Turgay Fişekçi

İnsan üstüne sorular-yanıtlar

toplu şiirler, 1976-2006

2006 YAYINEVİ

Turgay Fişekçi

1.1.1956'da Balıkesir'de doğdu. Balıkesir Lisesini (1973), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1979) bitirdi. 1978'den bu yana yayıncılık alanında çalışıyor. İlk şiiri 1977'de "Türkiye Yazıları" dergisinde yayımlandı. İlk şiir kitabı *Karda Işıltılar* ile 1980 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülünü Murathan Mungan ve Ozan Telli'yle paylaştı. *Dip Sevgi* ile Behçet Aysan, *Sevgi Bağları* ile Behçet Necatigil ve Halkevleri, *Kumral Gökkuşağı* ile Ceyhun Atuf Kansu, *Babamın Çamları* ile Sunullah Arısoy şiir ödüllerini kazandı. Pek çok şiiri bestelendi, şarkı sözleri yazdı. 1990'da TRT tarafından pop müziği dalında yılın şarkı sözü yazarı seçildi. İlk romanı *Hep Yanımda Kal* ile 2006 İnkılap Kitabevi ödülünü aldı.

1996'dan bu yana Cumhuriyet Gazetesi kültür sayfasında köşe yazarlığı yapıyor. 1999-2004 arası TRT2'deki kitap programı "Okudukça"nın danışmanlığını yaptı.

1999-2005 arası aylık "Adam Sanat" dergisinin yayın yönetmenliğini üstlendi. 2006'da iki aylık edebiyat dergisi "Sözcükler"i yayımlamaya başladı.

Gezi yazılarından bir seçme, yayınevimiz tarafından *Unutulmaz Bir Andı Görüp Geçtiğim* (2007) adıyla yayımlandı.

2006 Yayınevi
İnönü Mahallesi Küçük Bayır Sok. No: 46 Şişli/İstanbul
Tel: 0212 291 49 89 • Faks: 0212 234 17 77
2006@ikibinaltiyayin.com • www.ikibinaltiyayin.com

İlk basım Mart 2007

Desenler ve kapak resmi: Artin Demirci

Kapak düzeni: Süleyman Cihangiroğlu

Şiir Dizisi: 1
002 01 01 001-3

ISBN 978-9944-324-03-8

Baskı ve cilt : Yazın Matbaacılık Bayrampaşa/İstanbul 0212 565 01 22

Turgay Fişekçi

Erdem ve Aykut Erçil'e
sorular yanıtlı bir
hayattan
saygı ve sevgilerle...

17.3.2007
Turgay Fişekçi

İnsan üstüne sorular-yanıtlar

toplu şiirler 1976-2006

2006 YAYINEVİ

İçindekiler

Babamın Çamları (2007)

Babamın çamları 15
Seni beklerim 17
21 Aralık 2005 19
Hayat 20
Ayrılık 21
Kırık dallar 22
Pencere 23
Mutlu gün 24
Kapı 25
Bitmeyen yaz 26
Yanında yalnızlık 27
Terkettiğim kadın 28
Üç burunlu biberler 29
Kedim ve ben 30
Mutfakta 30
Seninle 31
Yeni yıl dileği 33
Mevlit 34
Turgut'un kırıkları 36

Ayçiçeği Özlemi (2003)

Düşünceler içinde 39
Ayçiçeği tarlasında 41
Seni 48
Odamda 50
Mektuplar 51
İki görüntü 57
Ağıt 59

Memet Abi'nin bahçesinde 60
Kara kışın ardından 62
Hayatın tadı 63
Omuzların 64
Dokunmak 64
Özlem 65
Düş 66
Bir annenin sesi 67
Yol notları 68

Kumral Gökkuşağı (2002)

Masal gibi 75
Gerçek 76
Gözlerin 77
Ellerin 79
Ellerinin ağırlığı 80
Ellerinde gündoğumu 81
Alnın 82
Boynun 84
Dilin 85
Sesin 87
Ayakların 88
Ayakların 90
Sana 91
Aşk saçmalaması 91
Onu göremediğim günlerin şiiri 92
Yüzün boyunca 93
Evrim 94
Yaz kokuları 95
Yorgun gül 96
Göklerde gözlerin 97
Kangal köpekleri 98
Çorum 98
Sensizlik oyunları 99

Sevgi Bağları (1998)

Yapı 103
Yeni yıl 104
Anneannem 105
Hayat sevgisi 106
Sevgi bağları 108
Saltak cad. 110
Her şey yıkılırken şiiri ayakta gördüm 111
Ev ödevleri 113
Yönetim planı 114
Ege yolculuğu 115
Beden eğitimi 117
Karpuz 118
Gökçeada 119
İznik 120
Gün içinde 121
Uzun yol 122
Beyaz kiraz likörü 123
İstanbul'un uzaklıkları 124
Telefon 126
Umutlu öykü 127
Bursa'da bir ev 128
Kırık paşakılıçları 129
Olgunluk 130
Brecht'in zorunlu yolculukları 131
Tarih 132
Yazıt 133
Komşuluk 134
Son perde 135
Bağışıklık 136
Thüringen beşlisi 137

Dip Sevgi (1994)

Kuvöz 141
Uygarlık 142
Kara kış 143
Çadırlar 144
Son dünya savaşı 145
Gelecek tarih 146
Asım 148
Son fotoğrafında da küçük bir çocuktu ... 149
Dumanın d'si Boğulmanın b'si ... 150
Umut çiçekleri 151
Bağımlılık 152
Ağır Yük 153
Pay 154
Yanıt 155
Dip sevgi 156
Yüzyılın sonu 157
Andrè Téis imzalı aynalara bakarak... 159
Hüseyin Erdem 160
90. Yaşgününde Nâzım Hikmet'e 162
Kız Kulesi 164
Kuşsuzluk 165
Uzaklık 166

Kent yazıtları

Seçimler için 168
Paris'in bayraklı çiçekli köşe başları 168
Seçimleri düşünerek 169
1855 Yılının açık bir bahar günü ... 170
Napoléon Yolu 172
Picasso Müzesi'ne giderken 174
Marmottan Müzesi 176
Mekânların anısı - Anjou Rıhtımı 177

Savoi Sokağı No: 18 178
Güzel Sanatlar Sokağı No: 13 179
Grand Augustin Sokağı 180
Lenin'in evi 181
Ansızın bir umut 182
"İnsanlık" 183
Emeğe övgü 184
Alsace 185

Yitik Bahar (1989)

Ayrılık sonu 189
Tokatlamayın 191
Görüşmeciler 192
Güz balosu 193
Hüzün adlı kızçocuğuna 195
Truffaut için 197
Fantom duyular 198
On yıl önce 199
Yitik bahar 201
Notlar 202
Yeni türkü 206
Güz bahçesi 207
Leylaklar yanarken 208
Ezik manolya 209
İki işçi türküsü 210
Umut türküsü 211
Duvar 212
Bir aşkı açıklamak 214
Gün düşü 215
Uzakta 216
Bir dönüş türküsü 217
Nar ağacı 218

Pervane 219
Yüzün 220
Bir yaşgünü için içdökümü 221
Yitik güvercin 223

Kuşkuluyum Yaşadığımdan (1983)

Tutsak 227
Bahar gelince anımsananlar 228
Mahalleler 230
Kıyılar 231
Küçük kız 232
Ayrılınca 234
Kuşkuluyum yaşadığımdan 235
Su ısıt sevgilim 236
Tutku 237
Âsi çocuk 239
Zeytin ağacı 240
İsteğim 241
İşte yine gidiyorum 242
Hep yalnızlığıma rastladı 243
Çıkıp gelsen 244
En çok 245
Son istek 246
Sana yaraşan 248
Bahar koşması 249
Dut 250
İncir 251
Asmaların dansı 252
Balerinlerle 256
Oyun 257

Otoyollar

Sacramento - San Francisco 258

Berlin - Wroclaw 259
İzmir - Kuşadası 261
Sevmem otoyolları 263
Evden işe 265

Karda Işıltılar (1981)

Sorma bana 269
Yarına bakarak 270
Değişim insanı 272
Karda ışıltılar 274
Karşı yaşam 275
Kalan 276
Dayanılmayan 277
Dokumacı kölenin türküsü 281
İhtiyar oduncu 282
Çamaşırcı Emine Teyze 284
Yalnız bir güzellik 286
Grevci çocuğu 288
Nişanlı kızın ağıdı 289
Günler 290
Yaşadığımız çağ 291
Bir solukluk şiir 292
Mektup 293
Bir akşam ölmek 294
İlk günün ardından 295
Yakınlık 296
Bir sabah şarkısı 297
İnsan üstüne sorular - yanıtlar 298

Turgay Fişekçi'nin Şiiri - Kemal Atakay 301

Şiir adları dizini 317

BABAMIN ÇAMLARI

(2007)

Babamın çamları

Çocukluğun güzel evi! İçinde sevgiler
Önü çiçek bahçesi, arkası sebzelik
Her odasında farklı kuşaklar, ortak hayat
İçimdeki kokusu ot ve toprak

Neden satıldı, neydi yollara düşüren
Hep başkalarının evleri, kutular, kapandık içine
Evimiz kaldı uzakta, yapayalnız
Alan Almanya'daymış, ne yerleşmiş, ne kiraya vermiş.

Birkaç fotoğraf var çocukluğumdan
Ama bütün çiçekleri hatırlıyorum tek tek:
Balkonun bir yanı hanımeli, ötede yediveren pembe gül
Sıra sıra beyaz zambaklar, mor şebboylar

Bu yüzden içtiğim her sabah çayında
O çiçeklerin kokusu
İçime çektiğim her nefeste
O sabahların tazeliğini ararım hâlâ

Babam yaz sabahları hep dörtte kalkar
O saat en lezzetli anlarıymış domateslerin
Çıt diyen sapları tan atışı sessizliğinde
Yeşil biber ve beyazpeynirle

./..

Benim aklımda kavunu andıran kokuları
Ama yetmez, incir de yerim, şeftali de
Sonra gün boyu bahçe bütün dünyam
Duttan iner, armuda çıkarım.

Ardımızdan mahalle büyüdükçe
Kimsesiz evimiz yabancı kalmış
Apartmanlar arasında el kadar
Dolaşmaktan yorulduğum koca bahçe

Gitmedim tam otuz sene
O uzakta, yapayalnız eve
İçim götürmedi onca anıya
Gelip geçiverirken bakmaya

Annem ölünce, içimdeki ev de ölmüş gibi oldu
Gittim, en çok da bahçeyi merak ederek.
Belediye yıktırmış bu kimsesiz evi
Yerlerde annemin elleriyle ördüğü duvarlar

Yalnız iki çam ağacı iki köşede
Babamın kırk yıl önce diktiği.
Zor tanırdım bunca yıldan sonra
O iki ağaç orada olmasa.

Seni beklerim

Pazar günleri beklerim seni
Öğleye dek uyumuşsundur
Ayçiçeği gözlerini açtığında belki görmek ister beni

Pazartesileri seni beklerim
belki işe gitmemişsindir
canın bir film izlemek ister
çayı demler beklerim

Salıları seni beklerim
sanayide çalışan çocukların haftasonunu
beklemesi gibi

Çarşambaları seni beklerim
büyük bir kentin yirmi dört saat açık gözleri gibi

Perşembeleri seni beklerim
annemin yolumu beklediği günleri anarak

Cumaları yorulmuşsundur
belki beni görmek seni rahatlatır

Cumartesileri beklerim seni
dünyanın bütün çocuklarıyla oynayalım diye.

./..

Sabahları seni beklerim
elinde iki simitle kahvaltıya gelişini

Akşamları seni beklerim
günün yanaklarından boynuna inişini

Geceyarıları seni beklerim
yolda kaldım, gel beni al deyişini

Karlı günlerde beklerim
botlarının bağlarını uzun uzun çözüşünü izlemeyi

Yağmurlu günlerde
saçlarından ışık damlalarının süzülüşünü

Güneşli günlerde
meyvaların olgunlaşma sabrıyla beklerim.

Hindistan'dan gelen uçaklarda beklerim seni
Amerika'dan gelenlerde
İskelelerde seni beklerim
Dolmuş duraklarında seni

Ebrularında yayılırken hayatın sonsuz damarları
Küçük bir leke olabileyim diye
Sonlanmaz bir bekleyişle,
Hiç beklememişim gibi beklerim seni.

21 Aralık 2005

Güneş ne kadar uzak
Hayatımda pek çok şey gibi
Uzaklaştıkça güzelleşen.

Dünyayı katıp önüme
Bir çember gibi yuvarladım
Korkmadan karanlığından.
Göremediğim uzaklara gitti
Döndü geldi, omzumdan inmedi.

Dünyalar kurarım yüreğimi yakarak
Ocaktan çıkan tuğlaları
Soğutmadan dizerim duvarımıza
Bebeğe oda, sana oda, bana oda
Mutfağımızda hep sıcak yemek ve çay kokusu
Sen dünyamızı ısıtan annemiz.

Güneş ne kadar uzak
Ve ne kadar güzel.
Olgunlaşan bir limona benzeyen
Sararmasını izlemeye doyamadığım
Sevdiğim gibi.

Hayat

Deniz Gezmiş'in asıldığı yaştasın,
Bağımsız Türkiye gibi kokuyor saçların
Gözlerinde yenik Halk Ordularının hüznü
Dinlenen askerlerin söylediği iç yakan türküsün.
Aynı masum, solgun, kızıl ışıklarla
Vicdanı gibi insanlığın, bakıyorsunuz dünyaya.

Nâzım Hikmet'in Meyerhold'u izlediği yaştasın
Aynı tomur tomur açmaya hazır
Merak dolu insanlık sevgisi yüzünde.
Haydi Anadolu'ya geçelim
Toprakta yatıp otlarla konuşalım
Dolunayda, doğan güneşte
İnsanlarımıza Kurtuluş'u anlatalım.

Memet Fuat'a benzeyen bir duruşun var
Aynı ölçülülük içinde ölçüsüz sevgin.
Birlikte öğrettiğiniz çocuklar
Voleybolu, bisiklete binmeyi, tiyatroyu
Kollarınızda şiirli kuşaklar.

Benimse tıkır tıkır atan bir yüreğim var.
Sanki yurdummuşsun da,
Senden uzak yaşayamazmışım gibi
Her atışında seni sevdiğini fısıldar.

Ayrılık

Her yerde sana ait bir şeyler
Masamda, çekmecelerimde, kitaplık raflarının arasında
Mutfakta, balkonda, giysi dolaplarında...

Fotoğraflar, notlar, gazete kesikleri kolay
Hepsini koydum bir dosyaya göndermek için sana.

Yarım kalmış bir antoloji
Onu kendime ayırdım
Arada bir okuyabilmek için seçtiğin şiirleri.

Sende kazaklarım, gömleklerim, çamaşırlarım.
Bende terliklerin, hiç giyemediğin pijamaların.
Balkonda, odada çiçeklerin, masamda bardağın,
Mutfakta tabakların, çatalın, bıçağın.

Birbirine karışmış nice hayaller
Kökleri hep canlı tutulmuş
Yolculuklar, ev, aile, çocuklar

İki hayat, yıllar boyu birmiş gibi ortak
Ne zormuş, bir hayatı ikiye ayırmak.

Kırık dallar

Kimse kolay açtıramaz bir daha,
Karanlık kent pencerelerinde
Çiçekleri dökülen bir orkideyi.

Öyle bir açtırdım ki bana armağan edileni
Taşıyamadı çiçeklerini
Kırıldı dalları.

Domates fideleri ektim balkonumdaki saksılara
Çiçeklendi, büyüdü, kızardı tam derken
Ağırlıklarına dayanamayıp
Kırıldı dalları.

Ne yürekler taşıdım göğsümün üstünde
Ne tükenmez mutluluk anları.
Yüksek, geniş dallı, koca ağaçlar
Ansızın, küçük esintilerle
Kırıldı dalları.

Pencere

Bir pencerem var hep sana baktığım
Ağaçlar, çatılar ve deniz üzerinden.
Karşımda bir hayat
Geçen gemileri sayar gibi günlerini saydığım.

Çok yaşadım önceden de
Fabrikalarda, tiyatro salonlarında, kalabalık odalarda
Hep benden önce başkaları.
Durmadan odun taşıdım büyük bir hayata.

Ne böyle bir pencerem vardı dünya karşısında
Ne de kendime ait bir hayat.

Küçük bir çocuğu hazırlar gibi türlü oyunlarla
Koydun bu pencereyi önüme.
Çay fincanı tutan ellerinden
Rüzgarlar esti yüzüme.

Merdivenleri çıkan adımlarını duymak için eğitilmiş
bir kulağım
Pencereler, seni görmek için baktığım
İlk havlum, sarı leblebim,
Çalışkan çocuğum, okul birincim
Dilerim hayat sana,
Bir karşılık verir.

Mutlu gün

Mutlu bir günün fotoğrafında
Pırıl pırıl mavi gömleğim, yepyeni ayakkabılarım.
Işık ve gölgenin güzellik ikizleri gibi yüzünle yüzüm
Baktıkça hiç silinmeyecek, sonsuz bir an.

İsterdim öyle kalalım
O günün kokuları içinde bütün bir yaşam.

Zaman çürütüyor hayatın bütün altın meyvelerini.

Hâlâ giyerim arada bir o gömleği de, ayakkabılarımı da
Ama soldu gömleğimin rengi, aşındı ayakkabılarım.

O fotoğrafta canlı duran şeyler
Yok şimdi hayatta.

Kapı

Bütün yaz kapında durdu ayakkabılarım
Gölgen üzerimde döndü durdu bütün yaz
Pembe seccadende uçup durdum

Yaz boyu birbirine açılan iki kapıydık
Kurumuş yataklara su basan pervaneler

Ütü masalarının ılıklığında ellerin
Yumuşattı inatçı dikenlerimi
İçimde gölgelerin sabah esintileri.

Ne böyle açık bir gök gördüm
Ne böyle saydam bir deniz
Sanki yoktu dünyada hiç kimse
Senle ben bir kapının ardında

Bütün yaz kapındaydı ayakkabılarım
Çiçeklenmiş limon ağacı koktum bütün yaz.

Bitmeyen yaz

Aramızda dolanan Boğaz esintisi
Kırmızı sardunyalı balkonlara vura vura arka odalara çekilen
Parmak uçlarının ısısıyla yeşeren fesleğen tohumları
Taşları suluyorum, minderler diziyorum
Dizlerindeki gül bahçelerine yer açıyorum
Açsın diye sabah serinliğini bekleyen sabah sevilerinin çiçekleri
Döne döne fışkıran sular gibi yeşil yapraklar arasında.

Her mevsim ne vereceğini bilen bahçemsin
Anne sütünden beri beslendiğim yeşil bahçe
Kıvanan, kıvıldanan dallar içinde
Uçup geliyorsun hep Boğaz esintisi gibi
Yelkenlerimi germeye, direklerimi dikmeye.

Unutturup bütün haritaları, çözüp halatlarımı
Deniz bahçeleri, yamaçlar boyu gittiğim ne?
Güneşe bakıp gördüğüm ne?

Sen bilirsin...

Yanında yalnızlık

Yalnız olsam bu kadar yalnız olmazdım
Varlığın yokluk gibi yanımda
Her merdiven basamağında yürek çarpıntısı
Her adımda renk değiştiren yüzün.

Güneş vurdukça ışık içinde dalgalanan tüyler
Sonsuz kolhoz tarlalarının olgun başakları gibi salınan
Özlemle uçuşan her saç teli
Titreştikçe yalnızlığıma ezgiler söyler.

Kızıl günbatımları içinde bir ormanda her akşamüstü
Bilmediğim patikalarda dizlerimin üstünde yürümeye çalıştığım
Buldukça kaybolduğum, tanıdıkça unuttuğum
Başdöndüren bir müzik hiç duymadığım.

Soluk alamıyorum yanında uyumayınca
Yokluğunla uyandığım, uykularda soluksuz kaldığım
Savrula savrula ateş topuna dönmüş beden
Yangınlar çıkararak dolaşır sokaklarda.

Ya bu yangınlar bir atmosfer yaratacak soluklanacağım
Ya yana yana kayacağım bir kuyruklu yıldız gibi
Ardımda şarkılar söyleyen yıldız kümeleri
Soluksuz uykularda sonlanacak bu türkü.

Terkettiğim kadın

Terkettiğim kadın, hayatımı kurtarmıştı
Terkettiğim kadın, ben uyuyunca baş ucumda beklerdi
Terkettiğim kadın, beni düşünüp epey rakı içerdi
Terkettiğim kadın, bana yazları mücver yapardı
Terkettiğim kadın, güzel şiir yazar, güzel öperdi
Terkettiğim kadın, hikâyemizle Yunanistan vizesi almıştı
Terkettiğim kadın, beni Fethi Naci ile tanıştırmıştı
Terkettiğim kadın, balkonuma sardunyalar ekerdi
Terkettiğim kadın beni, "Yazığım" diye severdi.

Üç burunlu biberler

Ağabeyimin cenazesinden dönerken
On üç mayıs iki bin beş günü
Balıkesir'de pazardan almıştım
Üç burunlu biber fidelerini

İşte büyüdüler, çiçeklenip meyve verdiler
Yazboyu genzimde gezip durdu baharlı kokuları.

Sararıyor şimdi yaprakları
Son çiçekleri dökülecek güz soğuklarında
Ömürleri bu kadarcıkmış şu dünyada.

Bakalım ben daha kaç güz geçireceğim
Biberler yetiştirerek balkon saksılarında.

Kedim ve ben

Bir kedim var, geldi on beş yaşına
Ne ağzında diş kaldı, ne gözünde fer
Elime doğduğunda beyaz bir lokum tanesi kadardı
Büyüdü, yaşadı, yaşlandı

Şimdi birbirimize bakıyoruz bütün gün
Elden ayaktan düşecek miyiz,
Ayakta mı, uykuda mı olacak ölümümüz?

Mutfakta

Mavi çiçekli porselen tabaklar
Getirip bırakmıştın mutfağıma
Birlikte nice yemekler dileyerek

Bulaşık yıkarken geçende
Elimden düşüp kırıldı biri.
Birden döndü başım:

Ne çok oldu, sen bu sokaktan geçmeyeli.

Seninle

Ne çok gezdim seninle:
Kyritz'de bahçeli bir Alman evi
Küçük çocuklar salıncaklarda
Büyükler bisikletleriyle okul yolunda

Lunaparkta atlıkarınca
Uzakta ıhlamurlar içinde Berlin,
Ama buradan da görünüyor
Metal ışıkları televizyon kulesinin.

Bonn'da Horibo şeker fabrikası
Yanında annenle oturduğun ev
Bungun gökler altında
Gece gündüz yanık şeker kokusu

Van Gölü'nde gün batarken
İçli türküler söyleyen çocuklar

Ya benim kimim var
Kime yalvarayım
Kaldır kalbindeki
Karayı gönül

./..

Abla diye sevildiğin yerler,
Oyunlar, bilgisayar, İngilizce
Kangal'ın kızıl gündoğumları

Kalkan'da güneşlendiğin kıyı
Boğaz'da erguvanlar altında uzandığın koru
Yürüdüğün yollar
Gittiğin sinemalar
Seni benden çok gören gazeteci
Bitmez bir yolculukta hepsi.

Öyle bir bakmışım ki gözlerine
O günden beri
Orada dolaşıyorum seninle.

Yeni yıl dileği

Sana hazırlanmakla bir şiire hazırlanmak karışıyor
Yeni hayatlara bölünecekmiş gibi kıpırdıyor içimdeki.

Yetiştirdiğim sabır çiçekleriyle tanırım kendimi
Bir limon çekirdeğinden yarattığım yeşil aynaların
Gelişin gibi çiçeklenişlerini.

Abla kardeş mi, anne kız mı olduğunuz
anlaşılamayan bir resimde
Sen ve Defne.

Süt, sevgi ve ışık taşıyarak insanlara
Mutlu oldum bu dünyada
Bir de her an seninle paylaşabildiğim için gökküreyi.

İşte kasım ortasında ıssız bir kıyı kasabasında
Tıpkı sana benzeyen birine rastladığımda
Heyecandan boğuluşum gibi.
Yetmişine geldiğinde de görebilmek isterim seni
Hiç solmayacak ışığınla aydınlattığın dünyayı.

Seni tanıdığımdan beri
Yüzünden doğan gökkuşakları altında yaşıyorum
Bu yüzden
Bütün dileklerim gerçekleşir benim.

Mevlit

Belliydi, belliydi
Çok alametler belirdi
Doğacağı bir erinç gülünün, belliydi.

Kan içindeydi sokaklar
Göklerde silah sesleri çınlayan
Yağ ve gaz kuyruğunda halk.

Bir gece bir ışık patlamasıyla uyandı kent
Öyle korkutucu bir patlamaydı ki
Korkmadı hiç kimse
İç erinci veren bir ışık doldurmuştu odaları.

Gecenin üçünde
Bütün kentin yüzü pembe, sağır bir sessizlik
Dünyanın yaratılışı gibi bir an.

Kiminin camları kırıldı, kimi kent yanıyor sandı
Kimdi bu büyük patlamayı başaran?
Delirdi bunlar
Koca ülkeyi bir otomobil gibi uçurdular sonunda havaya.

./..

Sonra günlerce yandı çarpışan iki tanker
Çaylarını içti İstanbullular
Kıyıda seyrederken
Durup durup parlayan o ışığı.

Annesinin doğum sancılarıymış
O karanlık kentte
Bütün göğü üç ay boyunca pembelere, morlara boyayan.
Doğdu Aslı, haleler yuvarlanarak saçlarından.

Turgut'un kırıkları

Ne zaman hayat önüne bir engel çıkarsa
Bir yeri kırılırmış Turgut Uyar'ın.

Şiir mi gitmiyor, çat dirsek
Tomris'e mi kızdı, çat kalça...

Hem de kalsiyum eksiği falan yokken
Sapasağlam, yakışıklı bir adam.

"Accident Prone", kazaya yatkın deniyormuş böylelerine
Hayat karşısında zorlandıklarında
Kırıp oturuyorlar, biryerlerini

Ameliyatlar, tedaviler fayda etmiyor
Çünkü iyileşmek istemiyor

Hasta bir dünyada
Ancak hasta olarak yaşayabiliyor.

AYÇİÇEĞİ ÖZLEMİ

(2003)

Düşünceler içinde

Ellerin beni düşünüyor mu?
Rengârenk macun çubukları gibi
ağzımda tutmaya doyamadığım parmakların.
Dudaklarımın tuzu üzerlerinden silindi mi?

Ne kadar oldu beyninin sonsuzluklarında dolaşmayalı?
Kumral hücrelerde yaşıyor muyum hâlâ?
Madem düşlerine girdi sana benzeyen bir oğlan
Adı Yusuf olsun,
Annesi kadar güzel olacaksa.

Ne var ne yok boynunda?
Denize bakarken bir lale sapına benzeyen inceliği
Türkü söylerken yaz denizleri gibi titreyişi
Kuytularındaki mutluluk ülkeleri
Beni düşünüyor mu?

Neredeyse inanacaktım
Kitapların yazdığı güzelliğe
Eylül güneşleriyle olgunlaşıp gelen
İçini gösteren incelikteki ten
Beni düşünüyor mu?

./..

Her ürperişinde sabah çiçekleri gibi titreşen
Ayva tüyleri beni düşünüyor mu?
Uzun yolculuklar sonrası tutulan sırt kasları
Belindeki Lut Gölü kadar derin çukurluk
Çözdüğüm kurdelalar beni düşünüyor mu?

Nasıl da çabucak çökerdi karanlık
Uzundu oysa yaz günleri
Kusursuz olmak zorunda olmadığımız saatler sonunda
Gün, bir ayçiçeğinin eğilen başı gibi boynunu bükerdi.

Beni düşünüyor mu Kangal geceleri?
Öğretmen Evi'nin banyosunda sıcak su akmayan odaları
"Bu mektup kime?" diyen postacı
Cumhuriyet satan gazeteci
Parlatmaya çalışırken beni düşündüğün donuk bakışlı çocuklar
Bilirler mi, bilmeden hayatıma girdiklerini?

Sımsıkı kapandıklarında her yanlarını gördüğüm ela gözler
Beni düşünüyor mu?

Yok muydu hiçbiri, olmadı mı?
Nereden doğdu bu duyular?
Hitit Güneşi, sonlanmaz bir özlem mi?

Ayçiçeği tarlasında

1.

Çiçeğimi arıyorum ayçiçeği tarlasında
Teker teker avuçlarımın arasına alıp sarı başlarını
Yüzlerine bakıyorum.
Bitkin düşene dek birinden ötekine.
Biri benim çiçeğim.

Uzun zaman oldu görmeyeli yüzünü
Mutlu eden, mutlu etmek istediğim
Kim bilir hangi okuldadır şimdi
Sevgi yoksulu çocuklar arasında.

Neden üzgündür çocuk bakışları?
Evrenlerinin karadelikler gibi anlaşılmaz oluşundan mı?
Yoksa ham bir meyvenin acılığını mı taşırlar?
Gizlerini, kendilerinin de bulamayacağı
İçlerinin sonsuzluğunda saklarlar da, ondan mı?

Yıldızımı arıyorum ayçiçeği tarlasında
Avuçlarımın arasına alıp sarı başlarını
Bitkin düşene dek birinden ötekine.
Biri benim çiçeğim.
Taçyapraklarında kalmış olmalı dudaklarımın izi
Belki de kokumu tanıyacağım bedeninde.

./..

Küpesini unutmuş bir gün yatağımda
Yastığımın altında buldum, yeşim taşı gibi ışıldıyordu.
Yumuk, yeşil gözleri
Dokunuşlarımla açıldı, sarıya döndü
İnceydi kaşları, dokunuşlarımla kalınlaştı.

Çiçeğimi arıyorum ay çiçeği tarlasında
Sabahları geç açar gözlerini
Geceleri kitap okur
Soyuna akşamsefaları karışmış.
Avuçlarımın arasına alıp sarı başını
Bakıyorum gözlerine.

En kolay gözlerini tanırım.
Gözleri güzel günlere benzer
İçinde mutlu çocukların gezindiği.
Boynunda üzümler olgunlaşır
Pembeleşir, kararır,
Eylül
Ruhların şıralarla yıkandığı bal ayıdır.

Yorulunca ellerim aramaktan çiçeğimi
Eğilip otlara bakıyorum
Ayakizlerinde sümbüller açmıştır mutlaka
Kokuları dünyayı genişleten

./..

Kuzukulağına basmışsa ekşiliği sarar tarlaları
Gizi çözülemeyen bir evren
Ne denli sonsuz olduğunu söyler bana.

Issız bir deniz kıyısında çıldırırken özlemden
Öyle bir rüzgâr esmişti ki Baba Burnu'nda
Alıp götürmüştü sözlerimi Anadolu bozkırına
Saat 12, öğle arası.
Yorucu derslerin alnında toplanan terleri arasında
Sesin
Olağanüstü bir tansık gibi
Ulaştı kulaklarıma.

Yeryüzünün bütün ayçiçekleri açmış gibi yanımda
Sarıya boyamıştı
Midilli'den Trakya'ya dek tüm karaları sesin.
"Özür dilerim," dedim, burundaki lokantada
Tek başına oturan adama,
"Ta, Pasinler'le konuştum da!"

Yıldızım, avucumdasın
Ten unutmuyor dokunduğunu.

Gördüğüm hiçbir şey
Bu denli görünmez gelmedi

./..

Avuçlarımdaydı başın
Güneşi tutmuş gibi
Körleştim

Ta on beşimden beri hep aradığımdı
Van Gogh'a bakarken, Catherine Deneuve'ün yüzünde
O ışıklı sarı.

2.

Seni ilk görüşüm yıllar önceydi
Ege'de güneşli bir kasım günü
Demirci Osman, ava götürmüştü beni,
Gamımı, kederimi doldurup tüfeğe savurayım diye.

Yürürken, bağlar içinde,
Sararmış yaprakları arasında asma kütüklerinin
Birden bir ışık almıştı gözümü.

Yaklaştım,
Yüzünü avuçlarıma aldığım ilk günkü gibi
Küçücük bir salkım
Unutulmuş yaprakların arasında
Seyrettim uzun uzun bu güz tansığını
Öyle beslenmiş ki Ege güneşiyle koca bir yaz
Çillenmişti yüz derisi.

Ama ağzıma değdiğinde ilk tanesi
İlk öpüştüğümüz an gibi sonsuzlaştı

Bir narla da böyle bir anım olmuştu
Yine Ege'de bu kez aralıktı.
Bahçeler, bahçeler içinde
Büyük Menderes boyunca
Unutulmuş bir nara rastlamıştım dalında
Kabuğu neredeyse siyaha yakın bir kızıllıkta
Öyle koyu bir şarap aktı ki ağzıma
Duydum, içimde seni sevmenin sonsuzluğunu.

Söke ovasında ayçiçeği ekimi başlamamıştı o yıllar
Işığının sarması gibi dünyayı
Ayçiçekleri, Trakya'dan, Marmara'dan
Güneye indi.
Koyu yeşil pamuk fideleri arasında
Sarısıyla ruhunu değiştirdi o güneş ülkesinin.

Çiçeğimi arıyorum ay çiçeği tarlasında
Teker teker avuçlarımın arasına alıp sarı başlarını
Yüzlerine bakıyorum.
Bitkin düşene dek birinden ötekine.
Biri benim çiçeğim.

./..

Bir define arayıcısının sessizliği içinde
Duymak isteyişi gibi toprağın altındaki sesleri
Ayçiçeklerden birinin bana sesleneceğini düşünerek
Dolaşıyorum sarı sonsuzlukta.

Dizlerini tanırım
Dirseklerinde anılarım var
Dilsiz kaldığı da olmuştur karşımda
Dilinin çözüldüğü de.

Erguvan yağmurları altında uzanmadık Boğaz sırtlarına
Ama mor yağmurlarda çok bekledim onu
Portakal çiçekleri de koklamadık birlikte
Seste ve sessizlikte
Hep konuştuk birbirimizle.

İnsan nasıl hem bu kadar yakın
hem de bu kadar uzak olabilir birine
Bildiğim tek şey, yeryüzünde olduğun
Bir de inandığım bir şey: Sevdiğin.

Uzağında olduğumda, çoğu zamanlar yani
Özlemimi bastırabilmek için
Uğraşlar yaratıyorum kendime seninle ilgili:
Bir çevirini alıp okuyorum yeniden,
o harfleri parmaklarının yazdığını düşleyerek.

Birlikte gittiğimiz filmlerin, konserlerin biletlerini
buluyorum
Seninle yan yana iki saat oturmanın dışında
her şeyin önemsizleştiği anlar.

Yalnız sana ait bir dünyadayım
Senin anlattığın yerler
Bildiğim kentleri dünyanın.
Boğaz'da bir okul:
Binlerce anım vardı oraya ilişkin
Yalnız seni kıyıda beklediğim o günü hatırlıyorum
Uzun yürüyüşümüzü
Kızarmış yağ kokularıyla
Karadeniz rüzgârlarının birbirine karıştığı o kıyı yolunda.

Hiç çözülmeyen bağlamayı öğrettiğin gün
Çocuğun sandım kendimi
Tutmuş kolumdan gezdiriyordun beni.

Ayın altında ayçiçeği tarlasında
Küçülüyor bütün dünya,
Başımın üzerinde sallanan bir fener oluyor
Yalnız yüzün ışıyıp bakıyor bana.

Baktım işim bitmiş bu dünyada
Ne alınıyor, ne satılabiliyorum
Bir sıçrayışla geçtim ayçiçeği dünyasına.

Seni

Seni bu kadar sevemezdim
Bingöl'den anıların olmasa
Dilbilmez çocukların seslerinden
Kulağında ezgiler kalmasa

Seni bu kadar sevemezdim
Bana bakarken yüzünde şimşekler çakmasa
Kaşlarından sarkan bulutlar
Kuzey göklerini anımsatmasa

Yürüdüğümüz yollardan
Yaprak kokuları toplarım sana
Yaban çilekleri, cennet elmaları
Kim bu yabanlar diye bakmasa

Sabahları süt kokan bir ağzın var
Öğlenleri incir
Akşamüzeri acıbadem
Geceleri bergamut kokan

Seni bu kadar sevemezdim
Her an ağzın ağzımda gibi yaşamasam
Bütün yemek kaplarımın içinde
Parmakların olmasa

./..

En uzak, en kırgın yerlerden
Hep geliyorum diyen bir sesin var
Kaynayan çaydanlığın buğusu gibi
Hep odamı doldurmasan

Seni bu kadar sevemezdim
İlkokul çocukları yolda önünü kesmese
Belki onları sevdiğin gibi
Beni bu kadar sevmesen.

Odamda

Ezanlar okunur ve ben seni düşünürüm
Kayın ormanları içinde akan Rus ırmaklarına benzeyen
Uzun, beyaz kollarını.

Sabah olur, akşam olur, ezanlar okunur
Ve ben seni düşünürüm.
Ne kadar uzattın hayatımı
Yıllar kısacıkken, günler nasıl böyle sonsuzlaştı.

Günler kısalır, günler uzar ve ben seni düşünürüm
Kollarından ayrılan kollar kıvrıla döne, odamdan
geçer bir gün
Sularıyla yıkanır, avunurum

Güneşler doğar, güneşler batar
Değişen ufuk çizgisi boyunca gözlerim seni
Bir ayçiçeği kapımı çalıp bir bardak su ister

Karlar içinde düşünürüm seni, mavi gök altında
Hep bana ait, hep sana bir düşünce bu
Gururla taşıdığım bir bayraksın bütün düşlerimde
Odalarda, çarşılarda, günlerde ve gecelerde
Benim değil misin?

Mektuplar

1.

Önce sana yazıyorum
    günlüğüme bile yazmadan.
Bütün gün seni düşündüm
Yetmezmiş gibi gecenin bu saatinde de
    yine seni düşünüyorum:
Daha üç gün oldu ayrılalı ama seni özledim.

Oda arkadaşım çok sessiz, sürekli kitap okuyor.
Benim de birkaç kitap var yanımda
Bir de bildiğin üç şiir kitabı:
Hiç okumamışım gibi.

Çevremiz düzlük ve tepelerle dolu
Her yan yeşile dönük bir sarı.
Sarıyla yeşil arasında görülebilecek tüm tonlar
Gökyüzü geniş, güzel. Yıldız dolu.
Akşamüstleri hafif bir esinti çıkıyor
Hava tertemiz.
Günbatımından sonra uzun bir kızıllık kaplıyor her yanı

Çarşamba gününü iple çekiyorum
Çünkü gazetede yazını okuyacağım
Ne güzel şey sana böyle uzaktan ulaşabilmek.

./..

Bütün gün seni düşündüm.
Bu hem hoşuma gidiyor, hem de buraya geliş nedenime çocuklara haksızlık ediyormuşum gibi geliyor.

Birini özlediğimde
Ama içim yanarak özlediğimde hep mutlu olurum.
Çünkü bu iç yanması onu sevdiğimin kanıtıdır.

Burada çok güzel bir yeni ay var:)

2.

Bulunduğumuz yerler ne kadar farklı!
Sen bir deniz kıyısındasın ve çevren armutlarla şeftalilerle doludur
Ben burada meyve ve sebzeye hasret kaldım.
Bugün aklıma bana yedirdiğin armutlar ve kayısılar geldi.
Onları özledim.

Seni özlemeyi seviyorum
Seni özlediğimde başka bir şey düşünemiyorum
Derslerde bile kafamı toplayamıyorum
Bu sene neden böyleyim, anlayamıyorum
Ama yine de memnunum buraya geldiğime
Seni özlemek için bile olsa.

./..

Bu sabah derste yeni bir çocukla karşılaştım:
Okula gönderilmemiş, okuması yok.
Sekiz yaşında, öyle güzel gülüyor ki.

Kutu oyunları öğretiyorum onlara, herkesten önce yapıyor.
Belki okula gitse aptallaşacak
Hepimiz aptallaşmadık mı?
Pırıl pırıl gözleri delirtiyor beni.
Hepsi okusun, düşünebilsin istiyorum.
Bunu ülke kalkınsın falan diye değil,
hakları olduğunu düşündüğüm için istiyorum.

Seni, armutları, kayısıları ve denizi özledim.
Bunların dördünün de birlikte olduğu bir yer var haritada.
Orada olmak isterdim.
Ama burada olup, bu özlemi yaşadığım için de mutluyum.

3.

Dün hepimiz tam anlamıyla çökmüştük.
Sürekli uğraş, didin ve kimseyi mutlu edeme.
Ama sana bunları anlatmak istemiyorum.
Akşamüstü bir köye gittik
Bize saz çaldılar, semah oynadılar
Burası bir çok türkünün çıktığı köymüş
Sahi, dönünce bana yine türkü söyler misin?

./..

İki gece sabahladık
Güneş çok güzel doğuyor
Her şey yepyeni görünüyor
Her şeye ilk geldiğim günkü gibi merakla bakıyorum.

Kütüphanede Yaşar Kemal'in *Ağrı Dağı Efsanesi*'ni
bulup okudum
Her satırı çok etkiledi beni.
Daha önce de okumuştum ama fazla etkilenmemiştim.
Demek biraz büyümek gerekiyormuş.

4.

Senden bana ne çok şey kalmış
Burada, dağda bin bir tür koku var
Ve bütün bunları duyabilmeyi senden öğrendim
Meyve yerken bile aklıma düşüyorsun
Senin o meyveyi nasıl mutlulukla yediğin geliyor
aklıma.

Özlüyorum,
Konuşmadan anlaşabilmeyi
Taksim'deki dolunaylı geceyi
Seni görmeden bir gece önce uyuyamamayı
özlüyorum.

./..

Beni mutlu ediyorsun
Seni göreceğim zaman başlayan yürek atışlarımı
Ellerimin buz kesmesini özlüyorum.
Bir de bana söylediğin yalanlara inanamıyorum
Anlayamıyorum da. Ne gerek vardı?

Bana ister şiir yaz, istersen hiçbir şey yazma
Ama beni kandırma.
Hoşuma gideceğini bildiğin şeyleri
    en kızgın anlarımda yapıyorsun.
Yapma!
Seni ilk kez sana şikâyet ediyorum.
Beni hem üzüyorsun, hem de aklımdan çıkmıyorsun.

Dün gece sokakta, "Denizin Dibinde Hatçem" çalıyordu,
"Keşke burada olsaydı," dedim, "o bu türküyü çok sever."

5.

Bazen ne düşünüyorum biliyor musun?
Hep genç kadınlar âşık oluyor ya sana,
Bir gün benim bir kızım olsa, büyüse, bana benzese
Şiirlerini okuduğunda ve seni tanıdığında
O da sana âşık olur mu?

./..

Kızlar annelerinin yaşadığı aşkları
– babalarıyla olanı değil ama –
Merak ederler çünkü.
O aşkı tanımak, anlamaya çalışmak isterler
Ve annelerinin neden babalarıyla evlendiklerini.

6.

Kış geçti ve sana bir şehriye çorbası pişiremedim.
Kitaplarını bir bir elden geçiremediğim gibi...
Bazı akşamlar
O gece ne yaptığını düşünüyorum.
Kendine yemek yapıp yapmadığını...
Senden uzakta olmam, engellemiyor seni sevmemi.

Seninle yapmayı düşündüğüm o kadar çok şey var ki.
Sana göstermek istediğim şeyler
Nasıl bir hayatın bizi beklediği...
Bunları düşünmek bile, yanındaymışım gibi
Ürpertiyor beni.

İki görüntü

1.

Hüseyin'in aldığı bir kutu dia çerçevesi
Bıraktığı sehpanın üzerinde duruyor.
Aradan geçen altı aya karşın
Ne ben onları kaldırabildim
Ne temizlikçi ne yapacağını bilebildi.

Vedat Günyol'un 90. Yaşgünü Gecesi için
Hazırlamıştık onları, köşedeki sehpada.
Diaları kestiği annemin terzi makası da orada.

Altı aydır her akşam onlara bakıyorum.
Ne annemin elinde görebileceğim o makası bir daha.
Ne Hüseyin'le o köşede oturabileceğim bir akşam...

2.

Trene bindik temmuz akşamı inerken
Moskova'dan Minsk'e gideceğiz
Altışar kişilik yataklı vagonlar.
Herkes bir anda doluşuvermiş
Kimi tanıdığı, kimi sevdiğiyle
Ya da rastgele bir odada buluvermişler kendilerini.
Kapılar açık
Kimi soyunup dökünüp uzanmış
Pijamalar içinde kitabına dalmış kimi
Kadınların savrulan saçlarından doğan
Esintiler içinde koridorlar.

Olağandışı, inanılmazmış gibi geliyor gördüklerim.
Daha bir ay önce birbirini tanımayan yüz insan
Şimdi koyun koyuna bir geceye hazırlanıyorlar.

Ağıt

Her şair bir batık aşklar müzesidir.
Kanıyla yüzdürdüğü gemiye
Yetmez olur yüreğinin ateşi

Dünya dalgalı bir denizdir
İnsan üstünde zor kurar dengesini.

Yemeği ben yaparım
Kirayı ben öderim
Sen çocuklara bisiklete binmeyi öğret

Duvarları tutarım düşmesinler diye
Çatıya dayarım omuzumu
Göğsüm yol açar sana yürüdüğün sokaklarda
Sen çocuklara birkaç oyun öğret

Gemimiz yüzer
Dizeler yazar dümensuyu ardı sıra
Seni düşündüğüm kıyılarda her akşam
Sesin yakar ışıkları

Bir çamın altına sığınırım
Koltukaltına sokulur gibi
Üşürüm sensiz kaldığım temmuz gecelerinde
Sen dağların ardında güneşin doğuşunu bekle.

Bir şairin bütün servetidir yitik aşkları
Dünya gelin olur, şair çıkamaz kerevetine.

Memet Abi'nin bahçesinde

İncir ağaçları olan bir bahçemiz vardı
Sarı siyah yemişler arasında
Dillerimizin birbirine karıştığı.

Armut ağaçları olan bir bahçemiz vardı
Çiçeklendiklerinde rüzgârları
Eski, güzel günlerin kentlerini ve insanlarını taşırdı

Bir fındığımız vardı
Gölgesine dünyanın bütün dertlerinin sığdığı

Bir sakızağacımız vardı
Altında kendimizi ilk insanlar kadar yalnız duyduğumuz

Bahçemizde bir köpeğimiz vardı:
Hepimizin hayat karşısındaki mahzunluğu

Sardunyalarımız vardı, güçlü bedenli
Kaş'tan, Bodrum'dan getirdiğim
Balkonumuzdaki kızıl bayraklar

Bu bahçede bir adam bilemeyeceğiniz kadar mutlu yaşadı
Bilemeyeceksiniz çünkü çoktan unutuldu
Öyle bir mutluluğun tanımı

./..

Son görüşmemizde
bir ayçiçeği vardı yanımızda
Öylesine yumuk yüzlü
Ama ışığı daha açılmamış gözlerinden taşıyordu.

Öyle oturdum aralarında, dünyanın son günü gibi
Bir yanımda batan bir güneş
Öte yanımda doğan.

Kara kışın ardından

Koca bir kış geçirdim karalar içinde
Memet Fuat öldü,
Hakan bir süre öleceğim diye tutturdu.
Yeni bir evin soğuk duvarlarını ısıtmaya çalıştım
Günlerce telefonum çalmadı
Sevdiğim de elini eteğini çekti yamacımdan.

Bir sardunya fidesine
Bir kedinin mavi gözlerine
Yaşlı bulutlar içinden denize inen güneşe
Ufukta inip kalkan uçaklara bakarak
Soluğumu tütün tadıyla doldurarak
Artık ben de mi ölsem diye düşünerek geçirdim
Koca bir kışı.

Savaş oldu, insanlar öldü.
Savaş olmasa da aç çocuklarla dolu dünya
Sonra bahar geldi
Yaşar Kemal de gitti.
Hacı Baba'ya onsuz gittim yemeğe
Sardunyalar tomurcuk verdi, çiçek açtı.
Bir mektup aldım, sevgi sözleriyle dolu.

Güneş artık Haliç'in ortasından gömülüyor sulara
Ay sürekli büyümekte, gün ortasında doğup
gece yarısını geçe batıyor

İçimdeki çığlıklar sarsmıyor kimseyi
Bu yaz ayçiçekleriyle dolacak yine dünya
Sanki başka bir dünyada yaşıyormuşuz gibi...

Hayatın tadı

On yıl oturduğum o güzel evden
Ayrıldım.
Üç aydır bir başka güzel evdeyim.

1960'larda Memet Fuat oturmuş burada
90'larda Ataol
Ondan da bana geçti

İki yüz havlusuydu ilk armağanım
Üç beş eşyalarım
Birkaç sandalye geldi Turhan Günay'dan.

Çer çöp derken
Eski evin sıcaklığını bulamamıştım bir türlü.

Ne zaman yemek kokusu sardı odaları
Bir de şiir yazdım
Kavuştum eski tadıma.

Omuzların

Omuzların başımı dayayıp dünyaya baktığım teraslardır
Oradan görürüm savaş alanlarındaki ceylan sürülerini
Sokaklarında yalnız düşlerin gezdiği boşaltılmış kentleri.

Omuzların ayak basmadığım uzak ülkeler, duymadığım şarkılar
Marmara Denizi'nin her yanında yunusların oynaştığı günleri
O yunuslar bir kürek kemiklerinden fırlarlar havaya bir
yüreğimden

Omuzların yaşlı bir balıkçının kürek çeken elleri
Ayçiçeklerinin güneşi
Benim düşlerimin yastığı
Başımı koyunca içimdeki kavakların titreştiği.

Omuzlarından doğar, bedenime dökülen bütün ırmaklar.

Dokunmak

Sana dokunduğumda
Yumuşuyorum
Bedenime merhem sürülmüş gibi.
Kış günü içtiğim sıcak bir çorba gibisin içimde.
Banyomdaki ılık sularsın
Ağaç altlarına uzandığım yaz günüm.

Özlem

Neye özlem bu durup dururken
Yumruk gibi gelip göğsümün ortasında
    beni soluksuz bırakan?
Kırmızı kirpiklerden yayılan güneş mi?
Hem de sonsuz bir güneş ülkesindeyken.

Belki de yalnızca insan olmaktan
    içimde bu hiç tükenmeyen özlem.

Dünya bir top alevken, içindeki yangınları söndüre söndüre
Yer açmış ağaca, kuşa.
Bir anababanın çocuğuna hazırladığı hayat gibi
Hazırlamış toprağı, suyu insana.

Haylaz çocuk, kötü çocuk insan,
Keyfini süreceğine bu güzelliğin
Kurtaramadı kendini kötülük düşüncesinden.
Harcadı kendini, harcıyor kendiyle beraber her şeyi.

Doğa, o inanılmaz canlı,
    çocuğunu yola getirip mutlu olmayı öğretecektir
Sıcak toprağın üzerinde serilmiş yatan
    karpuzlar, kavunlar gibi uslanıp yaşamayı.

İnsanla dünyanın barışma özlemi
    yanıp duracak içimde
Sarı benizli, güzel yüzlü, kıvırcık saçlı, ela gözlü gibi.

Düş

Çöp tenekeni gördüm düşümde
Küçük, saydam bir poşet
kitaplarının arasında
uzanıp ders çalıştığın
divanın kıyısında.
İçinde allerjin alevlendiğinde
burnundan boşalıveren suları sildiğin mendiller.
Çeşitli renklerdeki kurşunkalemlerinin
kalemtraş bıçağınca soyulmuş kabukları.
Üzerlerinde kalemin birinden serpilmiş pembe tozlar.

Elimi daldırıp heyecanla karıştırdım torbayı
Bir köşesinde kendimden bir iz bulur muyum diye.

Bir annenin sesi

Ne kaldı en çok kulaklarında geçen yıllardan?
Bir annenin sesi: "O daha çok küçük. O daha çok
küçük!" diyen.

Giden, küçücük camları tel örgülerle kapatılmış bir
cezaevi aracı.
Silahlı, miğferli askerler
Ve arkalarında bir annenin dinmeyen sesi:
"O daha çok küçük. O daha çok küçük!"

Manisa'da,
O yaşta her liselinin oynayacağı oyunlar
Onlar da katılmışlar kızlı oğlanlı.
Cezaevinde büyüdü bu çocuklar
Yüzleri cezaevi soluğu
Hırkaları cezaevi rengi
Yürekleri tel örgü.

Doğruyu söyleyen yalnızca bir annenin
Doğumda ve ölümdeki çığlığı:
"O daha çok küçük. O daha çok küçük!"

Yol notları

1.

Yüzdüğüm altın kumsallar
Florya, Kumburgaz, Silivri, Sultanköy
Gençliğini bildiğim güzel bir insana bakar gibi
Korku ve kuşkularla bakarak geçiyorum yanınızdan
Yamaçlardaki ayçiçeği tarlalarıyla avutarak gözlerimi.

2.

Rüzgârlı yamaçların bağlarında
Esintiler okşaya okşaya olgunlaştırıyor
Altın meyvesini hayatın.

3.

Yağmur yeni yağmışsa
Çamlar arasından geçiyorsa yolun
Dur biraz, toprağın sesini dinle.

4.

Denizle karanın birleştiği yerler
Benzemez yan yana duran başka hiçbir şeye.

5.

Tarlada yetişen domates
Büyür güneş kadar.

6.

Yol güzelse
Yolculuk da güzeldir.

7.

Sabah.
Kekik kokusu doldu içime.
Karşıma çıkacaksın sandım.

8.

Gide gide bulunmuş bir mutluluk yoktur
Beklenerek bulunmuş da.

9.

Çalışırken mutlu olmayan
Dinlenirken de olmaz.

10.

Geçen yıl buralarda Erdal vardı
Bu yıl ben.
Doğayı boş bırakmamalı.

11.

Zeytin ağacı yaşlandıkça cildi buruşuyor
Ama verimi azalmıyor.

12.

Tatlı su ile tuzlu su yan yana.
İşte bir zenginlik nedeni.

13.

Yıllar önce Gölmarmara dolaylarında
Bağlar arasında bir Renault 5 görmüştüm.
Toprağını işlemeye giden çiftçinindi
Bir an kendimi Fransa'da sandım.

14.

Komşu bahçeyi sulamaya gelen adam
Perişanlıkta yarışıyordu motosikleti ile.
Motosikletin hiç değilse sesi çıkıyordu.
Adam da o da yoktu.

15.

Hadi bize bir kahve yap,
Kabaran yüreklerimizi bastırsın
Köpüklerinde dalgası iç çekişlerin.

16.

Güzel şaraplar sundum ona
Kokulu kahveler
Türlü meyvalar

Oysa o, çayın deminden bile anlamazdı.

KUMRAL GÖKKUŞAĞI

(2002)

Masal gibi

Çözüyorum birer birer gözbağlarını
Zeytin bahçeleri gözlerinin ardı
Dallarında kasım yağmurları parlar
Gözlerin sonsuz, sessiz kırlar

Çözüyorum birer birer gözbağlarını
Gölgesinde durgun bir hayat heyecanı
Kıyılar görünüyor ardında
Kumları hurma ağaçlarıyla boyalı

Çözüyorum birer birer gözbağlarını
Tütün tarlaları sıralanmış ardında
Yüklüğümde kurumuş tütün kokusu
Yatağımda, bedenimde, soluğumda

Gözlerinde sorulmamış bin bir soru
Mor kokulu lavanta bahçeleri içinden
Sarı bir çocuk başı uzatıyor ellerini
Tek bir yanıtım var oysa bütün sorulara

Açarak içimdeki bütün kapıları
Çözüyorum birer birer gözbağlarını

Gerçek

Sevgilim dolaşıyor bu kentin sokaklarında
Aydınlatarak geçtiği kaldırımları
Dolunay parlamışsa sularda
Sevgilim denize bakıyordur bir kıyıda

Çok güneşlerle kamaştı gözlerim
Çok bahçeler gördüm kör eden olgunlukta
Işık topları düşmüşse çatılara
Sevgilim kente bakıyordur bir terasta

Kutsal altın kubbelerdir gözleri
Orada başlar günler ve geceler
Orada yaşar dünyalarını yürekler
Sevgilim başını çevirdiğinde gün biter

Sevgilim uyur bu kentin bir yatağında
Ben gözlerimi kapayamam odamı doldurur ışığı
Dalıp çıktıkça değer alnıma, örter üzerimi
Sırtıma dokunur bir masalın büyülü eli

Gözlerin

Dünyanın ilk suyudur gözlerin, ilk balığı, ilk kuşu, ilk insanı
Yeryüzünün ilk tatlı suyu, hayatı bugünlere taşıyan.

Gözlerinden yükseldi bilinen bütün kıtalar,
Gözlerini bulmak için seferlere çıktı gemiciler
Gözlerinin çizimidir Piri Reis haritaları,
Gözlerin Atlantis'tir, İthake'dir, Sirenler Denizi
Gözlerin gide gide bulamadığım anayurdum.

Şili dağlarında, sözlüklere geçmemiş otlardır gözlerin
Bolivya dağlarında Che Guevara'nın kulübesi
Gözlerin Goethe'nin Roma Evi'dir
Blois Şatosu'nun sarmal merdivenleri

Gözlerin umutsuz kentlerin altın kubbeli katedralleridir
Sevenlerince her gün temizlenip parlatılan
Kapısında bir avuç un, bir tas süt beklenen.
Gözlerin şehir ışıkları.

Gözlerin, yağı sıkılan ilk yeşil zeytin, baldıran zehiri
Turunç yeşil bahçelerin nisan kokusu
Yeşil erikler, yeşil limon, acı badem çağlası
Çay çiçeklerinin üzerindeki sabah çiği.

./..

Gözlerin kapısı bütün evet ve hayırların
Ayın altında dolgun başakların dalgalandığı buğday tarlaları
Ay yıldız, hilal, şerefe, mahya
Yanıp sönen kutsal sevda geceleri boyunca

Gözlerin İstanbul surlarıdır, içinde bin yıllık
imparatorluklar saklar
Gözlerin Bilezikçi çiftliği, ağaç denizi
Gözlerin bütün kentlerin su bentleri
Denizlerdeki bütün teknelerin yelkeni

Boğaz'ın akıntılarıdır gözlerin, giderken geri dönen
Çağlar bin bir yıldır bin bir renk ve ışıkla
Aydınlatır yeşil karanlığını yamaçların
Gözlerinden manolya tohumları düşer kıyılara

Gözlerin dilsiz bir âşığın sevda sözleri, kör bir şarkıcının elleri
Gözlerinden yayılır dünyaya posta güvercinleri,
gemi ambarlarındaki kaçak göçmenler
Gözlerin, sınırsız bir dünya özlemi...

Gözlerin ağaç denizim, içinde uyuyacak dal bulamadığım

Gözlerin yeşil denizim, içinde boğula boğula yaşadığım

Ellerin

Ellerin göğsünden fırlayan iki güvercin gibi havalanıp gider
Çözümsüz insan nedir, anlayarak bakarım ardından
Beklerim yeniden inmesini alnımın ufuklarına
Kamaştığında gözlerim, kafesler, oyunlar hazırlarım tutmaya

Ellerinden fışkırır yeryüzünün bütün yanardağları
Havai fişekler patlar parmaklarının ucundan
Eklemlerin yaratır bütün depremleri
Donuk bakışları parlatıp boyayan

Bileğin İstanbul Boğazı'dır, kıtadan kıtaya geçilen
Nabzın, kent kapısı, yanıp sönen Sarayburnu feneri
Avucunda gizlenir Selimiye Kışlası
Serçe parmağından doğar Göksu Deresi

Elin bir tütün yaprağıdır
Her damarı gizli dünyalara açılan
Elin Medine nanesi, yüzyıldan uzak kokular
Elin asma yaprağıdır, yürek esintileriyle titreşen
Elin kabak çiçeği, günle açan günle kapanan

Ellerin gün doğmadan süt taşır yoksul göklere
Kutulardan evler yapar, ısıtır çerçöple
Ellerin avucumda göçmen kuşlardır, bozuk paralar
Kentin su kanallarının dinmeyen ürpertisi içimde

./..

Ellerinle karşılaşınca sokağa çıkmış gibi olurum
Kalabalığa karışır, karda yürürüm
Ellerin önüm sıra elele giden iki çocuğumdur
Saçlarını taradığım, yüzlerini yıkadığım iki çocuk

Ellerin üstümü örten göktür, soluduğum gök.

Ellerinin ağırlığı

Elini avucuma almamış olsam
Hiç bilmeyecektim bir elin bunca tok ve ağır olabileceğini.

Kuş kadar hafifti hep tuttuğum eller
Avucumda dört döneni de,
Elime güvenli bir palamar gibi bağlananı da.

Seninkiyse gemimi batıracak ağır bir yük sanki
Ucundan kenarından tartmaya çalışırken bile yıkacakmış gibi.

Kimi araçlar vardır, ağır yükle ulaşır ancak gerçek hızına.
Öyle buluyorum ben de şimdi kendimi:
Yüklensem ellerini
Hıza kalkacak bunca yılın sağırlaşmış bedeni.

Ellerinde gündoğumu

Kimi dağların tepelerine çıkar izlemeye
Kimi deniz kıyılarında bekler.

Ben ellerinin ağarmasından anlarım gelen ve gideni.

En karanlık odalarda ellerin alır gözlerimi:
Ark ışığıdır, Yeni Gerçekçilikten görüntüler aktaran
Yeni hayatların aranışının anlatıldığı.

Yastıkta da unutulmuş olsa, yüzümde de
Ellerin gece lambamdır.

Gün ağarırken rengi değişir ellerinin
Beyazlığı önce sarıya döner, sonra turuncuya.
Çok geçmez, güneş, düğün gecesi yakılmış kına gibi
Gece boyu çalışan birinin sabah evine dönüşünün rahatlığıyla
Yerleşir avucuna

Alnın

Gün inerken Assos yamaçlarında, kuzu çıngıraklarıyla
çoban kavallarının turuncu zamana dağıttığı bir müzikti alnın.

Aristoteles, *Politika* kitabına yazacaklarını düşüne düşüne,
Bilge ayaklarıyla çıkarken yokuştan
Yanında yeni bir Akademi kurduğu arkadaşları
Khalkedonlu Ksenokrates, Eresoslu Theophrastos...

Düşüncelere dalmışken binlerce yıl öncesi, sonrası diye
İşte buldum sonunda, beni yıllardır buraya çeken şeyi:
Alnında dolaşıyorum burada, alnına uzanıyorum,
Dokunduğum toprak alnın. Bu yüzden bende burda bu erinç.

Sonra baktım, nerede uzansam toprağa, alnındayım
İster elma bahçelerinde olayım, ister üzüm bağlarında
İster dağ başında bir çamın altında, ister kumsalda
Aynı erinç: Alnını okşuyor avuçlarım.

Dokunabildikleri için alnına, kutsadım avuçlarımı.
Sonra yeniden yeniden baktım alnına.

Kavimler kapısı sanki alnın, insanlar oradan dağılmış yeryüzüne
Bense kalmışım o kapıda, binlerce yıldır geleni geçeni saymaya.
Şairlik budur belki de, insan yaşar, sen yazarsın
Sen yaşarsın, insanlık da bir gün yaşasın diye.

./..

İşte sayarken geçen kavimleri, bir de baktım
Yurdum olmuş alnın, yerleşmişim, ev kurmayı
düşünüyorum oraya.
Yüksek bir gök her zaman, kumral çocuklarla dolu bir bahçe
Avlusu, odaları hep ışığın, her köşesinde saran sarı bir sıcaklık.

Bir insan ömrü yetmez çoğu zaman, bir dilek tutmak için bile
Bir kez olsun gökkuşağının altından geçmeye.
Bu yüzden olmalı bende bu bitmeyen talih
Altında yaşamaktan sürekli alnını saran gökkuşağının

Kumral gökkuşağı, kumral ormanlar, kumral yokoluş
Alnın, kendi toprağımı kazacağım kumral ülke.

Boynun

Barbaros'un topa tuttuğu Nice kıyıları
Akdeniz yamaçlarındaki ot denizleri
Doğar ölür yeryüzünün bütün bitkileri
Kokularını bırakarak boynuna.

Suların ova ova milleştirdiği kumsallar
Suları tükenmiş dere yataklarıdır boynun
Çöküntü alüvyon ovaları.
Orada yetişir narların en kırmızısı
Üzüm salkımlarının altın külçeleri
Zeytinliova, İncirliova, Sıracevizler, Sıraselviler
Kirazlı Mescit, boynunun semtleri.

Boynun Girit, ince uzun, şifalı otlarla kaplı bir ada
Çıplak ayaklarımla yürüdüğüm uzun bir kumsal
Annemin memesinden beri bulamadığım süt
Düşlerimin girilmedik odası.

Boynun İstiklal Caddesi'dir, sahiplenilemeyecek genişlikte
Afrodisias Hipodromu, Odeon'a çıkan yollar
Şah damarlarındaki kanın çırpıntısıdır kalabalıklar
Saç kıvrımların Ayvaz Suyu gibi iner bentlere.

Boynun uzandığında yastığa, sessizleşir dünya
Dalları eğilir ağaçlarının, çiçekleri susar, suları durulur
Yalnızca seni düşünen bir şairin açık kalır gözleri
Bir sınır nöbetçisi gibi bekler boynunun göklerini

Dilin

Dünyanın dönmesi gibidir, dilinin dönmesi ağzında
Gündoğumları, günbatımları getirir
Uzun karanlıklar, beyaz geceler, mavi gök, yıldızlı gök
Dilinden yansır dünyama

Aksayarak çalışan yaşlı bir makinadır hayat
Durdu duracak duygusu verse de sürekli dönen
Sürüklenen ardında bir bedenin, inmeli bir bacak gibi
Ağzından çıkan sözcükler oluşturur hayat çizgimi.

Dilin sürçtüğünde, çözülür dizlerimin bağı
Dilin yuvarlanır, ben doğrulurum
Dilin, ağzımın sarmaşığı

Dilin bir lirin sesleri gibidir ardım sıra dolanan
Görmediğim, duyduğum bir kesinlik, adımı anan
Turgay: Dilinden elde edilmiş en güzel ses

Diline giden bağlardır yaşadığım bütün şehirler
Yürüdüğüm bütün yollar dilinin çizgileri

Yüreğimin telleri, bir ucu hep boşlukta kalan
Bağlanamayan bir türlü, bağların yalnız bağbanı
Yalnızca kendini kapsayan bir manyetik alan.

./..

Dilinin dönmesinin her duruşu ağzında
Gelip geçen bir şey midir yürek akıntısı
Ağızdan hiç gitmeyen yakıcı tütün tadı mı yoksa

Bir dil var sende dilimi bağlayan
Bir dil var bende dilini çözecek.

Sesin

Sesin soludukça dalgalanan bir deniz içimde
Sonsuz mavi bir büyüklük, Van Gölü
Kıyısındaki àh'lardan oluşmuş yasak diller taşır içinde
Geri çekilen bir ordunun sessizliğindeki uzaklık
Başı dik ve eğik kara gözlü bir çocuk
Fısıltıyla haykıran, gürültüyle susan sarı bir soluk.

Sesin, bilmediğim bütün dilleri dünyanın
Her sözcüğüne hayatlar değen
Üzerimde süzülen bir kuşun
Hayat dallarımda tutunmaya çalışan küçük parmak izleri
Olur olmaz sözlerden doğan yoğun bir anlam dili.
Soluğumu kesen soluk, kulağımın perdesini aralayan esinti.

Sesin bütün meyvaların rengini taşır içinde
Bütün güzel seslerin kokularını
Genizde kıtır kıtır dağılır
Gökteki yıldızların gözlerine dolması gibi
Sesinde her çalgının her tınısı.
Çınıltıları, açık deniz rüzgârları, ürperten yaz gecesi
fısıltıları
Kar fırtınası, öğrenci koroları, işçi marşları.

Bir şairin hayat karşısında eda dolu tavrı.

Ayakların

İnsanın ayağa dikildiğinden beri
Yoğurduğu hamurdan
En kutsal ekmektir ayakların

Yürür o günden beri
Dünyanın güzelliklerini
Bulup toplamaya.

Helva da koruk da
Onlardan doğar.

Sinan'ın köprüleridir kemerleri
Altından insanlık tarihi akar.

Küçük, lirik birkaç kemik
Taşır hayatın bütün yüklerini

Topukların, olgun şeftaliler
Ezilecekler diye dertlendiğim

Anna Pavlova ya da Diaghilev
Arkadaşıymış gibi bakarlar onlara.

./..

Beş Temel Duruş'tur halleri
Üzerinde güzelliğin yükseldiği.
Afrodisias heykelleri.

Yüzümü sürebilmek için
Kırk yıl odun taşıyacağım kapım,
Cevizlibağım, has bahçem,
Cevahir bedestenim

Pamukkale'm
Travertenlerinden hayatımın
Sonsuzluğa kaydığı.

Ayakların

İster üzüm ezsin
ister tarhana yoğursun

ister taşlar üzerinde çıplak dolaşsın
ister çoraplara sarınsın, botlarla dolaşsın

ister bir kuşun uykuya dalışındaki gibi altında kıvrılsın
ister birer leylek ayağı gibi üzerinde dikilsin bir bacanın

ayakların döner döner döner
hiç sonlanmayacak bir gelişin yollarında gezer

Sana

Sana giydireceğim bir gömleği ancak böyle ütülerdim
Senin uzanacağın çarşafları ancak böyle sererdim
Yastıkları okşuyorsam durup durup başını yaslayacağından
Dizlerini ısıtacak battaniyeler dolabımda
Yemeklerini yiyeceğin tabaklar, sularını içeceğin bardaklar
Altında kitap okuyacağın bir köşe lambası, bir müzik dolabı
Bir de yalın ve berrak bir hayat, sana hazırlanmış.

Aşk saçmalaması

Avşa'da bir evim olsa
Bozuk tulumbasından su akmasa
Gece yarısı denize girenler
Üşütmeden evlerine dönseler

Ben birinin saçlarını kurulasam
Ayaklarını ısıtsam
Sırtını ovup sıvazlasam
Saçmalasam, saçmalasam...

Onu göremediğim günlerin şiiri

Uyandığımda tatsızsa gök
Çarşaf, yorgan anlamsız
Üzerimde hayatın ağırlığı
Demek bugün umut yok.

Yollar karanlık, adımlar tekdüze,
Bulaşıklar bırakılmış mutfakta
Eski bir gömleği giysem de olur
Bugün onu göremem nasılsa.

Ne çalan telefon heyecan verici
Ne asansör kapısının açılan sesi
Bir portakalı soyup beklemem de gerekmez
Bugün nasıl olsa gelmez.

Sinema, tiyatro programlarına bakma
Davetiyeleri at gitsin
Geldiğinde bile bir yere gitmeyen
Gelmediğinde nasıl gitsin.

Hiçbir ses tanıdık değil bugün
Çünkü duyulmayacak onunki
Kimsenin yüzüne bakmasan da olur
Göremezsin başkasında o gözleri

Yüzün boyunca

Gün boyu gözümün önünde dönüp durdu yüzün
Rüzgârla uçup gelen bir ayçiçeği yaprağı gibi
Sarıydı, maviydi, pembeleşti durup dururken
Yüzün, gözümün önünde dallardan dökülen narlardı

O narlar hep yol kıyılarında, durulamayan
Bir an görülüp, geçip giden, sonra yenileri
Sararmaya yakın incir yapraklarının gölgelerinde
Çiğ süt kokusu, koyun çıngırakları, tren düdükleri arasında

Unutulmuş üzüm salkımları, oraya buraya sarmış asmalarda
Yapraklarını aralayabilsem, yüzün çıkacak karşıma
Düşle bak, düşe kalka doğrulunamayan yollarda
Ben, bir yüzün, bir yüzün, bir yüzün boyunca geçilen hayatta

Evrim

Pembe bir çiçek nasıl bir şeftaliye dönüşür biliyorum
Gözlerimin önünde çağlaları, dibine döktüğüm sular
Güneşin fırınında günler boyu kızarışı teninin.

Avlumda bir deli güldün, dikenlerin ellerimde
Saçlarının uzamasını izledim, tırnaklarının sertleşmesini
Duydum hayatın ağırlığını, dokundukça sırtındaki eğime.

Hiç görmediğim gündoğumlarının ışığıdır yüzündeki
Karabiber yapraklarından yansır yastığıma
Dalında unutulmuş bir mangonun kokusuyla

Boynundadır bütün akşamlar, yorgun kirpiklerin teleklerinde
Kuytularındaki nem sarsar yapımı, sarsıldıkça ben böyle
Düşlerce uzak durur önümde, düşlerce uzak olan.

Yaz kokuları

İçimde büyüyen bir koku yüzün
İş makinalarının sürüklediği manolya
Nereye dönsem önüme çıkan
Kuru dere yataklarının milleri boynun

Kayaların içinde çiçeklenen
Bir zakkum gibi açılır gözlerin
Bir ben görürüm onları, böyle
Patladıkça gökleri boyarken.

Parmakların, filizleri kır otlarının
İyileştirir kent yaralarını
Yeşil kokusu aralar
Göğüs çadırımın kapısını

Dalında çatlamış bir nardır ağzın
Dokunulduğunda kanayıverecek
Bağ kazanlarından kokusu yayılan.
Bir dildir ağzın, konuşur dünyayla.

Yorgun gül

Yorgun bir gülün bükülen boynuydun
Geniş bahçelerden vazolara, salonları beklemeye gelmiş
Kara bir gülün yorulunca aldığı rengi gördüm yüzünde

Yorgun bir gül ne düşünür, yazın nasıl geçtiğini mi
Gelin ayı şarkılarında mı kaldı gülümseme
Güz, yalnız solgun yağmurlar mı, sessiz bahçelerde

Hastane önlerinin sarı gülleri sarmıştı
Hüznü ve güneşi bir arada tutabilen yüzünü
Durup baktığım, geçen hayatlarımız gibi

Göklerde gözlerin

Başım dönüyor yokluğundan
Bakıla bakıla eskitilmiş dünyada
Hiç görmediğimsin

Gözlerim kapanıyor ışığından
Bilinmedik bir dünyadansın
Tamamlanmamış henüz renklerin

Göklerde uçar, bedenin beyaz çiçekleri
Gölgesinde o saf dünya,
Hastalar iyileştiren toprak, evimiz

Yüzümü gülerken görmek istersen
Göğsüne gömülen çocuktadır
Bak da açtığı delice güllere
Kokularınla dönen başımı dindir.

Yokluğun söylüyor varlığını
Göller boyu gidilen gözlerinden
Gelinmez mi geri?

Kangal köpekleri

Sadıkmış da, iyi huyluymuş da, şuymuş, buymuş,

Hepsi tamam
Tadına doyulmaz dostluğuna bir hayvanın.

Ama bıraksınlar sevdiğimin peşini.
Güneşin doğuşunu izlemek istemiş Kangal'da
Temmuzun ortasında.

Belki onlar da haklı:
Görmemişlerdir, böyle ışıyan bir baş daha.
Gözlerini almıştır iki güneşin aynı anda doğması.

Çorum

Ne gittim, ne bilirim
Ne mantısını yiyebildim, ne leblebisini
Çorum
Öyle bir gelip geçti ki içimden
Yolda bir Çorumlu görsem
Kırk yıllık yakınım gibi
Boynuna sarılacağım.

Sensizlik oyunları

Yüzün kalmış havlunun bir köşesinde
Halıda dizlerindeki gül izleri
Parmakların gölge oyunları çay bardağında
Ucundan ısırıp bıraktığın poğaçada ağzın
Kimsesiz bir çocuğun karanlık, kuşkulu gözleri

Kara bir incirin sıyrılan omzun gibi soyulan kabuğuydun
Hayat kimi zaman da, derinden soluyan göğsün gibi dalgalanır
Defne selleri içindeyken bedenin
Üzüm çekirdeklerinin ağızdaki çıtırtısı duyulur.

Sana askılı bir yaz giysisi getirdim, içinde rüzgârlar taşıyan
Bir de böyle savrulsun adımların, çemberinde ben dönerken
Dokunduğu yerleri yurt yapan ellerin
Bir de böyle dolaşsın bedenevimi.

Sırtın, çarşafları sakız kokularıyla ıslatırken
Saçlarından mimoza demetleri saçılır yastıklara.
Suların yorduğu, rüzgârın hırpaladığı, bezleri yırtılmış
Döne döne inleyen değirmenin kör atıyım ben bu aşkta.

Yalnız seni tanır burnum yeryüzünde
Yalnız senin sesin, anlamlı sözcüklere dönüşür kulaklarımda
Fısıltıların dipsiz kuyular açar içimde
Kolların lacivert bir denize karışan ırmaklar gibi
boynumdan düşünce

./..

Nereye akacağını bilmeyen deli sular gibisin
Ne bentlerim alıkoyabiliyor seni
Ne kuraklığım çekebiliyor nemini.

Öyle bir açılacak ki göğüs kafesim
Yitecek içinde bütün tufanlar.
O dinmez fırtınaların anısıdır
Yorgun bir yanardağ gibi püsküren yüreğim.

SEVGİ BAĞLARI

(1998)

Yapı

Üsküp'te doğmuş babam
Yahya Kemal'den yirmi sekiz yıl sonra
O da yüzünde taşırdı Balkan rüzgârlarının esmerliğini
Rakofça kırlarının havasını.

Annem Avunya diye bir kasabadan söz eder
Batı Anadolu'da çocukluğuna ilişkin.

Benim geçmişim küçücük bir bağ evinin çevresidir
Ev'in değil, Bağ'ın önemli olduğu günlerden
Derken İstanbul:
Erguvan, göz rengimi değiştiren ışık.

Askerliğimde bir zeytin ağacının altında
Mektuplar yazdım DDR'de bir sınır kasabasına
On dört yaşında bir çocuğa
Kendimi anlatan.

Yeryüzü diye bir şey var.
İnsana uygun bir yapı.
Geçip bütün sınırları
Üstüne boylu boyunca uzanmayı bekleyen.

Yeni yıl

Zamanlardan uzak
Bir elma ağacıyım bu dünyada
Her yıl bir neden bulur çiçeklenirim
Kimi yıl kar sularıyla beslenir köklerim
Kimi erkenden dökülür içimdekiler

Başka ağaçlar olmayı da özlerim
Ilık iklimlerin nemli topraklarında yaşamayı
Melih Cevdet'in yazlık evinde
Masasının üzerinde unuttuğu saatim
Sabahattin Eyuboğlu'nun duvarında bir kilim

İçimde büyüyen hücre
Ülkemin üzüntüsüdür

Göğsümde şiirden bir uykusun
Gözlerin açıldığında başlar yeni bir hayat
Gerinir dünya, oturur kahvaltısına
Dersimiz Güzellik der
Homeros'tan başlayalım hayata
Geçmişe gittikçe yaklaşılır yarına
Göğsümde şiirden bir uyku
Kollarım, çiçekli dallar

Anneannem

Ne kadındı anneannem
Ölçülerine hiç aklım ermezdi
Fırındaki kekin pişmesini
Poulenc çalarak beklerdi
Bizler onu dinler gibi dizlerine dizilir
Çift el piyano konçertosunun son tuşlarında
Evi yanık şeker ve un kokusu kaplardı

Suya götürdüğü koyunları
Fauré'nin Pavane'ıyla güderdi
Gün düşerken öte dağlara
Taze dem bir çay kokusu
Son ışıkları

Acılı günlerin Bach Passion'ları
Gözyaşlarını duygu eğitimine döndürürdü
Görmedim bir fiske cevz-i bevva katmadan
Et yemeği yaptığını
Belki bundan bende bu bitmeyen bahar

Ah ne kadındı
Kaz Dağı'ndan kalkar Paris'e gider
Dönüşte elinde kendine adanmış şiir kitapları
Ordaki en iyi arkadaşım Rosa Lüksemburg derdi

Hayat sevgisi

Çok az nefretim oldu hayatta.

Annemi çok sevdim, emeği çok sevdiğimden
Diktiği gömlekleri, pantolonları giydim
Sevinç duydum kesip biçtiğini düşündükçe kumaşlarını
Gömlek yakalarım tersyüzlüdür hep
Sevgiden atılamazlar.
Birlikte ev alma planları yaptık
Paralar biriktirdik
Yemekler yedik, çiçekler ektik
Hastanelere gittik
Uzun yıllar hayatımı paylaştım annemle
– Sevgilime gecelik bile dikmişti
Bizde kaldığında çıplak uyumasın diye. –

Babama ilişkin bir emek anımsayamıyorum üzerimde
Sıradan bir insandır bu yüzden benim için
Hoş anılarını dinledim ağabeylerimden
Genetik olarak bende yaşıyordur mutlaka
Belki bir Makedon burnu
Belki bahçe sevgisi
Belki rakı karşısındaki zayıflık
Mahalleden, sevilen biri gibi anımsıyorum onu.

./..

Nefreti yalnızca hayat yoksunlarına karşı duydum
Yaşamayan şeylere
İnsanlara hayattan umut kestirenlere
Varlıkları sevgi düşmanlığı yayan
O, dünyalı olmayanlara.

Sevgi bağları

Anne sevgisinden öteydi
Anneannemin dayıma bağlılığı

Mobilya ustasıydı dayım
İyi kazanan, iyi harcayan.
Yirmi altısında evlendi, otuz altısında öldü.
Tiyatro seyretmek, müzikli eğlencelere katılmak için
On yıl boyunca hafta sonları uçakla
Balıkesir'den İstanbul'a geldi
Selahattin Pınar'la ahbaplık etti
Adı annesinin adı olan bir sevgili buldu
– Fehime'yle görülmüş Erdek'te
Belki de Genç Oyuncular'ı seyrederken. –
Anneannem gözleri dolu
Yarim İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun'u
söylerdi.

Erken ölümünün ardından tereke açıldı
Bir hayli borcu çıktı dayımın
Adları hâlâ hatırımdadır alacaklı kumaş tüccarlarının
Taki, Arto, İlhami

./..

En iyisi herkesin "reddi miras" etmesiydi
Yengem, annem yargıca red dediler.
Sıra anneanneme geldi, yüzü al al ayağa kalktı,
"Oğlumdur, kabul ediyorum Hakim Bey," dedi, oturdu.

Dayımın bütün kalıtı, yani kendi eliyle yaptığı ev eşyaları
Bizim eve taşındı.
Anneannemin tek geliri olan üç aylığına haciz kondu.
Ölene dek – on iki yıl – oğlunun borçlarını ödedi.

Hâlâ üzerinde otururum yazı yazarken
Dayımın yaptığı sandalyenin
Annemin çamaşırları onun şifonyerinde durur
Bir divanı var ağabeyimde.
Bir de fotoğrafı olacak kim bilir nerde!

Saltak cad.

Kızıma bir ev tuttum
Önü çınarlı, havuzlu bir mahalle kahvesine bakan
Arkasında çiçekli, ağaçlı bahçeler
Bir divan, bir yatak, bir masa, iki sandalye
Bir de elbise dolabı.
Bilgisayarını kurduk salona
Bir de kitaplık taşıdım bizim işyerinden

Mutfak gereçleri aldı kendine
–Ağız tadını bozamaz çünkü güçlükler–
Kitaplarını, elbiselerini yerleştirdi, ilk yemeklerini yaptı
Başladı çalışmaya
Kutsal bir görevde gibi
Hiç kimsenin kendinden istemediği

Kim bilir ne okumalar bekliyor onu, ne deneyler
Taptığım beyin kıvrımları
Kim bilir daha ne kentlere götürecek bizi
Ne dünyalara karışacağız

Ben ardında
Fenerini yitirmemeye çalışan
Küçük, beyaz yelkenli.

Her şey yıkılırken şiiri ayakta gördüm

Kıskanılacaksa büyük bir şair
Hayatıyla kıskanılmalı.
Şiir, hayata göre kolay bir eylem.
Bir gün uğraşılarak güzel bir şiir yazılabilir:
Mavi bir göğü pembeye boyayan
Birkaç erguvan ağacını,
Bir çınar gölgesindeki
Serin bir su sesini,
Bir yakınlığı düşleyerek.

Hayatın zor biçimlenen gereçleri ise
Hep zorlar şiiri.
Bir insandan
Bir kentten
Bir kitaptan
Şiire ulaşmaya çalışırken.

Böyle bir duyguyla kıskandım işte Weimar'ı
Goethe'nin elinden çıkmış bir parkı olduğu için.
O parktaki ağaçlar şairin diktiği gibi
Yolları, alanları onun düzeniyle
Ilm ırmağı şairin dönemindeki gibi pırıl pırıl.

./..

Uzun kışlarında Kuzey'in
O sonsuz yeşil yağmurların içinde
Beyaz bir fulya olan Roma Evi
Şairden bir armağan.

Şairlerin kurdukları birer okulları olsa kentlerin
Şairlerin düzenledikleri hayat alanları
Dünyaya beklenilmeyen güzellikler sunan.

Ev ödevleri

Herkesin görevleri olurmuş evde
Kısacık ev hayatları olanların bile.
Bulaşık Piraye'ninmiş, kurulama Nâzım'ın
Behçet, elinde filesi, hep alışverişte

Kurallar koymak bile bir anlaşmazlığı gösterir evde
Ben inanmam kurallı hayata
Ev, her şeyiyle herkesindir.

Bıraksalar hayat boyu yapabilirim yemekleri
Fena değildir elimin ayarı, doyurur herkesi
Bir evi doldururum tek başıma da.
Fatoş el sürdüğünde sanata dönüştürür sıradan her şeyi

Öyle doldurmuşuz ki hayatlarımızı
Çekildiğinde birimiz, boşluk kalmaz geride

Yönetim planı

Kimsenin hakkı yok konuşmaya
Çocuklarına ekmek veremeyen ülkede

Yurttaşlarına dilini öğretememişsin
Anlaşılmıyor ne dediğin, hangi dil bu konuştuğun amca!
Kitabı var mı, nerede okutuluyor,
Okullarda mı?
Bu insanlar nerede öğreniyor bu anlaşılmaz dili!

Sıcak odalarda tok karınla başlar eğitim
Sen kime ne öğretiyorsun abla,
Bilgisayar ağlarını bırak
Deliksiz bir yolun var mı bir kentten öbürüne
Doktorun adı "kazı-kazancı"
Sen ne diyorsun ağbi!

Bu konutları kim yapıyor böyle!
Nerde öğrenmiş bu insanlar böyle evler yapmayı
Kim planlıyor bu evleri, kim onaylıyor
Böyle araba kullanmayı kimden öğreniyor bu insanlar
Ayağında çorabı var mı insanlarının!

Ne Ege'ye gemiler gönderin
Ne Hazar'a heyetler
Oturun, çocuklarınızın karnını doyurun
Yüzlerini yıkayın çocukların.
Bu kadar kirli çocukla nasıl aydınlık olur gelecek!

Ege yolculuğu

Ege gittiğim değil, geldiğim yerdir
Nereye gitsem aradığım bulduğum evim
Yeşil bayırlarından kendimi bıraktığımda boşanan içim
İneklere küpe takar taş konak avlusunda veteriner kardeşim

Otomobiller çok sever Ege yollarını
Bir çamlı dağlar, bir zeytinli ovalar
Bir bakarsın deniz bir avuç su kadar senindir
Derelerinden antik hazineler akar

Ege'ye gitmek dünyaya yolculuktur
Sappho'ya rastlarsın, Homeros'a
Yaşlı Aristo'yu görürsün, ter içinde Behramkale'ye çıkan
Ege'den dönünce, dünyayı değiştirmek ister canın

Ne çok insan vardır dünyada
Yediği kavunun toprağını bilmeyen
Ceviz kırmak için bir taş bulamayacağın ovalarda
Topatan adlı bir istasyon yok, arama

Ege adaları birer annedir
Akrabalardan oluşan küçük topluluklara
Toprak ve suyla
Az çalışıp çok yaşamayı sunar

./..

Ege evleri ne insanı içine kapar
Ne dünyayı dışarda bırakır
Kalın duvarlardan çam kokusu
Güneş ışığı sızar

Ege aklını çeler gelen geçenin
Dünyanın öbür ucundaki bir yakının gibi
Durup dururken
Aklına şevketi bostan düşer

Gönlüm bir incir ağacı gölgesi düşler
Serinliğinde toprak ve deniz birlikteliği
Funda kokusu üstümü örter
Başka nedir bir insanın bir insana verebileceği

Ege'den geldim, ateş dolu
Kuzey göklerinde çok üşüdüm
Küllerime dikkat edin
Beni geri götürmesin

Beden eğitimi

Dört mevsim sarmaşığıdır bedenim
Sarıldığı gövdelerce yeşeren
Bellek haritasında korunur
Gövdenin gönenç tarihi

Sarılmış yatarım yeryüzüne
Üzerimde üzümlerin esrikliği
Birer kepçe dondurma göğüsleri
Kırk yıllık tükenmez şurupları

Tükendi sözcükleri tüm dillerin
Yeryüzü dili gerek artık
Kokunun, suyun, yüzün eğitimi
İnsanı insana bağlayan

Karpuz

Cam göbeği bir denize atlarken doldu içim
Çatırdayıp yarılan bir karpuzun kokusuyla
Yüzdüm karpuz kadar derin ve sonsuz
Orası Midilli, burası Bozcaada
Beynimi titreten bir aroma şarapta
Orası Yunanistan, burası Türkiye
Nedir bu ayrım karpuz kadar denizde
Burda otur, oraya gideme
Burada karpuz, orada karpuzi
Bir yandan kavga et
Dicle kıyısındaki karpuz tarlaları için
Sen de ye, o da yesin
Herkese yeter, komşulara da bu karpuz
Ne oluyor böyle?

Gökçeada

Her ada bir cumhuriyettir
Kendine ve konuklarına yetecek
Suyu, ekmeği, meyvası ve şarabı varsa.
– İmroz'da fazlası var.

Her ada bir dostluk yurdudur
Üzerinde farklı insanlara yer varsa
Ayrı dillerden de olsa, zaman zaman da
Birbirlerine anlatacak hikâyeleri olan

Her adada insana yakın bir şey vardır
Belki denizden, gökyüzünden
Belki bir insandan, bir ağaçtan
O yakınlığa gidilir, yaşanır adalarda

Gökçeada! Türkiye'nin İthake'lerinden biri
Gidip gidip bulamadığı
Denizi bilmeyenlere özgü bir heyecanla
Buldukça, yaptıkça, yapılandırdıkça yitirdiği.

İznik

İznik bir Roma şehri olarak kalsaydı
Zenginliğinden yanına yaklaşılamazdı bugün
O görkemli surların içindeki saraylarda
Dünyalara egemen papalar yaşardı

İznik bir Bizans şehri olarak kalsaydı
Rumca ezgilerle kıyı lokantalarında sarhoş olanlar
Birbirlerine aldırmadan geçerlerdi daracık sokaklarda
Kara cüppeli papazlarla

İznik bir Osmanlı şehri olarak kalsaydı
Sölözlü hafızların sesleriyle parlayan çiniler
Sonsuz dünyalara götürürdü
Her şeyi içlerinde yaşamaya alışkın insanları

Bugünkü İznik'te yaşayanlarsa
Habersiz başlarına gelenlerden
Tarlada, bahçede, gölde geçirirler günlerini
Geçmişte hiç İznik olmamış gibi

Gün içinde

İlhan Berk'e

Bir atın ince uzun, yalımlı boynu
Rüzgârda uçuşan renkleri kelebek kanatlarının
Evdeki kedinin anlaşılamaz davranışlarını
    izleyerek geçen saatler
Sinema filmleri
Bakmaya doyulmayan yüzler
Tiyatro sahneleri
İpte asılı çamaşırlar
– Uzaktan ne hoş görünür bir şairin yolda yürüyüşü –
Çocuk gözleri, savaş görüntüleri
Ormanda bir yürüyüş
Bahçe sulamak
Ders dinlemek
Uzak ülkelerden bir mektup
Bir tabak yemek
Kurduğun düşler
Okuduğun kitaplar

Bir gün hepsi birden
Bir aşk olup çıkıverir karşına.

Uzun yol

Avuçlarımın arasında bir parça sudur yüzün
Açık deniz rüzgârlarına bakan
Kuzey yamaçların çilli meyvalarında
Aradığım

Bilinmez genlerin yüzdüğü göller içinde
Bir doğum, Giritli bir ebenin ellerinde
Mor beyaz açmış haşhaş çiçekleriyle
Beklediğim

Cennet cennetler içinde bitmiyor kapıları
Çıktığım ceviz ağaçları ardımdan bakan
Çok gezdim, çok yitirdim dünyayı
Ayva turunç nar ortada kaldı

Peşimde üzünç bağlarının kırlangıcı
Renkli çamurlardan yuvamız saçak altında
Yanlış yerlerde bekledik güz güneşini
Kimse şıra kaynatmıyor bu bağlarda

Nice derelerden su içtim geldim yanına
Bakıp bakıp taşlarına niyet biçtim
İzlerinin savrulduğu toprakta
Ardındaki yolu yitirdim sandım

./..

Sonunda içte bir ışıkmış ömrün pusulası
Sen yandıkça o da yanar bir yerinde
Gidecek yolun kalmadığında boşuna bekleme
Sorulara yanıt yoktur soğuk bir yürekte

Beyaz kiraz likörü

"Bu sonuncu," dedi İtalyan Lokantası'nın beyaz
önlüklü yaşlı garsonu, "seneye yok!"

Öyle bir andı, herkesin mutlu olduğu
Dalmıştım şişenin sonunda bitmesini istemediğim
şarabın kızıllığına
Pek de anlayamadık gözümüz bir onda, bir
önümüzdeki tiramisularda.

"Beyaz kiraz likörü," dedi, "yalnızca Yugoslavya'da
yapılırdı, serin dağlı kirazlar ülkesinde.
Savaş başladığından beri artık gelmiyor."

İstanbul'un uzaklıkları

Filibe'den 444 km.
Kavala'dan 450,
Atina'dan 1 205,
Venedik'ten 1 726,
Roma'dan 1 977,
Paris'ten 2 759,
Amsterdam'dan 3 090.

İstanbul dünyanın başkentiyken
Herkes İstanbul'a uzaklığıyla ölçerdi kendini
I. François,
Blois'deki şatosunda düşünürdü
2 935 kilometre ötedeki Kanuni'yi
Gemiler
Venedik'ten yola çıkmadan
Kule'ye ödeyecekleri vergiyi hesaplardı
Çinli, İstanbul'dan çıkan atlının
ne zaman Duvar'a yaslanacağını

Zaman değişti
İstanbul, İstanbul'dan uzakta artık
O şimdi bir "hayal şehir"
Sultanbeyli'den 400 yıl uzakta
Armutlu'dan 500 yıl
Balat'tan 250 yıl
Siz İstanbullular

Ne kadar uzaksınız hayattan!
Sevemezsiniz akvaryumdaki bir balığı bile
Tüketirsiniz ancak
Çevre yollarında, cep telefonu tuşlarında
Çatal ve bıçağı seversiniz, sigorta poliçelerini
2000 cc. motoru
Plastik bir oyuncaktır insan eti
İstanbul bir "hayal şehir"
Düşlerinizin bile yetişemeyeceği

Telefon

1974'de cezaevinden çıktığında Nurten Abla
Bakmış, bir tek telefonu kalmış elinde
Oyun kitapları yayımlamak için kurduğu
Cağaloğlu'ndaki yayınevinden.

Ne yapsın, satmış telefonu on iki bin liraya
–Telefonun bile karaborsa olduğu günlerde–
Gitmiş Paris'e.

Üç ay yıkanmış
Sokaklarla, evlerle, insanlarla
Sinemalarda, kahvelerde yıkanmış
Göğe, çatılara bakıp
Yüzünün sertleşen çizgileri yeniden
Yumuşayana dek.

Dönmüş sonra, sürdürmüş kaldığı yerden
Bu ülkede yaşamak denen
Ama başka bir şey olan eylemi.

Belki bu yüzden eskiden beri
Hayatın ne olduğunu anlamaya
Gideriz biraz da başka topraklara

Umutlu öykü

Eperney yakınlarında
Bağlar arasında bir şatoda
Sıkışıp kalmış bir grup insan
Dört yanları Nazi işgali altında

Ne bir yudum su var ne ekmek
Yalnızca tarlalarda lahanalar
Ne yer, ne içeriz diye aranırken
Gizli bir mahzende
Binlerce şişe şampanya çıkmış karşılarına

Büyük acıların ve büyük neşenin insanları
Bir yandan kulakları direnişte
Şampanyalarda haşladıkları lahana çorbalarıyla
Kafaları ve damaklarında hayatın o benzersiz tadı
Getirmişler savaşın sonunu

Bursa'da bir ev

Selanik'ten görüntüler televizyonda
Tezgâhta iri bir balığın pullarını ayıklayan satıcı kadın
Söze Rumca başlayıp, Türkçe sürdürdü:

"Ben burada göçmenim.
Yurdumu, Anadolu'yu özlüyorum.
Loto'dan bir para çıksa
Gidip Bursa'ya
Bir ev tutup oturacağım."

Kırık paşakılıçları

Çöken cehennemleri içinde dünyanın
Kaldı kırık paşakılıçları
Kılıçların yok ettiği çocuk gözleri
Dizildiler onların gömü törenlerinde
İşleyerek dünyayı alışık olmadığı renklerle.
Şeftali bahçeleri geldi, kayısı bahçeleri
Kavunlar geldi uzaklardan
Hepsi boyadılar
Bu son hüzün gününü.

Sessizleşti dünya
Gömülünce savaş gereçleri
Yüzyıllarca süren gürültüsü demirin bitti.
Yalnız çocuk gözleri kaldı
Benzersiz renklerle bezeli
Uzayan kirpiklerinin tuzuyla yazdılar
Yeni dünyanın şiirini.

Olgunluk

Güneşin altında
Kara toprağın üzerinde
Olgun bir domates gibiyim.
Güneş kokuyor bedenim
Çıplak ayaklarım toprakta
Hep burdaymışlar gibi yerleşik.
Güneş ve toprakla beslenir yıllardır
En güzel meyvesine hazırlanan dilim.

Brecht'in zorunlu yolculukları

Hayatı bir yolculuktu Brecht'in
Daha ana karnında başlayan
Bir kentten bir kente
Bir ülkeden bir ülkeye taşırken
Bir kıtadan bir kıtaya
Elyazmalarıyla dolu sandıklarını
No masklarını
Kimi gönlünde, kimi çalışma odasında, kimi sahnede
Kadınları, tartışma arkadaşlarını
Kendini savunur gibi şiirler, oyunlar fırlatıyordu
geçtiği yerlere
Okuduğu, duyduğu öyküleri
Yeniden yazarak, olayları, insanları
Diyalektik yorumla ters yüz ederek

Altmışına bile gelmeden çıktığında
Son yolculuğuna
Çoktan bitirmişti içinde
İnsanlığın büyük yolculuğunu.

Tarih

Mutsuz insanlarız
Haksız ölümlerin arasında yaşayan

Elma bahçeleriyle dolu yurdumuz
Portakal bahçeleriyle, incir
Şeftali bahçeleriyle, bağlarla.

Hepsi uzakta
Sonsuz yıldızlı göklerin altında
Biz haksız ölümlerin ülkesinde yaşayan
Haksız yoksullukların
İnsanlar, mutsuzlarız.

Yazıt

Bedenin müziğidir
Dokunuşun sesleri
Boğaz'da bir manolyanın
Ten kokusu içinde

Göğsümde zakkumlar patlar
O kurumuş dere yatağında
Çakıl sesleriyle soluk alan

Kayan bir yıldızın ışığıdır
Gözlerimden kalan

Bir de adım
Bir kedi kadar kolay
Kendini unutturan

Komşuluk

3 Nisan 1969'da Ritsos, Sisam adasında terk edilmiş bir evin
bahçesine bakıp yazmış "Yeniden Doğuş" adlı şiirini
Biz o şiiri 1974'te okuduk Cevat Çapan'dan

Böyledir komşuluk.
Orada bir bahçe çiçeklenir, biz seviniriz burada.
Ege Denizi'ne her bakışımda görürüm o bahçeyi
Dağlar uykuya daldığında
O ıssız ovalarda yanan isyan ateşlerinde
Kararınca Ege Denizi
Yüzümün bir yarısı gibi.

Son perde

Güz, gri bulutlarla gelip
perdesini çekti göğün.
Ardında kaldı mavi, pembe topcuklar
turuncu günbatımları.

Yeniden açıldığında perde, gene gelecekler
biraz daha zehirlenmiş olacak
o mavi pembe pamuk helvalar
biraz daha ağırlaşmış
yeni yüklerle.

Gün gelecek Dünya,
o en sevdiğimiz mavi meyva
ağırlığıyla üzerindeki kurtların
bir daha tadamayacağımız biçimde
düşecek dalından.

Bağışıklık

Alel'lerim* ayakta
Bekliyor, beni de bizi de
Nükleer teyzelerin börtlete börtlete
Büyüsünü kaçırdıkları dünyadan
Silecek, süpürecek tufanı.

Ey kitaplarda yazılanlar
"Avrupa'nın üzerinde dolaşan hayalet"
Sar küreyi artık, kurtar
Bu her "marj"ı bozulmuş insanlardan.

Sarılacak yara kalmamış onlarda
Kokmuş, kokular içindeki kangrenli bedenleri
Gömülse toprağı kirletir uslanmazlıkları
Kosmosta bir çöplük ancak yerleri.

Olur da bunu başarırsa
Bulduğu her hamamda
Kırklamalı insanlık kendini.

(*) alel (Lat.): DNA'nın yapısında, anne ve babadan geçen kalıtsal özellik belirleyicisi.

Thüringen beşlisi

Yeşil yüreğidir Almanya'nın Thüringen Ormanları
Burada filizlenmiş Bach, Wagner
İkisinin de yurdudur Eisenach
Gözetleme kuleli bir sınır kenti olalı,
Durup görmeye gönlümün varmadığı.

Gotha ve Erfurt, geçen yüzyılda
Ekonomi ve siyaset tartışmalarının yapıldığı
Kentler değilmiş gibi yaşarlar bugün.
Mayorka'ya uçaklar kalkar
Yoksul insanları cömert güneşlere götüren.

Weimar bambaşkadır, Goethe'yi, Schiller'i görmüş
Bilir kalıcıyı ve geçiciyi.
İnsanlar yakılınaya başlanınca Buchenwald'da
Kuşlarını yitirmiş ilkin
Yıllar boyu kuş görünmemiş göklerinde
Havadaki yanık insan kokusu dağılınca ancak
Dönmüşler yuvalarına.

Jena'da koca koca bloklar
Kim yaptıysa
Carl Zeiss'ın mercekleriyle bağdaşmıyor.
Nice ansiklopedilerde okudum
Nice bilginlerin yaşamını
Jena Üniversitesi'nde yetişti diye başlayan.

./..

Dünya böyle, parlayan soluyor
Ne Bach kaldı, kiliseden kiliseye dolaşan
Thüringen yeşili içinde
Ne işçi kongreleri, ne yayınevleri
Ne de şiir yazan birileri.

DİP SEVGİ

(1994)

Fatma Evyapan'a

Kuvöz

Heyecanla kalkıyor başım yastıktan.
Bugün de doğdum.
Bahçede çan çiçeklerinin çınıltıları
Camda kül kedi, gözleri Kütahya çinisi.

Senin dünyandayım.
Kuzu kestanesi kokuyor yüzün
Her şey iki insan arasında olması gerektiği gibi.
Küstümotuna kimse dokunmuyor
Küpeçiçeği başucuma sarkıyor.
Bir iç sıkıntısı
Odamızı genişletir Trakya'ya doğru
Klarnet sesleri çoğaltır hayatın anlamını
Köyevleri siler gözyaşımı.

Hiç çıkmak istemem bu kuvözden
Yatağımız, birlikte yaptığımız salımız
Oradan seyrediyoruz
Tufan'ına doğru uzaklaşan dünyayı.

Uygarlık

Temelinde toplugömütler
İnsan derisinden abajurların aydınlattığı odalar olan
Aç çocuk gözlerinin
Çan sesleri gibi rüzgârlarda dağılıp unutulduğu
Bir uygarlık bizimki

Bu yüzden
Kuşku duymadan sevemez kimse kimseyi
Sevinç sınırsız
Mutluluk karşılıksız
Refah, karın ve göz tokluğundan öte bir şey olamaz.

Işıklı vitrinler hiç değil
Ne de dakik işleyen hızlı trenler
Tertemiz caddelerin altı genç kemiklerle örülü

Uygarlık bize daha çok uzak
İlk insandan bu yana
Acı çektirdiğimiz kadar insanı
Mutlu kılmadıkça

Kara kış

Asma bahçelerde hurma rakıları yok
Ne bir çiçek taraçalarda
Ne bir yudum su
– Uydu fotoğraflarında ağlayan insanlar görülür mü?

Yanık kokuları köreltmiş burunlarını
Dilleri kurumuş mart kedilerinin.
Şafakla gelen ölüm kuşları
Bırakıyor toprağa tohumlarını.
– Radarlar görür mü yanan badem ağaçlarını?

Can Yücel alkolle yüreğini bombalar her gece
Güler yoksa sütsüz kalır şiir yavruları.
Binlerce kez yıkılan kentler
Her kuşakta örselenen kişilikler
Yıkılmamayı öğrenirler bir gün.
Bombalar altında da gelir bahar
Kara yağmurun çiçeği de kara açar.

Çadırlar

Su içerken eşitiz
Ekmeğe gereksinince de
Su ve ekmek
İnsanın yerine başka bir şey koyamadığı

Derslerine girilirken
Ateşlerden geçilen öğretmen
Sevgi
İnsanın yerine başka bir şey koyamadığı

Biz varken var
Biz yokken o da yok
Erdem
İnsanın yerine başka bir şey koyamadığı

En çok istenen
En uzak düş
Barış
İnsanın yerine başka bir şey koyamadığı

Bir eylemle var
Bir eylemle yok
Yeryüzü
İnsanın yerine başka bir şey koyamadığı

Son dünya savaşı

Sığınaklara indirelim kuşları
Ne ciğerlerinin dayanabileceği gökyüzü
Ne içebilecekleri bir yudum su kaldı

Sığınaklara indirelim balıkları
Kurşuni gövdeleri kurşunlaşmadan

Sığınaklara indirelim ağaçları
Cevizleri, çınarları, servileri
    üzerindeki sincaplara dokunmadan

Arı bakışını çocukluğun
    indirmeliyiz sığınağa
kirli bir kâğıt para gibi buruşmadan
    elinde hayatın

Ucu işlemeli mendili, kavun kokusunu
Yumuşaklığını bir dere yatağının
Penceredeki hanımelini
Zor günlerde alnımıza konan o eli

Sığınağa indirelim Dünyayı

Gelecek tarih

Seni sarıp bir defne yaprağına
Bırakıversem kıyıcığına bir suyun
Salkımsöğütler ve sazlıklar arasından
Sürünerek kimi zaman nilüferlere
Kokun karışarak defne ve arı su kokularına
Ulaşır mıydın artık ayrılmak istemeyeceğin kıyılara

Kıyım o denli insan ki
İnsan çoğaldıkça çoğalıyor

– Güzel ağaçlara benzeyen insanlar
Serinletmek, dinginleştirmek isteyen dünyayı
Gölgesinde, dallarında güzellikler korumaya çalışan –

Ama insanların baltaları var, motorlu testereleri, iş
makineleri
Ne kadar büyüse de insan-ağaç
koruduğu güzelliklerle ne kadar çoğalsa
Yaşatmıyor kıyım-insan.

Yeryüzünde hiçbir güzellik kalmadığında
kime kıyacak kıyım-insan?
Kendine.

./..

O zaman çözülecek seni sardığım defne yaprağı
O suyun kıyısında ilk filizi verecek sonsuz güzelliğin
Tıpkı sana benzeyen bir ağaç
Rüzgârda kıvıl kıvıl yaprakların arasından
görünüverecek
Gül yaprağı yüzün
Üzerinde yeniden yaratılan dünyanın eldeğmemiş
kara adaları olan gözlerin
Üstünde alnın kadar yüksek ve onurlu bir gök.

Asım

Kim ağlar
giden kırlangıçların ardından?

– Bağbozumlarının şıra dumanları.

Kim ağlar
alanlardaki aydınlıklara?

– Kara günlerin mavi alınları.

Kim ağlar
işçi gazetesine yazı yazar mısın deyince?

– Asım ağlar.

Son fotoğrafında da küçük bir çocuktu yakın, mutlu insanlar özleyen

Son fotoğrafı Asım Bezirci'nin
elinde bir sopayla çekilmiş
kendini savunmaya hazırlanırken.

Çok sopalar taşıdık, barış sopaları
Hiçbir zaman, hiçbir işe yaramayan
Hem kavga başlayınca sopalı olsan ne olur!
İçteki çocuğun oyunu bizimki...

Asım, yüz yüze gelemedi canına göz dikenlerle
Yüz yüze gelse de kullanamazdı o sopayı
O eller, o bakışlar, o boyun büküş, kullanamazdı
Hayatın hep acemisi...
Edip'le Ümit Yaşar'ı aynı akşam
evine çağıracak denli...
Onlar da kavga ederdi
En fazla rakı bardağını karşısındakinin
yüzüne boşaltarak.
En ağır söz: "Sen de şair misin?"

Çok kavgalar gördük, sahnede olsa
herkes çok gülerdi
Ölüm henüz yeryüzüne inmemişti
Düşmanlarımızı da severdik.

Dumanın d'si
Boğulmanın b'si
Çarkıfelek'te
Size ölüm çıktı

Dumandan boğulanlara
nefes verirken boğulmuş
doktor-şair Behçet Aysan

Başka ne yapabilirdi
70'leri, 80'leri, ölümün kanıksanışını görmüş
Ölüm'den çok Hayat'a inanan biri.
Harp Okulu yemini üstüne ettiği
Hipokrat yeminini anımsadı belki
Belki boğulan yüzlerdeki acı
    engelledi bırakıp gitmesini...

Dışardakiler de insandı
Zafer çığlıklarıyla
yanan insanları seyredenler.
İçerdekiler de insandı
boğulan birini bırakıp gidemeyecek,
    onunla ölümü paylaşacak denli.

Umut çiçekleri

Bir orman yangını ne demek
anlıyorum şimdi
alevlerin önü sıra dağlanarak kaçan canlıyı

Çöllerde kuma gömülmeyi anlıyorum
güneşten dökülen alevdeki ısıyı

Bruno'yu anlıyorum şimdi
Jeanne D'arc'ın cesaretini
Galilei'nin uysallığını

Kentlerde yaşamayı anlıyorum şimdi
Kömür ve mazot dumanlarıyla halsizliği

Tüpgaz ve şofben patlamaları
Grizular
Ozon delinmesi ne demek anlıyorum

Bedrettin, Baba İshak, Mustafa Suphi

Biri yüz karası
Ya hepsi birden ne?

Umut için ölenler
Çiçeğiniz bir gün açar mı dersiniz?

Bağımlılık

Ne zaman biri ecelsiz ayrılsa
Hayatım fazla geliyor bana

On yıldır içerde olma duygusunu
Hiçbir şey açıklayamıyor.
Açlık grevinden başka bir savunu kalmamışsa
Savunulacak ne kalır?
O denli epridi ki dünya
Dokunsan bir yerine dağılıverir.

Özdil'i kimse dinlemedi.
St. Paul kubbesindeki fısıltı oyuklarına üflediği
Bedri Rahmi'nin "Gözlerimin Bahçesinde" şiirini.

Yunuslar öldü kentin mavi bahçelerinde
Geçmişi yanmış bir ahşap konaktı
Kapılarında beyaz boya izleri
Aklımdan çıkmıyor acısı.

Bir sabah yeryüzü de
Açlık grevinden hastaneye kaldırılan biri gibi
Günler sonra ilk kez aynaya bakıp
Cebinden çıkardığı tarakla saçlarını tarar mı?

Ağır Yük

Şaşar şaşar dururum:

Banyodan çıktığında
yerlerde ıslak izlerini bırakarak dolaşan
    o küçücük, kelebek ayaklar

Bu koskoca dünyanın yüküne nasıl dayanırlar?

Pay

Güneş, beyaz evin kıyısından bir yitip bir göründü
Portakallar beyaz duvarda yeşil ördeklerin altın gözüydü
Bozdağ'dan inen sular
kayalarda yaylı çalgılar

Yüreğimi savurmuştum yeryüzüne
Bir parçasına rastladım, işte bu bahçede

Duvarda bir çift gözün yıllarca baktığı İstanbul
İnsanlarına kendini özleten kentin resmidir

Hangi elmas oydu o kıyıları
Birer iç çekiş mi koylar
Kıyılarında uyuyanların saçları korular
Her semtini sevgiler kim bilir kaç kez yarattı

Ben düşler içindeyken Boğaz kıyısında
Otuz üçüncü yaşım odamda anılarını bırakıp gitti usulca

Birgi'de Hollandalı bir Çalıkuşu
Çakırağa Konağı'nın soluk tavan resimlerini parlatıyordu

On sekizinde Beyazıt Kulesi'nde öpüp
Sonra yitirmek hayatı
Bize de bu düştü

Yanıt

Sorularla dolu bir mektup yazdım
uzaktaki yakınıma
Evi, işi, dili, tanışları, geçimi... diye uzayıp giden...
Çok sevilen biri üstüne bilinmek istenen her şeyi.
Yürüdüğü yolları,
ayağındaki ayakkabıyı
sırtındaki gömleği.

Bir kartpostalın ardına
birkaç renkli kalemle çiziktirilmiş
bir çiçek resmi geldi yanıt olarak

Evini,
işini,
dilini,
tanışlarını,
gömleğini,
ayakkabısını,
yürüdüğü yolları anlatan.

Dip sevgi

Avucunun ırmaklarında akar yüreğim
Dolaşır iç sularında
Küçülür
Bir çift göz kalır karşında
Bağlanır bıkmadığı tek oyuncağa.

Elimden tutunca
Köşe pastahane
Çikolatalı pastalarla kandırır
Piyano öğreneyim diye.

O küçük taburedir aydınlık cehennemim
Dikteleri başaramam
Tuşlara vuran suçsuz kırmızılığı yüzümün
Kırar loşluğunu akşamın.

Ne sözler verdim kendime
Sana yaraşacağıma
Hep beni sevesin diye cehennem sevginle.
Ömrüm bir gülün yaprakları arasında geçer gibi
Dizkapaklarının kıvrımlarında geçsin diye.

Yüzyılın sonu

Bu bürümcük elbise
onu dokuyanın güzelliğini kattı
asma bir gül gibi
balkon demirine yaslanan bedenine.

Sana uzanınca
çatıdan düşen mor bir çavlana bulandım
begonvil yumağında uyuyup kaldım.

Sayılar geçti sıra sıra
Ülkeler yarıştılar kömürde, çelikte
– Herkesin ne çok silahı!
Hiç kimse yarışmadı
Kimin daha çok gülü diye.
Kim daha çok sever akasyaları
Kim bekler portakalların çiçeklenmesini
Yalnızca altında bir soluk için.

Elim seni içeri çekmeye çalışıyordu
– Tekstilde Avrupa'yı giydiriyoruz
Onlarca elbise dikerim her gün
Ne bir elbisem var, bir erkeği çekecek
Ne asma güllü balkonum.

./..

Kameralar hızla dolaştı kentlerin sokaklarında
Yapılardan başka bir şey göremedi
Her şey alınıp satılıyordu
Gül bahçeleri bulunamadı.
Döneklikten döndü Kautsky
"Demokrasiden neden korkalım" dedik
Yüzyılın sonunda, yine başa döndük
Yıllar sonra ilk sevgiliye döner gibi
Duygularımız pek değişmedi ama
Sevgilimiz Dünya, çok hırpalandı bu arada.

Gözlerimi açtım
Salonun ortasında koca bir çınardın
Hayatım dallarının altında gölgeleniyordu
Bir kedi yavrusunu sevmek için eğildin.

Andrè Téis imzalı aynalara bakarak...

Belki bir Rum'dun
Belki bir Levanten
Aynalara döktüğün sırlarınla
Sır olup gittin
Ardında parlayan çocuk gözleri.
Aynalardan bakıyorsun şimdi geride kalan dünyaya
İşlediğin geyiklerinle, gelinlerinle, elma ağaçlarınla.

Aynalarına bakarak büyüyen çocuklar
Dünyaya işlemeye çalışacaklar
Senin sır olarak kalan becerini.
Buldukları gün,
Geyikler inip kentlerin sokaklarına
Ev ev dolaşacaklar
Mutlu çocukluklar
Mutlu gençlikler
Mutlu yaşlılıklar için.

Hüseyin Erdem

Gözlerim açıldığında
İlk gördüğüm insandın
Bütün insanlar senin gibi sandım

Bingöl suları bir masaldı anlattığın
Avucuna alıp, yüzünü gömünce
Sıçrayan damlacıklarda nisan kuzucukları.
Al kilimli atlar, çağıldayan sulardan geçerdi
Suyun ötesinde hep bir bekleyen vardır
Her masaldan her gerçeğe giden yolda
Alnımı serinleten küçük odamdı elin.

Çocuktum, âşıktım
Güneş vuran bir üzüm tanesinin içindeki ışıktım
Bir sözünle yüzme öğrendim:
– Kendini suya veremeyen hiçbir şeye veremez.

Dünyaya baharlık elbiseler biçer ellerin
Bir gün nasıl olsa alıp giyecektir
Yufkalar açar, muska börekleri yutturur
Zehir zemberek insanı muma döndüren.

./..

Sırtını ovar dünyanın ellerin
Yıkımlar içinde yığılmışken dizleri üzerine.
Sesin, yeni bir günün ışığıdır, aranır
    odalarda, sofalarda
balkonlardan sarkıp komşulara taşar
    Rum, Ermeni komşulara
    bir fincan pirinç
    bir bardak zeytinyağı gibi.

90. Yaşgününde Nâzım Hikmet'e

Hayatı senden öğrendim
Bir gelinciğin taç yapraklarının nasıl sevileceğini
Dünya'nın nasıl "müthiş" bir meyva olduğunu
İnsan bundan henüz habersizken
Senden öğrendim.

Hayatı senden öğrendim
Kıskanarak kazanamayacağımı kimseyi
Sevince ölçüyü bir yana bırakmayı
Senden.

Dövüşmek zorunda kalmaktan hep ürktüm
Büyüdüğüm bağlarda yoktu en küçük bir çelişki bile
Nurtopu gibi bir oğlandım ilk aşkımda
"Saman Sarısı"na sardım
Sevgilimin kazağından çaldığım saç tellerini.

Hayatı senden öğrendim.
Şiirle nasıl değişebileceğini insanın
Şiirin odun kesebileceğini
Bilinmedik kumaşlar dokuyabileceğini
Can eriğin suyu olabileceğini
Senden.

./..

75. yaşgününde de kalabalıklara okudum şiirlerini
Hepsi çok seviyordu seni.
Mektuplarını okusam
Yüzüne bakmazdı hiçbiri
Bütün sevgilerden sıcaktı satırların
Her sözcüğünde çatlayan karpuz sesi
Anadille dinmeyen bir kavuşma isteği.

Sen ne Anadolu'da bir köy mezarındasın
Ne de Moskova'da
–Mezarda olma düşüncesi yakışmıyor sana–
Sen Türkçe'desin.
Türkçe'ye gömüldü
Kalemin
Parmakların
Kolun
Beynin.
Halkına sunduğun kırmızı elman
Yeryüzüne.

Kız Kulesi

Sarışın bakışlı bir evdir
Günbatımı hüzünlü ışıklarla yansır duvarlarına
Minyondur, açık denizde beyaz bir yelkenli kadar
Geçenlere tatlı bir çağrıyla bakar

Bir ceviz kabuğudur sularda salınan
Keşke dedirten
Keşke ben de böyle küçük
    böyle dingin
    böyle istek dolu herkese
    böyle mutlu bir amazon olabilsem
Yayacak bir ışığım olsa
Yumuşak dokunuşlar anımsatan

Bir annedir Kız Kulesi
Elinde fırından yeni çıkmış
Yanmış şeker ve un kokan
Bir kekle yanımıza gelir akşamüstleri
İçine şiirinizi koyun
    müziğinizi
    gizli sözlerinizi
    özgürlüğünüzü
    demokrasinin sıcaklığını
    barışın neşesini
Kucağında hepsine yer var
Gökkentlerde olmayan kadar

Kuşsuzluk

Sait Faik'in anısına

Kuşlara da yer kalmadı artık
Geçen yaz bıraktığı köyü bulamıyor leylekler
Asit yağmurları örttü üzerlerini
Kırlangıçlara ne çatı altları kaldı yuva yapacak
Ne ıslatıp biçimlendirecekleri toprak
Şıra içemezler artık
Asma kütükleri kahverengi birer haç
Petrol denizlerinde renkleri değişti martıların
Yalıçapkınları bilirler mi
Avları metal ölüsü bir balık.

Kuşlar için evler yapardık oysa
Penceremizde, saçağımızda, bahçemizde
Sesleri alıştığımız bir şeydi
Ne oldu da uzaklaştık kuşlardan
Kuşsuz dünya, biraz da insansızlık değil mi?

Uzaklık

Kos uzakta artık
Hint pamuğundan incecik bir tülbent gibi çöktü sis
Bir kuşun ardındaki belli belirsiz bir çizgidir dağlar

Çok değil, elli yıl önce
Ne zaman müzik sesi duysak düğüne giderdik
Burda cami yoktu
Karşıya namaza, alışverişe.
Pencereleri aynı sokağa bakan evler gibidir kıyılarımız
Gelinler el sallar karşıdaki anasına
Herkes birbirini bilir
Karşıdaki ışıklar yalnızca
Yalnız olmadığımızı anlatır.

*

İstanköy dediğin nedir aslında?
Bir avuç kum
    birkaç kaya parçası.
Portakal burada da portakal orada da
İnsana özgü bir esintidir yalnızca
    gidip gelir burayla ora arasında
Yürek yumuşatan
    ten kokan
        göz dolduran bir esinti.

*

Ağızlarda ne denli yıpransa da
En canlı sözcük yine de yürek.
Yaban bir portakalın dalında salınan
    aykırı bir meyva
Bir insandan geriye kalan tek şey.

Gözüm doluyor gönlümün boşluğundan
Bir portakal çiçeği bakıyor bana karşıdan
Dolunay var Anadolu ile İstanköy arasında
Bir damla yaldızı boyuyor bütün karaları ışığa.

Senin için bir dileğim var Kos
İsterim o görkemli ışığın
Yol göstersin bir gün
Tükenmekte olan insanlığa.

KENT YAZITLARI

Seçimler için

Yazık şu Paris halkına
İki yüz yıldır bir Dalan çıkaramamış
"İmar"a açmak için o koca parkları, bahçeleri.

Paris'in bayraklı çiçekli köşe başları

Hiçbir ölüm unutulmaz der
Paris'in bayraklı çiçekli köşe başları.
Onurlu ölümlerdir, özgürlük için olanlar
Sokaklarda, dövüşerek zorbalara karşı.

Dilinizi konuşabiliyor
Kahvenizi, şarabınızı içebiliyorsanız şurada
Ben de içiyorum der sokaklarda ölenler
Bu çiçekler benim
Bu bayraklar ben.
Bu sokak işte böyle özgür
Bu köşenin cıvıltısı merhabamdır,
İnsanlara
Yeryüzüne.

Seçimleri düşünerek

Bir gökdelenle çağdaş olunmaz
Öğren bunu Paris şehri!
Küçücük odalarda yaşamakla
Kafelerde daracık masalar mutluluğu

Ne çok sahibi var Paris'in
Her köşede bir plaket:
"Yirmili yaşlarda öldüler
Doğruluk, özgürlük ve Paris için"

Ne çok yaratıcısı var Paris'in
Bulvarları porteler
Notaları çınarlar
Dallarda diyez bemol kuşlar

Paris bir kent değil, bir şiir
Sözcükler yerine
Her yapısı üstünde
Uzun uzun düşünülmüş
Şairince.

1855 Yılının açık bir bahar günü Paris Gözlemevi'nden havalanan Balondan kentin görünümü

Luxembourg Bahçesi ve Sarayı ilk görünen
Kentin ortasında geniş bir koru
Arkasında Montparnasse Bulvarı
Yüksek ağaçların çizdiği yeşil bir iz olarak uzanıyor
Ya henüz hiç yapı yok
Ya da ağaçların altında kalmışlar
Ada vapurundan Kadıköy'e bakıldığında
hiç ev görünmeyen günler gibi.

Beyaz dumanlarını savurarak kente güneyden yaklaşan
iki buharlı lokomotifin çektiği vagonlar.
Orléans Kapısı'nda irice bir köy kadar birarada evler
Oysa kent, Luxembourg Bahçesi'ne dek boş henüz
Bağımsız tek tük evler
Sağda göz alan Sorbonne yapıları
Solda savaş yaralılarının ve sakatların bakıldığı
Invalides yapıları. Yanında Askeri Okul
Irmak yakınında kiliseler.

Ne ırmak, ne de üzerindeki adalar ayrımsanıyor
Koca koca saraylar, kent çocuğunun oyuncakları gibi
serpilmiş oraya buraya.
Kuzeye doğru yoğunlaşan kalabalık içinde

yitiyor tek tek yapılar, yollar...
Ufuk çizgisi ayrılamıyor mavi damlarla mavi gök arasında.

Ufka bakmak sonsuzluk duygusu yalnızca.
Yeniden aşağı bakıyorum.
Köpeklerle çocukların oynadıkları bahçelerden
çığlıklar buraya ulaşmıyor
Ne de lokomotif sesleri.

Hal'den yayılan çilek kokuları kentin sokaklarında
dolaşıyordur şimdi
Açık pencerelerden girdikleri odalara dek yayılarak.

Havadaki mavi buhardan görünmeyen Kuzey'deki
fabrikalarda demir eritiliyor.
Ne komüncü kanı var duvarlarında Paris'in
Ne Nazi çizmeleri dolaşmış sokaklarında.
Sağlıklı bir çocuğun uykudan uyanışı gibi
mavi mavi bakıyor.

Napoléon Yolu

Napoléon'a hiç benzemediğimi anladım
Geçtiği yerlere bakarken
1815'de sürgünden dönerken Elba adasından.
Cannes, Grasse, Digne, Sisteron, Gap...

Cannes'da bahçesinde portakal ağacı olan
    Portakal kadar bir ev yeterdi
    Kalmam için orada sonsuza kadar

Grasse'da içime çektiğim
    Doğadaki tüm çiçeklerin soluklarıydı
    Başımı döndüren kokulardan kurtaramazdım kendimi

Dağlara yakınlığım tutardı beni Digne'de
    Serin tepelerde mor göller
    Çağıldayarak akan Alp suları

Sisteron'da bir kiraz bahçesi kurardım
    Yeşil yamaçları kızıla boyayacak mayıslarda.
    Satıcıların etiketlerine gururla yazacakları:
    Provence kirazı

./..

Gap, Amasya'nın Fransızcası
    Irmak kıyısı ve yamaçlarda göz alıyor
    Emek ve beğeniyle kurulmuş her yapı.

Napoléon'un geçtiği her yer bana yurt olabilirdi
Şiirler yazdığım yeryüzünün pek çok başka yeri gibi.
Anasından uzakta
Umutsuz, yalnız bir kuzucuk gibi Anadolu
Ardımdan bakmasa.

Picasso Müzesi'ne giderken

Önce Marais semtine gelin.
Daracık sokakların
o sokaklardaki yapıların
o yapıların giriş katlarındaki kahvelerin
o kahvelerdeki perdelerin, masaların, iskemlelerin
o iskemlelerde oturan insanların
nasıl birer sanat yapıtı olduğunu görün.
Hafiften başınız dönsün.
Bir parça yitirir gibi olurken yönünüzü
Aubert de Fontenay Konağı karşınıza çıksın.
Yapılışından 329 yıl sonra Picasso Müzesi olan
koca yapıya girin.

Dünyaya yayılmış onbinlerce ürünün yaratıcısına
ucundan kıyısından yaklaşın.
Resimler, yontular, fotoğraflar,
yaşam öyküleri, mektuplar, Parti kartları...
Üretimi başka sanatçılarla değil
Fabrikalarla kıyaslanacak bir yaşam
Dokunduğu her şeyi sanata dönüştüren.

İşte bir *Keçi*:
Çer çöp tahta parçalarından
Dolgun kalçalı
– belki de gebe –

sıkı etli
sütlü
sağlıklı bir *Keçi*...

Çıkınca
Vosges Alanı'nda
Théophile Gautier ile
Victor Hugo'nun evlerinin
kesiştiği köşede
bir kahve için.
İyi gelir.

Marmottan Müzesi

Evinin karşısında
bahçesine komşu
bir bataklık parçasını satın alan Monet,
Orada bir nilüfer bahçesi oluşturdu.

Sonra da
nilüferlere
suya
ve üzerindeki Japon köprüsüne bakıp
Gördüğünü içinde yeryüzü olan renklere dönüştürdü.

Louis-Boilly Sokağı 2 numaradaki geniş bahçeli evi
Monet Müzesi olarak düzenleyenler de
Ustaya yakın bir ustalıkla
Evin ve bahçenin altını kocaman bir daire biçiminde oyup
– Sanki bir havuz –
Sergi salonu oluşturmuşlar
– Tablolar da havuzdaki nilüferler –

Elden ele geçtikçe güzelleşmesi dünyanın
Herhalde böyle bir şey olmalı.

I

Anjou Rıhtımı

Mekânların anısı

Camille Claudel
1864-1943
Heykelci

Bu binanın
avluya bakan zemin katında
1899'dan 1913'e kadar
yaşamış ve çalışmıştır.

1913'de
kısa sanatçı kariyeri
burada son bulmuş
akıl hastanesine kapatılmasının
o uzun gecesi
başlamıştır.

"Her
zaman
eksikliğin
bir şeyi
beni
sersemletiyor."
Rodin'e Mektup, 1886.

II

Savoi Sokağı No: 18

Burası
Paris Barosu avukatlarından
Fransız Komünist Partisi
ve
Sen Sendikalar Birliği
Hukuk Konseyi üyesi
Georges Pitard'ın
işyeriydi.

Nazilerce
İlk Rehin Grubu'nda
Görev, Gerçek ve Adaleti
yüceltirken
20 Eylül 1941'de
kurşuna dizildi.

III

Güzel Sanatlar Sokağı No: 13

Arjantinli Yazar
Jorge Luis Borges
1899-1986

Paris'te kaldığı
1977-1984
yılları arasında
burada yaşadı.

* * *

15 Ekim 1856'da
Dublin'de doğan
şair ve dramaturg
Oscar Wilde

bu evde
30 Kasım 1900'de
öldü.

IV

Grand Augustin Sokağı

PABLO PICASSO
1936'dan 1955'e dek bu binada yaşadı.
Bu atölyede
1937'de "Guernica"yı yaptı.

Burası
aynı zamanda
Balzac'ın *Bilinmeyen Başyapıt* adlı
romanının geçtiği mekândır.

V

Lenin'in evi

Lenin'in
    21 Şubat 1916'dan
    2 Nisan 1917'ye dek
    oturduğu,

Ev sahibesi hanımla
    kendi görüşleri arasındaki yakınlığı gördükçe
    şaşkınlıktan kendini alamadığı,

Akşamları
    yirmi adım ötedeki
    Tristan Tzara'nın evine uğrayıp
    Dadacılık tartışmalarına katıldığı

Zürih'teki bu ev;

Bu sokak

Sokağın sonunda eğilip su içilebilen kuyu.

Böyle şeyler belki bizim İstanbul'da da var
Ama kim bilir nerde gömülü?

Ansızın bir umut

Odeon Alanı'na çıkan
Rue Ecole de Medicine'de
1993 haziranının sonlarında
Bir perşembe günü
Bana nasıl park bileti alınacağını
anlatan insan,

Ah, böylesine aydınlık
Başkalarına da anlatsan,
Bu dünya nasıl sevilir
İnsanlar nasıl,
Sömürü nasıl biter
Çevre nedir?

Bir bardak nar şurubu gibi yüzünde
Boncuk boncuk yaşam sevinci,
Sonra bir daha anlatsan...

"İnsanlık"

Çok kadınlı olmak gibi çok kentli olmak da
Varsıl bir duygunun yükselip
Rüzgârda bir bayrak heyecanı
Toprak veriminin insan mutluluğuna dönüşmesi

– "Fısıltılar Köprüsü"
Özlenen bir içkinin adıdır.

Çok insanı sevmek gibi çok kenti sevmek de
Sokağa çıkarken 20 Nisan 1949'muş gibi
Pleyel Salonu'na, Barış Kongresi'ne gider gibi
Bir insanda bir kenti sevmek

– "İnsanlık"
Özlenen bir sokağın adıdır.

Bir ulusu sevmek gibi bütün ulusları sevmek de
Hepsiyle konuşulur, gülünür, oynanır
En sevdiğim arkadaşım, Hüseyin
İstanbul'da komşularından öğrenmiş
Çok güzel Rumca konuşan bir Kürttür

– Dünya
Özlenen bir yemeğin adıdır.

Emeğe övgü

Ağustos! Dünyanın hasat yüküyle ağırlaştığı ay!

Üzüm bollaşınca
Kavun bollaşınca
Sanki özgürlük de bollaşıyor
Kardeşlik de
Umut da.
Yürekler şıra bekleyen kırlangıç hafifliğinde.
Herkese bir yıllık gereksinimi...
Bu yıl hangi kentleri görmek istersiniz
Hangi müzeleri gezmek
Hangi denizlerde yüzmek
Çıkacak kitapların hangilerini size postalayalım.

Sonra
Siz yine bir yıl çalışın
Ağustos'ta dünyayı yeniden paylaşalım.

Alsace

Böyle sonsuz, yeşil kırların düşünü kurardım
Görmeden Alsace kırlarını

Tüm insanlık için düşlediğim yerdi
– Sanayiden uzak
Yalnızca besin üretilen bir ülke
Bira, şarap ve makarna
Peynir çeşitleri için sözlük ister
Bir parça et
Bir sanat yapıtı oluverir
Alsace'lının elinde
Sular ikiye bölünür Alsace Kapısı'nda
Hem Akdeniz'e
Hem Kuzey Denizi'ne yeter–

Altkirche'de karşıma çıktı
Tahta kirişli Karadeniz evleri
Bir pastane vitrini gibi köyler
Çikolata, ahududu, çilek, limon boyalı

Yalnızca mutluluk üretilen bir ülke
– Doğuran bir atın alnındaki ter kadar aydınlık
İnek gözleri kadar sonsuz
Çalışmanın ve sevişmenin kutsallığı
Erdemli insan yüzlerinde–

./..

Alsace kırlarından yüz elli kilometre hızla geçtim.
İsterdim yürüyeyim bu kırlarda
Ormanlarında yolumu yitireyim
Bu sonsuzluk yeterdi
Kalan ömrümce bana.

Ah, bekleyenlerim!
Ne güçlüsünüz.
Bırakmıyorsunuz
Tek başıma uykuya.

YİTİK BAHAR

(1989)

Ayrılık sonu

Uzandım yüzükoyun
Sayar gibi tek tek saniyeleri
Sayıyorum yüreğimin her vuruşunu.
Biri sonuncu olacak
Ve bitecek sonsuz bekleyiş.
Oysa alışkın değilim böyle şeylere
Bilinmeyen, karanlık bir korku içimde.

Sevilmeye alışmışım
Bütün teyzeler, amcalar sever beni
Her gittiğim yerde önüme yemekler gelir
Anneler beni öğütler çocuklarına
Alışmışım sevgi içinde yaşamaya.

Herkese en iyi yapabileceği verilse
Bir evin babası olmak düşerdi bana.
Kalamadım kıyılarda
Denizlerde hep
Dalgaların üzerinde
Fındık kabuğu sandalla

./..

Akşamları sevinç taşıdığım bahçesi kayısı ağaçlı ev
Bir limandaydı, güneşli bir günde çıktığım
Kavisli, dar sokaklarında
Voleybol oynadığımız mahalle çocukları
Severlerdi abilerini
Hepsinin saçlarında asılıdır avuç içimin sıcaklığı

Bana her şeyi yaptıran aslında biri:
Öğrenci ağzında karanlık fısıltıları yakınlığın
Kabakulaklı yanağına inen akşamdan
Ayıramazdım gözlerimi.
Her şey geçip gitti işte
Zeytinli yamaçlarda tutulduğumuz yağmurlar gibi.

Yine fındık kabuğundayım
Uzandım yüzükoyun
Sayıyorum yüreğimin tek tek atışlarını
Ölümle bile bitse kapının çalınışı
Uzağımda bu gece fren ve ayak sesleri
Yatmış uyuyor içimde
Yıkık bir kentin kanayan yerleri gibi geçmiş
Senle oturduğumuz geceler
Güney'de görülen bir düş imiş.

Tokatlamayın

Tokatlamayın, incedir kırılırlar
Hepsinin yanaklarında göremediğimiz bir dünya
Soğuklarda pembe bulutlar cenneti
Kapısından girmeye kanını dökecek var

Doğumlarında diktiğimiz bir onur ağaçları var
Yoksul evlerde temiz odalar, elbiselerle korunan
Banyo penceresinin açık kalmasından korkarlar
Öyle alıştırdık, soymayın utanırlar

Bir güzellik bir kez yitirilince
Bir daha bulunmuyor kolay kolay
Bunu düşünün, gülümsemenin güzelliğini
Yeter çektikleri, hadi, çözün gözlerini

Görüşmeciler

Cevizlerin zeytinlerle birlikte
tatlı eğimlerle kıyıya indikleri
kırmızı topraklarda
Enginarlar bir karış, incirler toplanırken
Bağlarda kaynayan şıraların kokulu dumanı havada
Annelerin en sevdikleri şey çocukları –
Onları
yanakları meyvalardan al al
dallarda dolaşmaktan sırılsıklam terli
yakaladıklarında
Göğüslerine basarlar:
"Bizim bağın gülleri kokuyoooo!"

Gazetelerde fotoğraflarını gördüğüm görüşmeciler
Acıyı çizen desenleri gibi Kollwitz'in
Birbirlerine sarılmış bağırıyorlar:
"Gülüm, kokuna ne oldu
nerelere gitti
kim aldı?

Güz balosu

Gökten ince iplikler gibi sarkan yağmurlu günleri güzün
Duvarlarda kırmızı, sarı sarmaşıklar
Düğün gecesi sabahının solgun fenerleri
Tanımadığım bir dünyadayım
Günaydınsız, gülümsemesiz insanlarla sarmaş dolaş bir otobüste

Bir han odasında işim, dosyalar hazırlarım
Belki yıllar geçecek bilmeden bir ekmeğin nasıl yapıldığını
Dalında da böyle terkedilmiş ve yaşlı mı meyvalar
Hiç kokmaz mı tenleri artık canlılığını yitirmiş gibi
Dünyaya ait hiçbir şeyi çekmeyen yalnız benim bedenim mi

Her gün bir kızı beklerim bu han odasında
Çıkıp gelir akşamüzeri, mitral stenozlu sevdiğim soluk
soluğa merdivenleri
Yanaklarında hastalığının allığı, dudakları mor
Bir ışıyan gözleri

Arkadaşlarımla karşılaşmaktan korkarak geçerim sokakları
Bir yabancı gibi dolaşıyorum
On yıldır benim olan bu kentte
Onu en çok sevmeleri kimseye bırakmadım on yılda
Duvarlarına verip sırtımı, geceler boyu
yıldızlarının saçlarını taradım
balıklarının pullarıdır yüzümde kalmışsa bir ışık

Bir komşu armağanıydı
III. Selim'in ağaçlarından toplayıp pasta yaptığımız kızılcık

Arkadaşlarımla karşılaşmaktan korkarak geçerim sokakları
Dünyaya ait hiçbir şeyi çekmeyen yalnız benim bedenim mi
Düşlerimde incecik bir kan, demirler arasından sızar
Uzak, tanıdık yüzlere götürüp bırakır beni

Hüzün adlı kızçocuğuna

Yavrucuğum annen seni
Yerleştirdiğinde içine
Bakla tarlasında ipekten bir sarı ottu

– Bir ağacın üzerinde izlerdim onu
Üzerinde kundak bezi mi
ilkokul önlüğü mü belirsiz giysisi
Altında çiçek sapları bir çift eğri bacak
Beyaz yakasının ortasında uysal başı papatya –

Bir avuç su damlasıydı
Güneş ve rüzgârla
Altın oldu

Annen özgürlüksüz bir dünyada yaşadı yavrucuğum
Saçları kesildi
Anahtarı yalnız kendisinde olan bir evi hiç olmadı
Belki bundan, sessizlik ve geceden korktu

Bir çocuğu oldu kendinden uzak
Kardeşin erkekti ama tıpkı annesi
Bakışları ezik ve yumuşak
Sesi kedi sızlamaları
Düşlerinde annesini dövülürken görürdü

./..

Annen âşık bir kadındı yavrucuğum
Seni hep özledi
Yüzünde Nataşa'nın, Mado'nun, Valya'nın çizgileri
Âşık kadınlara özgü hüzün
Ve güldüğünde bir ay oluveren ağzı
Yine de çiğneyemedi dünyayı
Kimi zaman yaşamayı denese de
Bir düşünce olarak sevdi sevgiyi

Ben annenin karşısında hep yalnızdım Hüzün'cüğüm
Anneni sevdiğim için acı çektim
Veremli bir cam işçisinin üflediği
    kanla boyanan çeşmibülbül gibi
Sonsuz renkliliğinde sevgimizin
Kanımın kızıllığı parlardı
Gün geldi, yalnızlığın onuru
İnsanlığın onursuzluğu oldu

Truffaut için

Bir dolu çocuklardık
Her yerde rastlanabilecek
Hem de tek,
    her bir insan kadar
Büyüsek de ağaçların üzerinden inmedik
Her kadın sevgilimiz olabilirdi
Yalnızca topuğunu görmekle sarkan bir perdenin altından
Bir hayat çünkü yalındı yine bir başka hayat kadar.

Bir an yakılan bir kitapsa hayatın yüreği
Bir başka an ilk kez öpülen bir kızdır
Ya da bir babanın okuma öğrettiği çocuk üstüne
                eğilen bedeni.
Sıcak ve camları buğulu bir oda
Nasıl ayrılır güneşli kıyılardan
Birinde vazodadır çiçekler, öbüründe bahçelerde
Birinde şaraplar yoğunlaştırır bir ânı
    içimizi dolduran sonsuzluk yollara iter öbüründe

Aşkın yerini aradık hayatta dönüp dolaşıp
Oysa hayatın kendisiydi aşk
Dalından kopan bir zeytin tanesindeki acılık
Altına yatsam ağacının, gökler sevdiğimin gözleriyle dolar
Çocuk gözyaşlarının ışığıdır bütün yıldızlar
Ah, daha anlamadan hayatı
Yirmilerde konup geçen öpüşler gibi
Çalındı hayatlarımız.

Fantom duyular

Kurtulamıyorum, ellerim –
Biri, onları kesmişti
Ama kaşınıyor avuçlarım.
Gözlerim dağlandı kim bilir kaç kez
Beyaz bir karanlıkken her şey
Gözyaşları nerden çıkıyor karşıma?

Yitirilen her şey dönüp tutsak aldı, kendini yokedeni
Uskumrular gidince birden çok kalmaya başladık odalarda
Şarkıcıların sesleri kirlendi
Denize düşen her kirden
Her kötü şiirle biraz daha düştü hayat
Kıyıya inen yamaçları çizdi iş makinaları
Kendinden kaçan kirazları kaldırdığı tozlarla yakalayarak
Pazarlığa zorlandı, pazarlık edemeyen
Gereksinimlerinden uzaklaştı insanlar
Pazarlama artık her şeyken

Yalnızca karşılıksız bir çekmiş ayaklarım
Götüremedi beni hiçbir yere
Eski bir şarkısıyım artık kendimin
Yinelendikçe kendini özleten.
– Senden ne kaldı dünyaya?
– Yitirdiklerim
Ben nasıl yaşardım böyle, olmasa sevdiğim
Ben her gün uyanışıyla doğmasam.

On yıl önce

Mevsimlerin dışımızda değiştiği zamanlardı
Hep korunarak geçen günler
Kalkık yakalar, düşük omuzlar
Her an belki bir...

Erguvanların görülmediği bir nisan
Süs kirazlarının bilinmediği
"Bugün kim?" diye açılan sabahlar
Erguvansız, gri bir nisan
Ölmemek
Bir insanın sevdiklerine verebileceği tek armağan.

Server Hoca'nın resmiyle açıldı gün
On yıl öncesinin bir nisan sabahı
Ak çarşaflar içindeydi
Papatya tarlasında uyur gibi.
Ne sevinç, vurulup ölmemek!
Yitse de bedenin bir parçası.

Hocam değildi, derslerine girerdim
Shakespeare tragedyasında bir oyuncu
En çok sesi ve elleriyle oynayan.
Ona en yakışan söz:
"...Ve yükseliyordu proletarya!"
O an kürsünün altından çıkıp
Parmak uçlarında yükselen

Koca yumruğu başının yanında bir ikinci yüz
Yeniden doğar gibi söylenen o söz...
XVIII. yüzyılın sonları
Aydınlanma. Aydınlandık.

Bahçesinde erguvanlar açmıştı okulun
Bir kızla öpüşmek kadar güzeldi dalında oturmak
Kiraz çiçekleri, rüzgârda dağılıveren ilkgençlik
Sesi kulağımda Server Hoca'nın
"Ve yükseliyordu proletarya!"

Bir gün ziyaretine gitmiştim
Yaşayan, yani çalışan ve üretendi
Maddenin en canlısı yürekti
Bu dizemi söyledi bana ve başkalarına.

Yitik bahar

Hayat, kar altında kalan bahar
Çiçekleri üzerinde ölüyor en bereketli ağaçlar
Üretkenlik dört duvar arasında
Kar yağıyor bahar dallarına

Üç bin yıllık hayatın bilgesi
Sevene acı veren, bedeni bal ülke
Işıklarının ardından solup gidiyor insanlar
Kar yağıyor güneşli kirpiklerine

Yalnız sevda ve kocalma hüznünü yakıştıran ozan
Karşında bir sigara içip ölebilirdik
İlk sen mi soldun böyle uzak toprağından
Karadeniz'de yatanlar, adları yitik
Boyna dolanan kement, Magosa Kalesi
Hepsi sayılsa tüm bir tarih mi

Hayat, kar altında kalan bahar çiçekleri
Yazın tek tük meyva dallarda
Kim doyacak, kimi doyuracak

Notlar

1.

Haberler bitti.
Siyah
Bir tül ekrana
Bugün ölenler şimdi soğuk odalarda.

Konservesiz, mobilyasız, bankasızken
Milyoner olmadan
Birkaçının yüz çizgileri kalsın yüreğimizde
Üstüne yapışmadan cikletler
Tıraşlamadan hüznümüzü keyifli yüzler.

Bir akşam da boş bir odada
Çırılçıplak insanlığımızla
Düşünelim ölülerimizi.

2.

İlk tanıştıkları gün
Bıyıklarına âşık olmuş kız
Şimdi karısıdır

İki yaşında kızı
Unutmamış daha yüzünü
Tanıyabiliyormuş
Görünce babasını

Gerçek ismi bilinmiyormuş
Kaldığı evde
Güç durumda kalmasın
Açıklanırsa arandığı
Radyo ve TV'de

Haftada bir çıkıp
Buluşuyor birileriyle
Şimdi alıyormuş tüm dergileri
Olmazdı eskiden hiç vakti

Kaçakmış altı aydır
Siren dalgaları gibi üst dudağı
Şimdi bıyıksızdır

Görüşelim dedi
Gün verdi
Gittim
Gelmedi

3.

Bir gün alınıp götürüleceğim düşüncesi
Yerleşti kafama
Artık her şeyim ona göre

Bahar geçti yaz geldi
Kafamda bir gün götürüleceğim düşüncesi
Ne ayağımdan botları atabildim
Ne üstümden kışlık ceketi
Ne de olsa rutubetlidir
Götürüleceğim yer
"Bu botlarla terlemiyor mu ayağın?"
Ceketi attım artık kazak taşıyorum
Ama en kalını ve saf yün
Elimde tuttuğum için fark edilmiyor

Ah yaz geçti güz geldi
Kafamda bir gün götürüleceğim düşüncesi
Ayaklarımda botlarım
Sırtım mevsime göre daha kalın
Cebimde kantin için ayrılmış biraz para
Yaşıyorum günleri saya saya

4.

Yüzüne bakıyorum da
Bir grup serçe kaçışıyor gözlerinden
Yerini özlemler dolduruyor
Yeşilinden alına gözlerini

Ellerinde küçük yavrular
Sarılmış beline
Dizlerinde yatıyorlar

Bir fabrika önündeydik
Sen tıpkı yukardaki gibi
Kadınlar çoluk çocuk oturuyor
Şeker, büsküvi yiyordunuz
Biz erkekler
Kasap havası oynuyorduk

5.

Her hayat bir gözyaşıdır
Gülümseyiş, kış günü uzağımızdan geçen güneş
Bazen fundalıkta akan sessiz bir su
Ürkerek kırmaktan, utanarak, yasaklar arasında
Bir ucundan taşar yüzün yumuşacık

Gözyaşlarıdır bütün çığlıklarımız
Acılar yaşar hayatı.

Yeni türkü

Toprak sürer
Dünya kokusuna döner
Tohum serper
Sevişmenin tadı yayılır
Renkler değişir
Orak biçerdik.

Hepsini bıraktık makinelere
Orağın ıslığı senfoni oldu
Bıçkıcılar danscı.
Önce salonlarda birkaç yüz kişiye
Şimdi yatak odalarında
sokakta müzik.
Uzun yolculuklardı, haftalar aylar
Şimdi yirmi dört saat dünyanın çevresi
Her buluşla çok zaman kazandık
Makineleri biraz da yeni
Türküler gibi sevdik.

Dünyayı sevmenin sonsuz olanaklılığını
Verdi teknoloji, dünyayı aldı.
Müze parklarda kaldı ağaçlar
Çimlere basmak, yuvarlanmak,
Elde, vazoda, yakada çiçek,
Dalda meyva
    Gökte kuş
Makineler öncesi tarihti.
Her şeyi kazanırken
Yitirdik her şeyi.

Güz bahçesi

Altın sarı yapraklarda
Hayatın son kez yansıyan ışığı
Solarken yüzümde
Şiir
Kirlenen bir su gibi çıkıp gidiyor hayatımızdan.
Üzerinde unutulan meyvaları şarabi nar ağacı
Çiçeklerini anımsayan kim kaldı
Altmış yıllık çam, nasıl
Bu denli kıyıda kalabildiğine şaşkın
Orman oynamaz mı yerinden
Portakallar birer güneş olup yükselmez mi güz bahçesinden?
Ilık toprakta taze güz çimeni
Soluğuyla nemleniyor yüzüm
Asmada kalmış bir salkım
Son kırlangıcın şırası
Hüzün, güz bahçesindeki kızkardeşim
Kameriyedeki ıslak sırada
Çocukluğum tarlalarda
Leylek peşinde
Uzakta, göğün ve denizin griliği içinde alevler
Arıtımevi bacalarında parlayan bayraklar
Ayva dallarıyla karışan fındığın dibinde
Henüz çürümemiş bir tane
Sincabım nerde, ben nerde!
Bu güz bahçesi sonu hayatın
Baharı bir daha görmek
Uzun, uzun bir gecede beklenen leylek.

Leylaklar yanarken

Leylaklar açarken doğmuş annem
Lacivert gözlü bir genden
Avunya diye bir kasaba
Adını bile sildi cehennem.

Bu yıl leylaklar, ölümcül mora boğdu dünyayı
Çocuklar anne karnında hastalandı
Yirmi gün aç kaldı, yedi yıl hapis yatan
Son pandalar sergilendi New York'da
Yuvasız kaldı, yavru kaplumbağalar.

Bu yıl da leylaklar açarken
Bir kez daha yöneldik hayatın tozlarına
Neyi sevip, neyi kovacağımızı bilemeden.
Utanarak yeni konuklardan
Biraz da kurtulmak için;
"Dünyayı nasıl bu denli çirkinleştirebildiniz!"
Sorularından
Dağlanarak lacivert alevli leylaklarla
Bir kez daha yöneldik hayatın tozlarına.

Ezik manolya

Üst geçidin ezdiği manolya!
Sokak köşesini yaralayan
Dilenen bir kadın Taksim'de
Bedenin demirler altında
Ülkede pek çok benzerin.

Bir dalın var, demirleri aşan
Yeni yapraklar çıkarır her bahar
Tek bir çiçek
Kokusu bir Karadeniz, bir Marmara
Rüzgârlar ulaşmadan yurtlarına
Buradan geçer her mayıs
İçlerinde bir parça
O tek manolya.

Kurur ya da gelişir!
Nedir bir canlının gizil gücü
Sonuçta hayat bir parça
Taksim'deki ezik manolya.

İki işçi türküsü

1.

Dünyanın en güzel
Kentlerinden birinde yaşarız
Gördüğümüz güzel değil
Her yer taş aman

Yüzyıllık ağaçlar
Ne kadar yüce olsa
Hapsedilmiş kendileri kadar
Yüce duvarlarla

Yüksek duvarlardan kapıları
Beyaz örtülü lokantalar
Kuru bedenimin azığı
Yarım ekmek, tül perde kaşar

Kurşun, alüminyum, sarı ışık
Bum bum bum makinalar
Günışığı giremez! – Sokak başında levhalar –
Bam bam bam makinalar

2.

Umut türküsü

Cadde kenarları
İş dönüşü bahçe
Masalarda sohbeti dünyanın
Çaylar, akşam gölgesinde

Vapur düdükleri
Yanında sevdiklerin
Sakin Boğaz gecelerinde
Açık kalabilir camın

Mayıs'ta sofralar
Ağaçların altında
Saat on iki
İnilir Gülhane Parkı'na

Kurşunla çalışan
Kâseyle yemeli yoğurdu
Altın tenli Trakyalı
Bildin mi çırak Yusuf'u

Beyaz örtülerde işleme güller
Hanımeli kokusu yemekten önce
Sonra biraz uyku, belki bir kitap
Dönmeden yeniden üretmeye

Duvar

Gece yarılarının ötesinde yüzüm
Sana döndüğünde
Çamurdan yuvalarını yapar gibi saçak altlarına
Kırlangıçlar kalkıp yüzünden
Göz kapaklarıma konar.
Ağızlarında bağbozumlarının şırası
    ve yanan yaprakların mavi duman tadı
Leylekler gitse de onlar ayrılamaz
    yüzünün her dem yeşil sıcaklığından
Taşırlar baharını gözlerime.
Gözlerimden başka kanıtım kalmadı
                gençliğime
– En yakınlarım söyledi bunu, inanıyorum
Oysa daha otuz bile değilim –

Seni alır, ışıklı oyuncaklar yaparım kendime
Çok uzakta kalmış bir arkadaştı sevinç
    göreceğimi artık ummadığım.
Yaradılışını düşünsem, bulamam
Hangi denizin köpükleriydi
    gözlerinin yedi rengi
Kırlangıçlar bu bağ bozumunda şırayı
    göğüslerinden emdi.

./..

Denizlerden, karalardan, bağlardan uzak
Belirsizlikler içinde bir dünyada
Biz, asfaltın çatlağında biten bir çift ot
Birbirine titrek dokunuşlarla yaslanan
Üzerimizden otomobiller gelip geçer de
Yağmurlar bize yeter.

Hiç görmesem de yüzünü
Kırlangıçlar getirip bırakır başucuma her sabah
    gözlerinin yedi rengini
Ağızlarında göğüslerinin buğu ve şırası
Alınlarında saçlarının sis ve yaseminler içindeki göğü.

Ben gözlerinin renkleriyle boyarım
Her sabah karşımdaki simsiyah duvarı.

Bir aşkı açıklamak

Bir aşkı açıklayacak sözcükler kaldı mı
Tüm sözcükleri yitirmedim mi tek tek insan
yüzlerinde
Gözyaşı damlalarıydı her biri
Gözlerim kuruduğunda konuşmayı unuttum

Uzun savaşlar sonrası tükenmiş bir dünyada
Karşılaştığım insanlara ne söyleyebilirim
Her sözcük söylemek istediğimden başka bir şeyken

– Aşkı tanıdın mı
Aşkı tanıdın mı

Onu oturduğumuz bir masada bulmadık mı
Yüreklerimizi harmanlayıp yeniden paylaşırken

Bir bahar günü daha çiçeğimi aradım dallar arasında
Bir hayatın bir aşk için olduğunu düşünerek

Gün düşü

Başının bir savruluşu, kirpiklerinden saçılan güneş
toplarıyla uyandım
Dudak mı, dil mi, bir tutam saç mı kimliksiz bir öpüştü
bedenimde akan

Öptüğüm bütün tenler, düşlerimdeki bütün meyvaların kokuları
Cevizli bahçede uyuyan çıplak kollu pembe çocuk
Gece boyu öpüşler üstüne sabah güneşiyle olgunlaşan kayısı
Bağlandığım doğa, özlediğim bütün insanlar denli tanıdıktı

Kargılardan güneşlikler ördü esmer tenli hasırcılar
Onların tanıklığıyla serildim şiptik ayaklarına
Dudağında tırtıklar, karpuz sergilerinin çocuk cebinde bağ bıçağıydı
Kuru otlar üstünde dilim dilim çatlayan hayat meyvamı aldı

Kendimi tanımak istediğimde baktığım aynaydın
Hüzün törenleriyle diktin ömür fidanımı
Senle ve senden uzak yaşadım yakın ve uzak saatleri
Düşündüm senden uzak, yaşayacak bir şey kalmadığını

Her an vazgeçilebilecek bir alışkanlıktı yaşamak
Aynada tanıdık yüzüne rastladığım geceler yalnız, istekli uyandım
Güneş eritti, gözyaşlarıma aldırmadan altın ve ipeğimi

Uzakta

Ilık güvercinler dolar göğsüme
Sıyrılıp uzaklaştığın sıcak ülkeye
Parmak uçlarının rüzgârıyla dalgalanır
Titrer tüylerim, karlar üzerinde açan fulya kokunla

Gülümseyişin dere kenarında naneler
Kekik döver gözyaşların göğsünde
Her dokunuşla bir gül yaprağı
Kokular kulak memelerinden
Şurup küpüme düşer

Senle ve sensiz iki dünya var yaşadığım
Senle ve sensiz iki acı
Seninle olan: Sevdiğim
Seninle olan dünyayı sevdiren

Bir dönüş türküsü

Altın ve bakırını örtündü doğa
Kim bilir renklerin yaşını
Asılı geleceğim turuncusunda
Dönüyor leyleğim yuvasına

Yazboyu mutluyduk orda burda
Kalıcı günler geldi sonunda
Gölgesinde uyuduğum kanatlarla
Dönüyor leyleğim yuvasına

Bir çocuk kolu boynu boynumda
Göğsümde aşk saatinin tiktakı
Uzak göklerde araştık aylarca
Dönüyor leyleğim yuvasına

Nar ağacı

Yastığında şiirlerle yatan gül!
Yüzünle gelirdi gün ve gece
Çağlayanlar dökülürken şakağından
Kumrular serinlerdi boynunun gölgeliklerinde

Rastlantı sabahı bir kediydim pencerende
Bir kâse süttü yüzün, doyurdu beni
Pembe soluk, göğsünde kayan çocuk eli
Sevgi yapraklı yıldızlardı gözlerinde

Geceler boyu aştığım yolları boyardı
Başımda sonsuz göğün deldiği bulutlar
Karanlık, hüzünden maske
Hayat, aydınlığı olmayan bir ışıktı içimde

Gövdesindeki güçten şaşkın nar ağacı!
Duman ve silahlarla yıkılmıştık
Geliş gidişlerin sarstı dünyayı
Yaşamak, senden uzak olamaz artık.

Pervane

Bir çocuk içindi her şey
Sonsuz kıvrımlı saçlar patikalarımdı
Dalgalarındaki çocukların isteği
Gerisindeki ormanda yitecekleri
Kulak arkasındaki o kumsala ulaşmaktı

Bir insan içindi her şey
Beyin kıvrımlarında kalabilmek canlılık boyu
"Pervaneydim, ışığın yakmıyordu"

Ellerimde öpülmemiş sular terledi
Seni ararken yerin ve göğün gizlerinde
Gözlerindi
Tüm karalar ve denizler diye dolaştığım
En durgun ânında yüzeyinin
Uzaklaşıp gemiler, kara araçları ve insanlardan
Bıraktım kendimi.

Bir insana ulaşmak içindi her şey
Suların altında seyrettim batan son güneşi
Yeşil bir ışık söndü başucumda.

Yüzün

Suların yuvarlaklaştırdığı bir dünyaydı yüzün
Gelin perçemlerinde takılı gelinciklerin çevrelediği
Döndü ışıklar içindeki dünyamızda yüzün
Topladı güzelliklerin ışığını

Gülüşünden aktı dünyayı damıtan bütün ırmaklar
Sinikliğin karanlığını kanattın en koyu yerinden
Açtı menekşe, lacivert ipek ellerini
Küpe deliklerine astık yüreğimizi
Gözpınarlarında biriken acılarımızdı
Yüzünün laleli sevinci bıraktı onları denizlere

Dünyanın bütün çocukları buluşup yüzünde
Hep birden güldüler bir an
Gülüşün doğdu, dudaklarının kavunu, yüreklerinin
ipeğinden
Sarı, siyah, beyaz, kırmızı bir gülüştü.
Yüzün yaratılırken yanında değildim
Karşılaştığımızda yapacak bir şey yoktu.

Bir yaşgünü için içdökümü

Gözlerinin aklarından dökülürler sokaklara
Her sabah işe giden çocuklar
Saçlarının kıvrımlarından kayarlar güle oynaya
Bağırışları karışır kentin bulvarlarında
Egzozlarla zehirlenen yaprakların hışırtısına

Sen o yaprakların altında beklersin
Saçlarında çocuk ağızları, kavun ve kirazlar
Bir hayatın en güzel rastlantısını.
– Hayatım bir çile yündür
  Bacaklarım birer şiş
  Her adımda bir ilmik örülür –

Sana yaklaşınca yaklaşırım Dünyaya
En güzel sesleri süzülür
Kirpik tuşlarına dokunduğumda,
Yüzünde karşılaştığım sanat
– En eski arkadaşım –
Hiç tanımadığım biri gibi
Durmadan şaşırtır beni.
Yemekler lezzetlenir
Yüzünün ışığı düşmüşse üzerlerine
Gözlerinin aklığında oynar çocuklar
Kediler gibi rarra rurra

Sevgiyi ilk kez gören bir çocuğun sesidir rakrak
Akşam olunca iner yatağına.

Yağmurlar yıkar bütün gece
Kentin en büyük alanı olan gözlerini
Sabahları yüzündeki sistir
Gemimi bağlayan yatağına
Sokaklarda trafik kilitlenir
Kol kıvrımından ayrılamazken dudaklarım.

•

İşte böyle geçti yıllar, daha da geçer belki
Bir insana alışmak, çaya, müziğe, bir filme alışır gibi
İki kişi arasında kendine yer açması bir duygunun.

Boşluğa kurulan bir yuvadır o
Yılbaşında kestaneli hindilerden
Hayatıma karışan bir hastanenin nöbet odasından
Deniz kıyılarından, kitaplardan taşınan çerçöple
İçinde hayat yumurtası büyütülen.
İçte titiz bir anne gibi
Onu bir toz birikintisi sanıp süpürme isteği.

İşte böyle geçti yıllar, daha da geçer belki
Boşluğa kurulan o yuvaya taşıdıklarımızla
Acı ve özlemlerimiz
Geçmiş ve geleceğimiz.

Yitik güvercin

Bir güvercinim vardı
Hep yükseklerde uçan
Gözlerden yitip gider
Dönüp bakmazdı geri

Gelip göğsüme konduğunda
Utangaç mavi gagası
Günlerin unutkanlığında
Gözlerinde özlemin kirazları
Saçlarında asitli yağmurların zehiri
Bakar yüzüme
Görebileceği en değerli şey gibi
– Daha yakın iki varlık
  Görmedim göğün altında –

Sonra yine uçar
Öylesine yükselir, sevdiği göğe
Ardından bakıp her seferinde
Bir daha dönmeyecek derim
Günler geçer, bazen haftalar, aylar
Güneşli bir günde
    yağmurda
    gündüz ya da gece
Bakarım karşımda
Mavi gagası özlemin saati

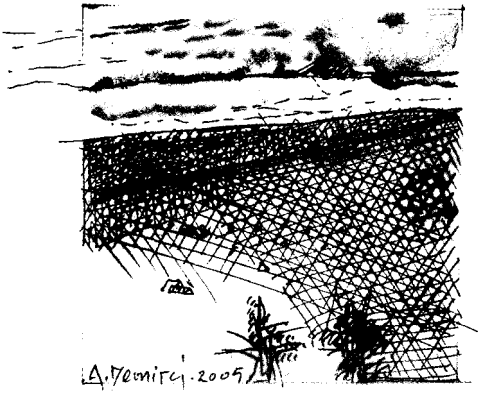
Sanki dün birlikteydik
Hayatın olağanlığı sarar bizi

Yıllarımız geçti böyle
Gözlerim göklerden gelen maviliği beklerken
Gider sonra
Savrulurken gözyaşlarım
Ölü tüyler gibi havada

KUŞKULUYUM YAŞADIĞIMDAN

(1983)

Annem Bedia Fişekçi'ye

Tutsak

Tutsak olduk asfalt-beton ordulara
Motorlar, dinmeyen makineli tüfek sesleri
Petrol ve elektrik sardı dört yanımızı
Sırtüstü yatarken, çalışırken, gündüz ve gece
Tende kara bir tad
Tutsak olduk bu seslere

Üç kız çocuğuyla bir kadın otobüs bekler
Gelende, yoğunlaştırılmış et ve sıcak nefesler
Dört yanı mengene, ellerinden asıldıkları darağacı
Durmaz geçer, sımsıkı kapısı
Kızlar sarı gibi, kumral gibi, kırmızı saçlı, çilli
Kırmızı gibi, mavi gibi çorapları, elbiseleri
Kadının gözleri tutsak olmuş köşeye
Özlem çıkıverecek otobüslere
Yüreğinde çarpan motor sesleri
Adıma hazır sağ ayağı, elinde bileti
İnip çıkan göğsünde kara dalgalar
Uçuramaz onu ne kadar azsa rüzgâr
Hava kararsa da ev yolu kitli
Çıksa da köşeden terlerle nemli
Durmaz geçer, götürdüğü çarşafla posa
Kim bilir bu kara şarkının kadını nerden düştü buraya
İş sonu çıkarılıp atılan terli bir fanila gibi
Kim bilir nerde şimdi eşi

Bahar gelince anımsananlar

Yeşillik diye yalnız mezarlıkların kaldığı bir kent olmakta dünyamız
Kel bir baştaki zavallı tüyler gibi tek tek serviler
Irmak kıyılarında binalar dikili eski ağaçların yerinde
Bahar gelince çatılarına çıkacağız herhal pikniğe
Beyaz mendilimizi serip peynir ekmek yerken
Gençleştiğimizi düşüneceğiz kiremitlerin üzerinde
Yerden umudunu kesmiş, hâlâ mavi olmasına şaşarak
Çoktan değişti, denizlerin, derelerin, yağmurun, otun rengi
Gökyüzünde arayacağız mutluluğu
Bulutlara ip atıp salıncak kuracağız hıdrellezde
    Taş gönüllerin gevşediği hani sallana sallana
    Uçur beni!
Leyleklerin gelmediği
    Laklaklarını duymazsam oynamam
Manilerin söylenmediği
    Başka türlü nasıl anlatılır içimizdeki
Başıboş bir buluttan sarkan ipler düşleyip
Sallanmak istediğimiz salıncakların olmadığı hıdrellezler

Ya nerede öpüşeceğiz beyaz gözlü sevdiğimizle
Nerede vereceğiz dudaklarımıza sevgi sözünü
Çağlalar düşmezse başımıza kim tanığı olacak öpüşlerin
Koruk suları içmezse
Ak zambakları koklamazsa nasıl doğar bir aşk

Karanlıkta doğan aşk kalır gecede, parçalanır görünce ışığı
Aşk da bir yeşilliktir, yaşanılan kentleri güzelleştirir.

Hiç olmazsa anısı korunsa
Bu dünyaya yaraşır biçimde
Tel örgü ve bir yazı:
"Bu kestane ağacının altında sevgililer otururdu"

Kaldık
Yeşillik diye yalnız mezarlıkların kaldığı bir dünyada
Bir insanı sevmeyi
    Rüyada görülen bir yüzün uçup giden hayali
Sevişmeyi
    Unuttuk!

Mahalleler

Yeni doğan çocuklar gibidir, yeni doğan mahalleler
Bir kıpırtı, bir heyecan sürüp gider.
Sonra büyür mahalleler de, oturur, olgunlaşır
Geçerken ordan yabancılar, düzenli bir hayat görür.

Çocukları gibi mahalleleri de emekler yurdumun
Dişleri bir türlü düzgün olmaz
Daha çıkarken yamulur, kararır, kırılır.
Bir günlük yorgunluğun ardından
bir yeni tuğla
Yarım duvar bir sıra yükselir.

Çocuklar büyürken babalar ölür yurdumda
Otuz yaşında bir oğul,
Altmış yaşında bir baba
İmkânsız bir beraberliktir.
Babaların hayali kalır çocuk gözlerde
Hayat çizgileri olmayan renksiz bir yüzdür.

Koskoca şehirler kurduk, sağlıksız bir çocuğun
dişlerinden farksız
Yarı var, yarı yok duvarlar
Yapılıyor mu, yıkılıyor mu belirsiz
Çocuk ıslıkları gibi titrek kavaklar bahçelerinde
Eriyen hayatlar.

Kıyılar

Deniz kenarında sıra sıra duranlar
Benziyorsunuz çok uzaklardan gelmiş
derman arayan hastalara.
İlacınız bu kıyılarmış gibi dolmuşsunuz itiş kakış
Birbirinizi boğazlayıp yer açmaya çalışırken
İlaç dediğiniz şey çürüyen cesetlerle doldu çoktan.

Taştan evler hazırlamıştık oysa sizler için
İki katlı, pencereleri kepenkli
Dışında sıcağı, içinde serinliği olan
Bahçesinde palmiye, çam, mandalin.
Saksılar dizip, yollar yaptık girişe
Zambak, sardunya, karanfilden
Bir de çatı odası, yuvarlak pencereli
Yıldızlara bakmadan uyuyamayan çocuk için.

Hiçbirini görmeden geçip gittiniz
Bu yollar niye böyle incecik demeden
Ağaçlar arasındaki evleri görmeden.
Bir adağa durur gibi dizildiniz
Cesetlerden surlar ördünüz kıyılara
Artık ne denizden yaklaşılır buralara
Ne karadan görülebilir deniz.
Böyle mi olacaktınız
Işıklarla yanan aynalı denizler
Seviştiğimiz sıcak, kuytu kumsallar.

Küçük kız

Başka kimse dinlemiyor beni
İncirler yiyorum, "tatlıymış" diyemeden
Âşık oluyorum, ağlıyorum sokaklarda
Kimse görmüyor gözyaşlarımı
Ne çok söyleyeceğim var insanlara
Başka kimse dinlemiyor beni

Tam benimle konuşacak dediğim
Hemen yatmak istiyor
Ben de isterim ama, hani oynaşma, koklaşmalar
Kardeşlik, söyleşme, bahçeler, sazlar...

Begonyamı anlatmalıyım
Çiçeğinin pembesi yanağımın çili
"Çillim benim!" Anladım
Bu sözü hiç duymayacağım

Toprağa istekle bağlıyım
Dalından kopan bir biberin ikiye kırılması
Yüzüne yakın tutacaksın
Küçücük damlalar sıçrayacak
O damlacıkların kokusu tenimde
İncir sütleri, nar kabukları
Durur durur Antigone okurum
Çünkü ben biraz O'yum.

./..

Başka kimse dinlemiyor beni
Onlara mı âşık olacağım ben
Sevgilim benim
Aynı yüreği, aynı beyni taşırken
Ne kadar zor yakınlık.
İnsanlar bu kadar çokken
Engeller daha çok.
Yalnızlık hiçlik
Hayat; birlikte olmak.

Ayrılınca

Aldım kendimi senin yanından
Koydum bir cam küreye
Parmaklarımda belinin sıcaklığı
Gözlerimde yüzünün gümüş aydınlığı
Hiç bozmadan
Öylece

Korumak istedim bir güncük olsun
Savunmak anılarını
Yaşadığım hayata karşı
Silinsin istemedim gözlerimden
Uzaklaşan bir istasyonun hayali.

Aldım kendimi senin yanından
Kapadım bir cam küreye
Bir gün olsun öylece durayım
Düşüneyim yeni baştan geçen günleri
Korkunç bir kargaşayla can çekişen
Şu kalabalık ezmeden bende kalan seni

Kuşkuluyum yaşadığımdan

Günler boyu sana giydireceğim renkleri aradım fırçalarımla
Beyaz bir denizdin
Göklerinde süs kirazları uçuşan
Bir erguvanın dudak izleri kulaklarında
Kuşkuluyum yaşadığımdan

Göztaşları gözlerinden fışkırırdı asmalara
Parlak balta vücudun bölünce suları
Saplandığın mavi ben olayım istedim
Yalımlı sırtından doğan ışık gözümü aldı

Damlacıklar yedi renkli dereler olurdu saçlarında
Mavi sular, akvaryumumuz, kara zehir denizi
Gel yüzelim sevdiğim bir çift yunus gibi
Saçımdan öpme! Zivt bulaşır dudağına

Denize girip saçını kesti keseli
Artık dudaklarımız büyük bir makinanın iki dişlisi
Sırası gelince birbirine geçen
Kuşkuluyum öptüğümden

Bugün sosyal bir insanım sevgilim, nörofren aldım
Yine de dünya topuğu düşmüş bir pabuç gibi aksıyor ayağımda
Beyaz bir lekeyim seni seyretmek için yerleşmiş tuvaline
Orman geniş olsa da korku saçılır av yollarından
Yaşasam da bugün kuşkuluyum yaşadığımdan

Su ısıt sevgilim

Su ısıt sevgilim yıkanayım
Üzerimde dünyanın tüm kirleri
Onlardan arınmadan sana sarılma'yım
Su ısıt sevgilim yıkanayım

Şimdi dışardan geldim
Yalanlar söyledim, iftira ettim
Onurum yitti, para kazandım derken
Su dökünmeden ekmeğe el sürme'yim

Alın terim bugün de soğuk, kuşkulu aktı
Gömleğim ıslandı ama tenim soğuktu
Tedirgin bu hayatın sınırlarından
Bekledim soluklanmaya akşamı

Sevgilim, kırlarda bir gece senin kokun
Beyaz yüzün, sarı gözlerin
İnsan yürekleri yetiştiğin toprak
Ben sana su, ekmek getiren

Sen böyle olmasan, böyle beyaz
Gözlerin böyle sarı bakmasalar
Hep ilk kez sarılıverecekmiş gibi
Ben başkası olurdum o zaman

Su ısıt sevgilim yıkanayım
Üzerimde dünyanın tüm kirleri
Bir sen varsın kalbimi koruyan.

Tutku

Tutkunum tüm insanlara
Hepsinin hayatımda bir yeri olsun isterim
Hele genç kızların
Liselilerin, oyuncuların
Sahnelerin, alanların, hayatın kızları
En çok sizi severim.
Daha her şey başlamamışken
Eşofmanlı, mayolu, kostümlü
Saçlarınız bağlı, ayaklarınızda patiler
Her şeye hazırken.
İnsanların en çok bir şeye hazır oldukları
zamanları seviyorum
Yatağa girmeden önceki dolaşmalarını
Süt, adaçayı içenlerini
Buluşma yerinde bekleyenleri.

En çok sizi seviyorum
Tıp Fakülteli, Teknik Üniversiteli kızlar
Yüzünüze bakınca farkınız yok
Deniz kenarında midye kabuklarıyla oynayan çocuktan.
Düşünemiyorum sizi
Kanlar içindeki insanların yanında
Dağlarda, yapılarda
Saçma da olsa bu "ikinci cins" duygusu
En çok o hallerinizi düşününce seviyorum sizi.

./..

Ne kadar azınızı tanıyorum oysa
Ne çok isterim
Hepinizle, hepinizle oturabilmeyi
Uykudan uyanışınızı, kahvaltı edişinizi
Giyinişinizi, ayna karşısında duruşunuzu görebilmeyi
Bir sabah olsun
Kapınızdan sizinle birlikte çıkabilmeyi
Hüzünlü ve sevinçli günlerin
Bir ışığı olarak yüreğinizde kalabilmeyi.

Âsi çocuk

Âsi çocuk ağlama
Yeşil buklelerinde midyelerle
Denize öyle bakma
Bir onun mavi kolları var gibi
Başkası seni böyle sonsuz saramaz gibi

Gözlerimdeki adalarda
–Yeşil üstüne kahverengi–
Bir gececik olsun konakla
–Nasıl çıkılacak oraya?–

Âsi sular gibi sen de
Yıkıyorsun bu dünyayı
Durmuş sular gibi sen de
Okşuyorsun bu dünyayı

Yalınlaştın yaralar aldıkça
Yeşiller giymek örtmüyor kanları
Her bir ah'ın yazıldığı
Aklar sarı saçlarında

Âsi çocuk seni seviyorum
Çarpışmanı bu dünyayla
Âsi çocuk sana güveniyorum
O rahat pabuçları ayağına geçirir gibi
Mutluluğu bulacağına

Zeytin ağacı

Bin yıl yaşayan zeytin ağacı
Anlat bana altında ne ah'lar çekildi
Gündüzleri meyvalarını toplayanlar
Geceleri nerde sevişirlerdi

Anlat bana zeytin ağacı
Bu topraklardan kaç yiğit geçti
Terkisinde sazla kız
Yüreği terli miydi

Kök saldığın toprak ne kadar taze
Bin yıllık gönlün de öyle mi
Anlat da dinlesin şu genç
Yanından boşa geçmesin

İsteğim

Öpmek için uzanıyorum incir dalına
Göğsümü dolduruyor kokusu
İsteğim buydu

Köprülere çıkıyorum kendimi atmaya
Altımda ışıklar içinde yeşil bir su
İsteğim buydu

Anladım sevdiğimi koşuyorum sana
Görünce beni gözlerinde buğu
İsteğim buydu

İşte yine gidiyorum

Gözyaşlarım akıp boğmadan bu şehri
İşte yine gidiyorum
Çınarlar
Bir çifti bir şehre güzel demeye yeter
Yine sana kalıyor

Yanaklarında dört mevsim badem çiçekleri
Başlasam sanki onlar da ağlayacak
Bin beş yüz yıldır hâlâ çocuk kale burçları
Yine sana

Okulunun duvarı sana kalıyor
Oturup söyleşesin
Gözlerinin parlaklığı çevreni mutlu etsin diye alçacık örülmüş
Fulya, çiğdem, nergis tüm aile
Eskiden burda yaşarmış

Ben
Hep yabancısı bu şehrin
Sana doyasıya bakamadan gözlerim
İşte yine gidiyorum
Bin bir rüyanın oynaştığı çiniler
Biri olsun gecelerimi paylaşmadan

Gözyaşlarım akıp boğmadan bu şehri
İşte yine gidiyorum
Yine bana sensizlik kalıyor
Yine sana sessizlik.

Hep yalnızlığıma rastladı

Hep yalnızlığıma rastladı
Gökte yıldızların
Işıktan toplar gibi oynaştığı
Açık pencerelerden
Şarkıların sokaklara yayıldığı
    Geceler

Hep yalnızlığıma rastladı
İğde dalları altında yatmam
Sarı çiçeklerinin baygın kokusundan
    Bitkin

Ne zaman yalnız kalsam
Yeşildi toprak
Parmaklarımda meme başları
Ağzımda her yanımı titreten yeşil bir tad
    Kuzukulaklarından

Ne zaman yalnız kalsam
Ihlamurlar çiçek açtı
Kısır güller yediveren oldu
Ahlatlar akça

Âşık oldum tam
Üstelik bu yaşta gizli
Her gülüşünden günler doğarken
Dört duvara koydular beni

Çıkıp gelsen

Çıkıp gelsen
Hiç düşünmediğim bir anda
Küçük bir kasabada sürgünken örneğin
Her şeyin yasaklandığı bir anda.
Yüzünde Boğaziçi'nin ışıkları
Dudaklarında gizli bir aşkı açığa vuran ilgisiz sözlerle.
Buranın sonsuz yeşilliği vursa sana
Boğaz kıyılarında yeşil kazağını sırtına aldığın akşamlar gibi
– Karşıda Amucazade yalısı
    bir top alev
  Çamdan şemsiyenin altında
  Ayakları suda.
  Fıskiyeli salonunda
  Bin bir lalenin arasında çubuk içen
    benmişim gibi dalgın gözlerim
– Bakamam sana –
Gözlerinin menevişleri okşasa
Başka bir şey beklemeyen gönlümü
O sıcaklık bir gün olsun unuttursa tutsaklığımı.

En çok

En çok seni özledim
Gülüşünde kalbimi yıkayan ışıkları
En çok seni
Gözlerindeki mandalin ağaçlarını

Ne çok özledim
Ağzının koylarında gecelemeyi
Ne çok
Kirpikten kargılar altında oturmayı

Hesapsız konuşmanın güzelliğini özledim
Hayatın olağanlığını
Özledim dolaştığın sokakları
Soluduğun göğü

Son istek

Son isteğimi sordular geleneğe uyarak
Yatıyordum ranzada belden yukarım çıplak
Denizin üzerinde güneş, suları damlayan şeftaliydi
Gözlerimdeki hülya artık hiç mutlu edemeyeceğim
annemindi

Sevdiğimi görmek isterim dedim
Götürün beni o deniz kıyısına
Her cumartesi buluştuğumuz çay bahçesinde
Bekliyordur her şeyden habersiz
Bekliyordur kanatlarında yitişin çırpıntısı

Göreceksin dediler, ama uzaktan
Bir otomobilin içinde geçireceğiz seni
O çay bahçesinin önünden
Bekliyorsa seni, bir an görürsün geçerken

Anneciğim elveda
İsterdim bu çirkinlikler dünyasında
İsterdim yaşamak senin gibi yumuşacık bir insanla
Anımsatan güzeli her an
Koruyabilen sevgiyi

Yolboyunca güneş
Yıllarca aradıktan sonra bulduğu
Anayurdu gibi serilmiş bu kıyılara

Ağaçların yeşili, sanki dünya
Bu sabah yaratılmış gibi eldeğinemiş canlılıkta
Sanki denizin çırpıntısıyla el ele
Aynı müzikle dans ediyorlar
Kıvıl kıvıl her yanları

Ah, işte tek başına oturan ön sırada
Sarı kıvır saçları altın toplar başında
Birden kalktı yerinden sanki beni gördü
Koştu yana doğru, küçücük bir çocuğa sarıldı
Kucağına aldı, göğsüne bastı
Kulaklarımda anne olmak istiyorum sesi
Kafamda daha kaç cumartesi bekler
Geçtik... yeşillerin altında altın saçları hurmaydı
Denizin üzerinde güneş, suları damlayan şeftali...

Sana yaraşan

Sana yaraşan şiiri nerden bulmalı
Gülersin
Mum çiçeklerinin pembe kokusu yayılır dünyaya
Günebakanlardan bilinir yerin
Ezan çiçekleri akşamı beklemez, açar
Güçsüzleşir kalemim

Sana yaraşan şiiri nerden bulmalı
Ağlarsın
Gözyaşların uğur taşı olur çocukların göğsüne
Kötülük utanır kendinden
Anneyle baba barışırlar
Ben, sulugözlü ben
Bilemem ne yapacağımı

Yürüsen şiirler kaçışır
Sanki incecik bileğinden dökülürler
Beyaz, ipek çorabın sardığı
İçinde aşkım akan mavi damarların geçtiği
İncecik bileğinden

Başka türlü mutlu olamam
Sana yaraşan şiiri nerden bulmalı

Bahar koşması

Üzerinde beyaz bir entari
Sarı çiçekleri uzaktan seçilmez
Sofrayı bahçeye kur
Bu yıl bahar erkenci

Domatesi çevrele yeşil soğanla
Bu sini altına sırmalı örtü ister
Kim bilir ne otlar yedi inekler
Bugünkü sütden mayalasaydın yoğurdu

Henüz buz gibi derenin suyu
Bahçemizden akan bu minik kolu
Müziğiyle kaç kişiyi dinlendiriyor
Kaç kişiyi yanına çağırıyor

Çocuğu ver dizime yatsın
Yeryüzünü tanımadan yıldızlarda gözleri
Şu su ısındığında tay tay duracak kenarında
İçine düşüp düşüp çıkacak bu yaz

Ben ne zaman kızıp köpürsem
Alsam bu dünyayı ayağımın altına çiğnesem
Durmadan oynaşan şu kedi yavruları
Dağıtacak tasamı

Doğanın bir parçası olduğumuzdan belki
Her bahar yeniden başlıyoruz yaşamaya

Dut

Sepetlere koyup pazara getirmek olmuyor
Ancak dalından yenebilir
Silkelendiğinde
Toprağa düşmeden kaldığı ot ayaklar üzerinden
Başka türlü duyulamaz, kokusu, tadı, serinliği
Arkadaş olunamaz

En iyisi bol bol dut ağacı dikmeli her yere
Cadde boylarına, parklara
Bulvarlara, sinema girişlerine, okul bahçelerine
Haziran dedi mi
Herkes elini uzatıp yiyebilsin

Her insanda güzellik
Her canlıda bir hikmet gizli
Dut yemeden doyunca
Daha zor güzel demek dünyaya.

İncir

Bu küçük yüreklere
En uygun zamanda yaklaşmalı
İncir kuşlarıyla birlikte
Gözleyerek o zamanı

O, usul boyludur
Bedeni, kolları incedir ama
Öylesine geniş ve rahat görünür
Karşısında durulmaz
Gözlerine bakılmaz
Yaslanasın gelir
    sütlü kollara.

Asmaların dansı

1.

Bir Akdeniz Haziran'ında
Öğleye doğru.
Yalnızca kavaklar altında öten cırcırların sesi
– Sıcaktan kaçın diyen sirenler –

Taş sofada
Güneşin yaktığı otların ve toprağın soluk kesen buğusu
Sırtları serin duvarlarda
Köşede yirmi taş oynayanlar:
Kız ergen gibi, oğlan daha kısa pantolonlu.

Kızın taşları süpüren eli
Oğlanın paçasından yavaşça süzülüyor içeri.
Birazdan yüklük odasında
Her günkü oyunlar.

2.

Yağmurlu günlerde seviş benimle
Kuşlar çinko damı gagalarken
Tenimin kokusunu değiştiren yağmurlarda

Sıcak öğlesonlarında seviş benimle
Buhurlar tüterken tenimden
Yanan toprağın buğusu soluğumken

Bahar günleri dereboylarında seviş benimle
Kestane saçlarında kelebekler asılıyken
Yaz geceleri kurumuş dere yataklarında
Sıcak kumlar yatağımız, söğütler çatımız, duvarımızken

Ne olursa olsun sabahları seviş benimle
Dinlenmişliğin gücü kaslarında
İçinde ne varsa dökmenin hazzıyla saran
Sonra ilk kez görür gibi algılaman için
Her sabah öylece bırakayım seni dünyaya

3.

Kol kıvrımımdan öp beni
Tüylerimin arasında yollar açan dudaklarınla
Mavi damarlarımdan

Bileklerimden öp beni
Nabzımın tıpırtısı tavşan dudağını titretsin
Öpüşten bilezikler kollarımda

Parmaklarımın ucundan öp beni
Hokka ağzında kalemler
Neye dokunsam
Her şeyde ağzının sıcaklığı

Yüreğimden öp beni
Soyulmuş yumurta beyazlığındaki etimden
Öpüşlerin yanıp geçen bir ışık değil
Uzun yazların güneşi gibi kalsın tenimde

4.

Asma bahçelerde gezerken omzuna değen elim
    kristal taneler gibi döküverir seni toprağa
Basma entarinin çıplak altı ter ter istek
Altımda canlı, bulunmaz bir yumuşaklık
    sırtımı göğe dayayıp beni ezen
Memelerini emerken, bacaklarını kıstığında
    solumaların volkanik lavlar

Sen bitersin başlar asmalar
    açıp kollarını dans etmeye
Neyimi beğenir bilmem
    bırakmaz beni
Yeşil, filiz dudakları
Geniş yapraktan elleri
    dönerken çevremde
        sürünür boynuma
            göğsüme
Sallar memelerini salkım sal-
                kım
Hangisi tatlı, bir de bundan em bakalım!

Balerinlerle

Kızlar nerden öğrendiniz, böyle gönülden gülmeyi
Çiçeklerden oğlan, onlardan aldık ilk dersi

Kızlar nerden öğrendiniz, böyle güzel oynamayı
Düşümüzde sundu erenler, bize bu aşkı

Kızlar giysilerinizi kim işledi, üzerinde kan var
Âşıklar oğlan, yüreklerinden damlar

Kızlar giysilerinizdeki mavi nerden, hem yer hem gök mavisi
Evrenin bütün kuşları oğlan, topladı bu maviyi

Kızlar üzerinizdeki sarı nerden, güneş ışıyor
Orakçılar oğlan, bir başaktan bir güneşten taşıyor

Kızlar sanatçı olmak erdem ister
Hep sevgilimiz oldu bilgeler

Kızlar mutlu musunuz, sanatçılık acı işçiliği
Seyirciyi mutlu ettikçe oğlan, her sanatçı gibi

Kızlar siz, insanlığın en ince yerisiniz
"Çamurlar içindeki insanlara beyaz bir çiçek verdiniz"

Oyun

Yavaşça yaklaşıyorum sana
Rengârenksin
Kanatların göğsümde

Yavaşça yaklaşıyorum sana
Kırlangıçsın
Yüreğimin yeri boş

Yaklaşıyorum sana dilsiz adımlarla
Bir yandan da utanıyorum kendimden
Sevmek, yalnızca bir yalınlıkken

OTOYOLLAR

Sacramento - San Francisco

Sacramento-San Francisco otoyolunda
Yanımda Bill.
Akşam tiyatro fuayesinde karşılıklı otururken
– Henüz tanışmıyoruz –
Ayaklarını yanımdaki sehpaya uzatmasını pek
yadırgadığım çocuk
Otomatik vitesli otomobil kullanmaktan son derece
rahatsız
– Akşam çalındı sevdiği Dodge'u
biz dans ederken –

Güzeldir buralarda yaşamak
Kırlar on bir ay yeşil, bir ay uçuk sarı
Yolboylarında dizili, bahçeli iki katlı evler
Ergen çocukların camdan odaları
On dört dolarlık New-York Bifteği, buzlu CocaCola
Sonra yavaş dans
Gece dönüşlerinde kapıda uzun bir öpüş
Biz doğmadan çok önce
Program böyle yapılmış.

Berlin - Wroclaw

Ne zaman çıksam
Berlin - Wroclaw otoyoluna
Pekçok genç görürüm
Yeni dünyalar aramanın heyecanıyla dolu

Ne zaman bir ülkenin sınırını geçsem
Kır düğünlerinin çerkez damatları kadar mutluyumdur
–Askılı beyaz entarili
Göğsü renk renk kanaviçe
Sarı saçları topuz
Danseden
Beyaz kızlar–
Her yerde anlayamadığım
müzik gibi
yalnızca kulaklarımdan ezgileri geçen bir dil
her söylenenin güzel olduğu duygusunu verir.

Ne zaman yeni bir kent görsem
Orda mutlaka başka kentlerde olmayan bir şey vardır
Onu bulmak için dolaşırım bütün sokaklarında

Ne zaman yeni bir insan tanısam
Genç de olsa, yaşlı da
Yüreğinde sönmeyen bir yıldız vardır
O ışığa âşık olurum ilk görüşte

./..

Bütün aramalarımın başladığı yerdir
Berlin - Wroclaw otoyolu
Çünkü yalnız dağlar, ormanlar ve ırmaklardır
Yalnızlığımın mağarası.
Otomobilimin hızı, yüreğimin atışı
Uzaklaşır başağrısı, başlar gülümseme
Bırakınca kendimi
Beşinci vitese.

İzmir - Kuşadası

Otoyolu dağlardan geçirdik
zeytinlerin bitip, çamların başladığı çizgiden
Pek akıl işi değil ya,
zengin ülkeyiz
yaptığımız güzel olsun dedik
kumsalları sevişenlere bıraktık
meyva bahçelerini çiftçilere.

160 kilometre hızla gidenlerin
gürültü ve dumanından korunalım
Hem aşağıyı
alçaktan uçarcasına seyretsinler diye
onları yukarıya aldık
İncecik çıkışlar yaptık kıyıya inen
Beğendikleri koyda konaklasınlar istedik.

İzmir - Kuşadası otoyoluyla
Amazonlar gelir her bahar
Siyah saçlarından Efes'in mermer yollarına güller düşer
En güzel çocuklar
bu kırlarda sevişenlerden doğar.

./..

Otoyolun denizde yansısı yatyollarıdır
Mavi tarlalarda zambaklar
Beyaz salkımlar gibi köpükleri
İnerken suyun üzerinde yedi renk olur.

Hem karada, hem denizde
    dünyanın en güzel yolu seçildi bu yol
Temmuz 1982
    Seçen: Turgay ve İmgesi.

Sevmem otoyolları

Otoyol diyorum ya, bakma
benim gönlüm tren ve uçakta
Her ilçede bir havaalanı
Parkı geçince, stadyumun yanında
Büyüklü küçüklü uçakların dolup boşalıp kalktığı.

Sıvaslı
Alanya'da denize girmek istediğinde
Bir saat sonra sularda
mavi ışıklarla dans ediyor olmalı
Akşam yetişir yemeğe
Çocukların Bolu'da vurdukları tavşanı.

İstanbullu gölde yüzmek isterse
Elektrikli trenle
Sapanca yarım saattir, Abant bir
Sonbahar'da yağmurlar başladığında
Çamların çevrelediği durgun göllerde
Sandalla dolaşmak ister
İnsan
Göl üzerinde yağmur tıpırtılarıyla
Soyulur yaz sıcaklarının ağırlığından.

./,,

Yumuşak yaratıklarız. sessizlikle mutlu olan
Gürültü bize göre değil.
Tarlasını süren köylüye sevinç verebilir traktör
Sabah işine, geziye giden biri içinse
otobüs, otomobil sesleri
iyi bir kahvaltı değil.

Evden işe

Bakın nasıl olmalı
Biliyor musunuz dünya?
İnsan yürürken sabahları
Çevresi sessiz olmalı
Yani sudan gelen hafif bir rüzgâr
Traş losyonlarında bulamadığımız

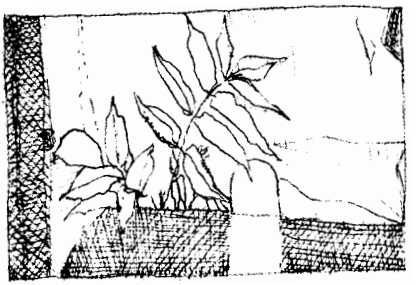
İnsan yürürken sabahları
Çevresinde ağaçlar olmalı
Fazla sık olmayan
Ne serbestçe yürümeyi engellesin
Ne gölgesi eksik olsun üstümüzden
Biz güneşli bir ülkeyiz
Toprak hep nemli olmalı
Tadı ve kokusu unutulmasın

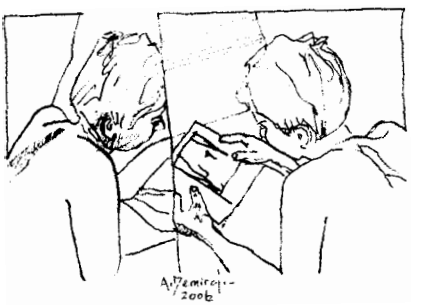
İnsan yürürken sabahları
Her an oturabileceği sıralar bulabilmeli
Çay, kahve içebileceği
Diz kadar bir sehpada
Kendi hayatına egemen bir insan olarak
Gününü planladığı

Sabahları böyle bir yürüyüşle gelmeli işe.

KARDA IŞILTILAR

(1981)

Sorma bana

Sorma bana kimim
Nerden geldim buraya
Gözlerimdeki kırmızı bulutlar
Hangi günlerden sorma.

Elbet olmuştur geçmişte
Açıklanamaz şeyler
Bağlardan çaldığım üzümleri
Yemişimdir yaslanıp mavi göğün göğsüne

Sorma bana kimim
Yaşım kaç, işim ne?
Bana "Seviyor musun?" de.
Başka bir şey sorma.

Yarına bakarak

Daha önümüzde çok güzel günler var
Yeni sevişilmiş bir yatak gibi ferah
Hanımeli, gül ve karanfillerin sofrası kadar doyurucu
Memelerinin aklığı kadar doyumsuz

Biz sevginin kavgasını vermeye doğduk
Biz sevmeye doğduk düşmanlarımızdan gayrısını

Üreten eller kuşattığında dünyayı
Dünya kendi kendine söylenip
"Hiç bu kadar sevilmemiştim" diyecek
Gidiş güzele
Bu safların bağı yürek bağı
Bu saflarda
Gülen ayva, ağlayan nar
Turnanın allısı da gül yüzlüsü de var
Al yeşil giyip allananı da
Güzel sevip ömrü arkasından sökületi de
Maddenin en canlısı gidiyor en önde
Yürek gidiyor
Yürekler gidiyor
Menzil çoktan görüldü
Her gün kısalmakta yol.

./..

Güzel günler uzak değil bizden
Yaşayan görecek
Al şafaklarda türkülerle toplanan yemişleri
Biz yeni patlayan her tomurcukta birbirimizi anımsayacağız
Asma yaprakları arasından gökyüzünü öpsek bile
Unutamayacağız öpüşlerimizin tadını
Ve seninle yine dizdize oturduğumuzda
Dillerimizin ırmağı akacak ışıyan çağıltılarla

Hele yaşamada direnelim.

Değişim insanı

Şaşıyorum şu sıska kollarımın uzunluğuna
Birisi dünyanın yarısını sarmış sımsıkı,
Öteki uzanmış karanlıkların üstüne.
Ne kadar çok kolum
Ne kadar çok kollarımız var.
Hepsi de hazır
Büyük hasretlerine sarılmaya

Kocaman ak elli kızlar görüyorum.
Kırmızı karanfiller saklı avuçlarında
Gözlerim, yüreğimden kopan bir gülü uzatıyor sessizce
Uzanan gülümü görmeden geçip gidiyor ak elli kızlar.

Hoşuma gidiyor insanlarda çağın sancılarını görmek
Tarihinin en soylu acılarını çekiyor insanlar
Yeni insanlara gebe her biri.
Bütün insanların sımsıkı kucakladıkları bir dünyayı
düşünüyorum.
Kocaman bir halay çevriliyor.
Tek bir insan dışında kalmamacasına.

İşçilerden dinliyorum dünyayı
Bilmem neredeki yontuların güzelliğinden söz ediyor
Sanatın insana olan yakınlığından
Sonra genç olmaktan
–Oysa ellisinde var–

Sonra gelecek
Ne kadar ferah bir söz ağzında

Bir beyaz güvercin kanatlanıyor yüreğimden...
Uzaklarda bembeyaz kayın ormanlarında,
İnsanlar öpüşüyor Şopen'i dinlerken
Ak bir el süzülüyor yanaklarımdan aşağı
Tutup, eli öpüyorum.
Kocaman bir halay çevriliyor,
Tek bir insan dışında kalmamacasına.

Karda ışıltılar

Gece yağmaya başlayan kardan mı nedir
Saklamak zorunda olduğum kocaman bir sevinç varmış gibi
Çok şeyler söyleyecekmişim de
Söyleyemiyormuşum gibi dolu dolu yüreğim.

İnsanca bir gülümsemeye rastladım
Hıdırellez günlerinde salıncaklarda sallanan insanların
Gönülleri kadar hafif.
Baloncunun peşinden koşan çocuk yüreği gibi sevdalı
Al, yeşil, sarı balonlarımız olsun, n'olur diyen
Bağlara gidelim
Asma çardaklarda yatalım geceleri
İsteyen sabahlasın istediği kitapla
İncir, üzüm, nar şeftali
Hepsi hepimizin diyen
Sevginin, dostluğun, arkadaşlığın dışında
Hiçbir anlama gelmeyen
İnsanca bir gülümsemeye rastladım.

Merdivenlerde verdiğin sarı kasımpatıyı unutmadım
Sevdiğim bir şiir kitabına taktım onu
Karıştı çiçeğin şiirlere.
Kolunu boynuma doluyorsun otobüste
Çocuğunu seven bir anne gibi
Yakınlığımız insanlığımızdan geliyor
Ne kadar insanlaşırsak
O kadar arkadaşız.

Kar dinmek bilmiyor dışarıda.

Karşı yaşam

Niceleri gizlidir sevdalarımızın
Şiirlerdekilerden başka
Hem taşır
    hem koştururuz
        hasretlere
Yaşamdır
Ekmek-katık diye taşıdığımız al yemenilerde

En boşanmamış yağmurlar bekliyorum
Sırılsıklam olmak için seninle
Umut yüklü bulutlar geçiyor üzerimden
En insanlaştığım anlar
Sana ulaşmaya çalıştığım anlar oluyor

Düşündükçe seni
Tanıdığım, bildiğim ne varsa
Hepsi yeniden doğuyor
Ellerin
Tadılmamış bir yumuşaklıkla sunuyor yaşamı
İçime akan gözyaşları
Düğümlüyor boğazımda bir zeytin tanesini
Sonra yeniden davullar vuruluyor
İsmini yazarcasına alanlara.

Kalan

Yüzüne baktığım herkesin gözlerinde
Seni görüyorum
Siyah, iri üzüm taneleri gibi gözlerde
Hasretin tomurcuklanmış.
Sen yiğitliğimizin analığı
Sesin çınlıyor ırmaklarımızın dibinde
Nal sesleri geliyor
Geçtiğin toprakları çatırdatarak
Al bir kısrak
Üzerindeki sevdalıyı geçirebilmek için karşıya
Dalıyor boyundan derin sulara

Avuçlarımdan yıldızlar savurarak
Koşuyorum ardından
Yüzün
Işıklı bir alan karşımda
İnsanlar geçiyor üzerinden
Seven
    duyan
        yaratan insanlar
Güzel bir dünyayı kuracak
Güzel yüzlü insanlar.

Dayanılmayan

I.

Yüreğim, yüreğim, yüreğim...
Bir zeytin tanesi, bir gül, bir çeyrek ekmek
Ah, en yüreklim benim
Nasıl öğrendik sevmeyi
Güneşin, çimenlerin
Yağmurun ve kitapların arasından
Nasıl öğrendik uykularda
Bir battaniye altında büzüşmüş iki küçük can
Sevmek ki dolamak kollarını dünyaya
Yüreğim ayazda donmuş bir tomurcuk
Burnunu çeken
Başını göğsüne yaslamak isteyen bir küçücük
Sevilmek istenen
Yanık bir sevda türküsü
Bir kuru dal
Ellerinden su bekleyen

II.

Düşümde mutluluğu gördüm dün gece
Kocaman bir bahardı ellerin
Ellerin okşuyordu yüzümü
Yumuşacık birer öpüştü sarmaların
Yüreğim bir nar olup yayılmıştı avuçlarına

III.

Renk renk türkülerin içinden uyanır sevdiğim
Gökyüzü solur saçlarında
Akar da pembesi, sarısı, yeşili renklerin
Bir bahar şarkısı olur yürüdüğün yollar

IV.

Sırtüstü bir serinlik seni düşünmek
Uykusuz gecelerin
Hayatın peşinden koşulan günlerin içinden
Koltuğumun altındaki kitaplarda taşıyorum ismini
Papatyalardan çalınmış bir gülümseme çıkıp
geliyor sayfalarıma
Sanki hayat seninle yürüyor
Yanıyor gözlerim düşündükçe
Başımı gökyüzüne kaldırıyorum
Yağmurlardan beyazlanmış sevdiğimin yüzü

V.

Al çiğler yağmış gözlerinin serinliklerine
Gizli yaşlar akıyor hasretlerin içinden usulcacık
Duyumlar sözcüklerin üzerinden sıçrayıp duruyorlar
Sözcüklere aldırmadan iniyorlar derinlere
En zoru buna dayanmak
Bir dolu saç yakıyor boynumu tel tel
Elimi cebime sokuyorum bir şey yapmış olmak için

VI.

Bu Eylül akşamlarındaki renkler
    bulunmaz hiçbir yerde
    sevdiğimin gözlerindeki kadar
Çoğu kez sevdiklerimi düşünürüm
    böyle akşamlarda
Minicik bir genç kızdan aldığım sarı kasımpatıda
        açılır yüzleri
            birer birer
Güzel şey
İnsanları sevgi ilişkileri içinde düşünmek
    sevgileriyle hatırlamak
Yaşam
Sevgilerde doğup, sevgilerde gelişiyor
Basit değil bu
Çünkü insanlar basit değil
Görüyorum bunu

Çay sunan ellerde
Kondu bahçelerindeki asma çardaklarda
Aşı boyasıyla renklenen bahçe duvarlarında
Yaşamlarına sevgiyi kattıkça güzelleşiyor insanlar
Kendileriyle beraber güzelleşiyor yaptıkları işler de
Yeniden nemleniyor toprak
Zamanı yerleştirircesine avuçlarımıza

Romeo ve Juliet operasından bir parça öğretiyor bana
İngiliz dilini konuşan bir yaşıtım
"A time for us..."
Bu sözü, "zaman bizim olduğunda..." diye
türkçeleştirmek istiyorum
Zaman bizim olacak
Türkülerde özlenen gibi olacak yaşam
Türküler ki yüreklerimizde yoğurulmuş yaşam

Dokumacı kölenin türküsü

Umut taşımak yasak bana
Yasak bir tomurcuk gülün elinden tutmak
Yaşamım mekik atmak tezgâhta
Ve ağrıyan kaslarla uyanmak sabahları
Güneş parlar durur yıllardır
Karşılıksız bir sevgiyle her sabah başucumda
Güneşe karşı vücudumu
Çırılçıplak verip toprağa
Gökleri saracakmışım gibi
Arzuyla kollarımı açmak
Yasak bana.
Saçlarımı çözemedim güneşe
Aya gösterdim geceleri
Umutlarımı okşayacak bir el bulurum diye
Spartaküs zincirlerini kıramadı ya
Yine de sardı beni

İhtiyar oduncu

Bir bahar sabahının serinliği vardı
Çıktığımda kapıdan
Kafamda karmaşası hayatın
Yürekte duyumlar biçimleniyordu

Köşede gördüğüm odun taşıyan ihtiyar
Altmışında gösteriyordu ak sakalıyla
Yüzü aydınlıktı
Beş vakit abdesti ve inancıyla

Ağırlık elli kilodan fazlaydı sırtındaki küfede
Terlediğine memnun
Yüzü gülüyordu
Alacağı parayı hakettiğine

Ne sigortası vardı ne emekliliği
Bunları istediği de yoktu
Sağlık istiyordu sadece tanrıdan
Çalışmak ve kazanabilmek için ekmeğini

"İşte!" dedim kendi kendime
"Bu adam insanlık kültürünün bir namus damarı
İnanmış çalışmanın kutsallığına
Ölümü de işinin başında olur mutlaka"

./..

Bir halk hikâyesindeki sevdalı mıydı bu adam
Sevdiğinden başkasını eş düşünemeyen
Sonunda sevmek de çalışmak da birer insanlık sorunu
Her insan yaşamı bir deney

Kimi ne sevebilir, üstelik de tembel
Yaşamasa daha iyi
Bu ihtiyar oduncunun yüzü
Bizi bize anlatır gibiydi

Çamaşırcı Emine Teyze

Çamaşırcı Emine Teyze
Altmış üç yaşında
Araba çarpıp ölmüş
İzmit karayolunda

Yazın dolana dolana
Kışın dalana dalana
Siler, süpürürdü Emine
A be canım teyze

Uzak ağaçlı yollar
Gözlerinde hasreti
Elli birde sınırda
Sırtında bebeleri

Göçtü Bulgar elinden
Köyünden, yeşilinden
Çamaşıra boğuldu
Çalışmaktan kaçarken

Efendi genç devrildi
Biri kaçıverdi kızın
Çocuklar kaldı geri
Vefasız evlatlardan

./..

Balıkesir, Orhangazi
İzmit'e bir gecekondu
– Hayırsız damatlar –
Ne yüz gördü, ne gönül

Çamaşırcı Emine Teyze
Bir kan fidesi daha
Dikti genç yüreğime
Acılı bağrıma

Bu yürek nasıl dayansın
Gencine, yaşlısına
Nerde bulup öpeyim saçın
Emine Teyze, Emine Teyze

Kolunda sepeti
Altmış üç yaşında
Dönerken çamaşırdan
İzmit karayolunda...

Yalnız bir güzellik

Güzün kıyıda martılar
Koşturur insan gözlerini
Göğsündeki ak martının
Döner üstünde alnımın

Sevdamın boyadığı martı
Mavide gezer
Beyaz mermere vurur
Savurduğu göğün yeli

Çamların içinde yalnız bir mermer
Sayar dokunan elleri
Ne martı, ne bir çocuk
Öyle uzak ki insanlar

İnsanlar
Nerede
Gece gündüz, yaz kış
Bir lokma ekmek peşinde

Belki türkü söylenir çalışılırken
Ya da ıslık çalınır
Ama çamlarla denizin birleştiği yerdeki yontu
Durup düşünülemez

./..

Oysa insanların o güzellik
Ekmek derdi bitip
Kavuştuklarında insanlar insanlıklarına
Çamlar arasında

Yağmurların yıkadığı
İnsanlara hasret
Güzel, ak mermer

Kavuşacak insanlara.

Grevci çocuğu

Sana bakıp da
seni sarıp sarmalamak
düşmez mi insana
Aç bakan gözlerine
sıcaklığı
yumuşaklığı
bir doygunluk kokusunu
sunamaz mı insanlar.

Soluğun duyuluyor çocuğum
Soğuklar içindeki sokaklarda
Açlığınla düşünüyorsun
kitaplarını
öğretmenini
sekiz aydır grevdeki babanı
Hepsi senden yana

Sıra arkadaşını karşılar gibi bir gün
Sıcaklığa
bilgiye
sevince
açıvereceksin kapıyı kuru ellerinle.

Durmuş, küçücük boş avuçlarına baktıkça
Uçuşuyor yıllar sonrasının pırıltıları avuçlarından
Sen hayatın, yarının için

düşünmeye vakit bulamadan
Yarınlar
    doldu senin yüreğine
baktıkça
sekiz aydır grevdekilere.

Nişanlı kızın ağıdı

Göğsün papatya tarlası
Ah, sarardın beni
Sevgilim, sevgilim
Kolların nerde şimdi

Kirpiklerinin ucuna
Asmıştım yüreğimi
Mavisinde yittiğim
Gözlerin nerde şimdi

Bilgeceydi dostluğun
Sevgiydi sunduğun
Yıldız gözlüm, gündüzüm
Işığın nerde şimdi

Günler

Sular gibi akıp gidiyor yaşam
Yağmurlarda ıslanmayı öğrenemeden
Bakıp geçtiğimiz bir vitrin gibi
Geçip gidiyor pamuk saçlarına dokunamadan

Hiç düşünmediğim bir anda
Belki bir pazar günü kahvaltı sırasında
Pencereye konan bir kuş gibi
Gelip geçmekte zaman

Yorgunluk üzre sözlerde buluyor insan kendini
Nasıl görsün gökyüzünü, arındıran maviyi
İki kat... alnında ter damlaları
Toplarken tek tek kuruşları

Gönül işleri de akla gelmiyor değil
Nasıl kazanılabilir kör yürekler
Sevgi dışında kalmışsa yaşamın
Elyordamıyla umutsuzluğa dönüşür düşler

Sular gibi akıp geçiyor yaşam
Akan sular gibi temizleyecek içimizi bu günler
Daha çok alınteriyle, daha hızlı geçtikçe
Işıkları tüm zamanların görünecek gönüllerin dibinde.

Yaşadığımız çağ

Yaşadığımız çağın acıklı bir yanı var
Sevgilerin en güzelini yaşayabilir insanlar
Sonsuzunda koşarak
Bir çift göz gibi birbirine benzeyen yüreklerinin
Sevgilerin en güzelini yaşayabilir insanlar

Mutluluğa zaman azdır oysa
Sabahleyin kalktığında
Rengârenk rüyalarla yatağından
Gördüğün ölümdür.
Çıktığında sokağa
Köşebaşlarında yıkım
Parklarda çaresiz çocuklar
Dolaşır masalarda kediler gibi
Dilenerek bir parça ekmek ve sevgi
Bakmak, görmek
Cesaret isteyen bir iş olur
Acıları paylaşmak
Sevinci paylaşmaktan daha zordur.

Acılarda yeşerdi
Acılarda olgunlaştı
Sonsuz sevgisi insanlığın
Durur kıpkızıl bir elma gibi
Salınır dalında
Birlik ister uzanıp almaya.

Bir solukluk şiir

Baharın bu ilk gülüşünde
Bugün, şu an nerdesin
Aklıma düştün
Mum ışığı yalnızlığımın içinde
Yeşil kınalı ördeklerin yüzdüğü gözlerin
Çocuk ezgileriyle uçuşan eteklerin

Dokunmak istiyorum boynuna şu an
Terini emen bir mendil gibi
Dokunmak istiyorum alnına
Toprağa bir gizimi döker gibi
Sürmesini istiyorum şu hüzün ânının
Ne zamandır böylesine özlemedim seni
Hayatımız adanmış, durmak pas ve kir
Nöbette bir sigara içimi
Şu hüzünlü dakikalar, şu özlem, şu şiir

Yanıbaşımdan akıp gidecek biraz sonra
Hayatın denizi yutacak bu hüznü
Kanla dolu o deniz
Bahar da olsa yaz da
Tükenmeyen acıların denizi
Anacığım dudaklarım titrer
Sıralasam isimlerini
Tüm güzelliklerimizi akıttık o denize
Bu ülkede tek güzel şey
O denizin rengi şimdi

Mektup

Nefret ediyorum kendimden
Erken yattığım akşamlar
Günün kurşun yorgunluğuna yenilip
Bir patates çuvalı gibi devrilince yatağa

Yaşadığımız hayat başkalarının da
Bizim için ölenlerin
Bizim için yaşayanların
Gün gün, dakika dakika
Tüm hayatlara borçlu yaşıyoruz

Belki bundan ter içinde fırlamak yataktan geceyarıları
Sarılmak bir kitaba
Sarılır gibi susuz gecelerde yare
Başımdan aşağı döktüğüm soğuk suların
Vücudumda cazlaması bundan
Belki O beni uyutmayan
Çelik ışıklı insan gözleriyle
Bir hayata nelerin sığabileceğini anlatan

Akan terler
Kimsenin geçmediği
Bembeyaz yollar açıyor yüreklerde
Tüm bilim, yaşam ve sanat
Geçmeli bu yollardan
Yürürken sevdiğime.

Bir akşam ölmek

Bu gece her şey
Gördüğüm duyduğum her şey beni öldürebilir
Bir an kesilebilir nefesim
Masa başında teybe okurken Antigon'u
Gözlerindeki ışığın aydınlatması bir gece yarısını
Bu bahar akşamında
Anımsamak bir sabah
Karla karşılaşıvermeyi pencerede
Kesilebilir nefesim bunları düşündükçe.

İlk günün ardından

Mutluyum
Oturduğun semti
Ev arkadaşını
Öğrenmekten

Yaşını
İşlerini
Okulunu
Zamanı nasıl geçirdiğini

Hepsi düşündüğüm gibi çıktı
Uzaktan güzel bir çiçektin
Yanına geldim
Çiçekten bir insan gördüm

Yüzündeki beyazlık
Bahar sabahlarının ıslak çiği
Doğduğun kentin dağlarındaydı o saflık
Çamların dibinde açmış fulyaların yüzünde
Bir de sende gördüm
Gözlerinin derin göller gibi durduğu
Temiz
Beyaz
O insan yüzünde

Mutluyum
Bir saat karşında durup
Yüzüne bakabildiğime
Hayatta tek isteğim buydu
Mutluyum seni sevdiğime.

Yakınlık

Dolaştım dolaşır gibi bir müzeyi
Bin yıl önceki hayatlara karışır gibi merakla içim titreyerek
Dolaştım çocukluk ve ergenliğinden on yedi yıl yaşadığın adayı

Doğasında ve insanında seni yaratan şeylerden izler aradım
Gözlerinde sevgi parıltıları gencecik kızlar vardı
İnsanları yaklaştıran daracık sahillerinde
Saçlarını yıkadığın kaynakta saçlarımı yıkadım
Rakılar içtim aynı suyla sofrasında denizin
Ham incirini yedim dalından koparıp acı acı
Seni yaratan doğa beni de etkilesin
İstedim
Daha yakın olayım sana

Tepelerde izler kalmış
Rumların sırtlarında toprak taşıyarak
Kayaların üzerine kurdukları bağlardan
Güzelim insan emekleri yağmalanmış burada da
Tepeler yine kayalar içinde çıplak

Sevdiğin çocuk: "mercimek" ya da "çay kaşığı"
– annesinin deyişiyle –
Gezindi çevremde bir güzellik imgesi gibi
Yanaklarına konan avuçlarımın sıcaklığında seni arayarak

Karmaşık heyecanlarla ayak bastığım adan
Uzaklarında yaşadığım ânın
Bir müze gibi geldi bana
Sen olmayınca

10.8.1979

Bir sabah şarkısı

Açıyorum gözümü
Karşımda sen
Toprağın kokusu üzerinde
Geldiğin yolları sormuyorum

Mavi bir sabah
Kuş cıvıltılarından bir taç alnında
Oturuyorsun yatağımın kıyısında
Yüzün yumuşak
Bekler gibi bir öpüşü

Sessiz bir sabah
Gözlerinin pınarından çekip alıyorum sözcükleri
Yüreğinde bir sitem var söndüremediğim
Yaksın istiyorum beni o ateş
Tek sen üzülme

Ellerin sabah mahmurluğunda
Bir insan yüreğinde olabilecek tüm duygularla
Şafağın ilk ışıkları gibi beyaz
Dokunuyor yanaklarıma
O anda dünyada
Sevgiden başka bir gerçek...
Bugün ağlamayacağım
Yaşadığını düşünerek.

İnsan üstüne sorular - yanıtlar

I.

İnsan ne zaman insandır?
En güçsüz yanlarını gizleyemediğinde

İki insan arasında diyalog ne zaman kurulur?
Bir insan en güçsüz yanlarını sergileyip, öteki de onu anladığında

Bir insan ne zaman sevmeye başlar?
Karşısındaki de onu sevmeye başlayınca

Sevgi ne zaman biter?
Hiçbir zaman

Peki insan ne zaman biter?
Artık sevmediğinde

II.

Bir insanın değerini kimler bilir?
Onu sadece uzaktan tanıyanlar.

Bir insana ne zaman tüm insanlarca değer verilir?
Öldükten sonra

Ama neden?
Çünkü yaşarken değer değil, insandır.

Peki öldükten sonra onun da insan olduğu düşünülmez mi?
Düşünülür. Ama artık önemli olan onun insanlığı değil, değeridir.

Peki insanlık ne zaman önemli olur?
İki insan karşılaştığında.

TURGAY FİŞEKÇİ'NİN ŞİİRİ

Kemal Atakay

Bu yazıda Turgay Fişekçi'nin son iki kitabı *Dip Sevgi* (1994) ile *Sevgi Bağları*'ndan (1998) yola çıkarak şiirinin bazı yönlerini değerlendirmeye çalışacağım: Okurun şiire göre konumu; yanıltıcı yalınlık; şiir-özyaşamöyküsü ilişkisi; lirik şiir; metinler ve bireylerarasılık; ahlaki ton; ideolojik boyut (yabancılaşmanın kırılması, siyasal söylem-şiirsel söylem bağıntısı); şiirin coğrafyası ve yolculuk izleği; doğa; yorum sorunu.

Değerlendirmelerimize *Dip Sevgi*'nin ilk şiiri "Kuvöz"le başlayalım: "Heyecanla kalkıyor başım yastıktan. / Bugün de doğdum. / Bahçede çan çiçeklerinin çınıltıları / Camda kül kedi, gözleri Kütahya çinisi" (s. 9; 1-4). Fişekçi'nin şiirlerindeki yalınlık, burada olduğu gibi, son derece yanıltıcıdır. "Kuvöz"ün açılış dizelerinin zorluğu da bunun bir göstergesi. Birkaç soruyla ne demek istediğimizi açmaya çalışalım: İlk dize, şairin kendisine seslenişi mi, aklından geçirdikleri mi, onu gözlemesi için okura bir çağrı mı, yoksa "heyecanla" belirtecinin ima ettiği bir şaşırtıcılığa hazırlıklı olunması gerektiğinin dile getirilmesi mi? Hatta bir tür "şizofrenik" yabancılaşma ânı mı (başın bedenden ayrı bir "nesne" gibi duyumsanması anlamında)? Hangi konumu seçmeli okur? Anlamsal çokkatmanlılığın sürdüğü ikinci dizede bu yeni doğmuş "bebek", anne ya da babanın bir çıngırakla bebeğe dilin anlamlandırdığı bir dünyayı değil, salt duyumsamanın dilini sunması gibi, şairin ona sunduğu "bahçede çan çiçeklerinin çınıltıları"nı duyar (ya da "bahçede çan çiçeklerinin çınıltıları"nı ya da "bahçede çan çiçeklerinin çınıltıları"nı; ama aslında hepsini birlikte). Bu ses yinelemesi (aliterasyon), bir eğretileme midir? Öyleyse, neyin eğretilemesi? Ne olursa olsun, sinestetik bir deneyimin söz konusu olduğu kesin. İşitmenin ardı sıra görme: "Camda kül kedi, gözleri Kütahya çinisi." Yine ses yinelemesi, ama bu kez açık bir kültürel göndermeyle ("Kütahya çinisi") bakış açısı değişir; hem kuvöz imgesi, hem de ikinci dize ("Bugün de doğdum") bebeği çağrıştırırken, artık bir yetişkinin bakış açısı devreye girer. Ama bu yeni bakış açısı, bebeğin

duyum dünyasını silmez, hatta onun varlık alanına müdahale etmez; çünkü kedi neredeyse belli belirsiz, bulanık, siyah-beyaz tonların egemen olduğu bir algılama evreninde, kül rengi bir "kütle" gibi algılanır. Zaten çini gözler de, nesnelerin net çizgilerle birbirinden ayrılmadığı duyumsal bir algılamanın söz konusu olduğunu gösterir. Bu dizeyi bebeğin bakış açısından okuyalım: (Cam)-(kül=kedi)-(gözler=çini). Elbette, bebeğin bakış açısı dilsel göstergelerle aktarılamaz; çünkü dile girmek, kültüre girmek demektir. Bir başka deyişle, bebek için cam da yoktur, kül de, kedi de, göz de, çini de. Ama zaten burada, sonradan, retrospektif bir bakışla, iki bakış açısının çakıştırılması söz konusudur; böyle bir şeye, bir yaşantı olarak yaşanabilirliği dışında, dış dünyada bir karşılık aramak bir tür umarsız bir Atlantis yolculuğuna çıkmak olur.

Birazdan koku duyusu da devreye girer; burada bir an durup, ikinci kıtanın ilk dizelerine bakalım: "Senin dünyandayım. / Kuzu kestanesi kokuyor yüzün / Her şey iki insan arasında olması gerektiği gibi" (5-7). "Senin dünyandayım"? Demek ki, bizden ikinci kişiye seslenen bir söze tanık olmamız isteniyor yalnızca. (Belli bir zorlamayla, ama dilsel göstergelerin okura tanıdığı bir yetkiyle, bu dizenin de tek tek biz okurlara seslendiğini varsayabiliriz.) "Her şey iki insan arasında olması gerektiği gibi", bir savsöz mü? "Bizim aramızda olması gerektiği gibi" mi yoksa? Sonra şiirdeki biz: "Bir iç sıkıntısı / Odamızı genişletir..." (10-11); sonra 13-14. dizelerde bir an "ben"e dönüş ("Köyevleri siler gözyaşımı. / Hiç çıkmak istemem bu kuvözden"); en sonunda, gene ikili boyutu içeren dizeler: "Yatağımız, birlikte yaptığımız salımız / Oradan seyrediyoruz / Tufan'ına doğru uzaklaşan dünyayı" (14-17). Artık sinestetik duyumdan bir kez daha, üstelik bu kez oldukça yüklü bir kültürel göndermeye ("Tufan") geçiş. Sanki dış dünyanın seslerine, kokularına, görüntüsüne kendisini açan bebekten, kendisini dış dünyaya kapayan yetişkine doğru bir gidiş bu. Aynı zamanda, duyu verileriyle dünyayı algılayanın doğa ve çevreyle kurduğu ilişkiden, bu ilişkiyle tanımlanmış "ben"den; iki kişinin oluşturduğu, biraz içe kapalı bir "biz"e doğru bir ilerleyiş. Uyku, Fişekçi'nin şiirinde çok önemli bir yeri olan ölümün bir provası sanki; uyanış da bir tür yeniden doğuş. Uzaklaşmanın en güzel göstergesi, baştaki "çınıltı"nın yerini çok tanıdık bir kültür nesnesinin, Tufan'ın alması. Şimdi biz seyredileniz. Üstelik Tufan'a doğru giderken. Belki burada da tıpkı "Kütahya çinisi" göndermesinde olduğu gibi iki düzlemli bir eğretileme söz konusu: İlki, yukarıda da belirttiğim gibi,

iki bakış açısının çakıştırılması; ikincisi ise, kolektif belleğimizdeki bir imgeyi çağrıştırarak, şiirin öznel yönünün yanı sıra yaratılan "kamusal alan". Bir yandan dünyaya karşı beninden ödün vermemeye çalışan tekbenci bir ses ("Hiç çıkmak istemem bu kuvözden"); bir yandan *tarihsel*, mitsel, dinsel nitelikli Tufan'ın "şimdi"ye taşınması, ama tarihselliğinin de korunması; bir yandan da Tufan imgesinin çevresinde ileriye-geleceğe/geriye-geçmişe doğru ilerleyen dünya – tarihsel-mitsel bir yapının olanaksız bir zamansal düzenlemenin öğesi haline gelmesi (gerçi dil, yukarıda "şimdi" sözünü tırnak içine alarak dikkati çekmek istediğim gibi, doğası gereği böyle bir zamansal düzenleme olanağını içinde barındırır; ama Fişekçi'nin şiiri çok daha karmaşık bir söylemsel kurguyu içerir). İşte Fişekçi'nin şiir söyleminin sordurduğu zor soru: Birkaç sesin iç içe geçtiği bu şiirde, nerede durmalı? Ama bu çözümlemeyle bir yanıta da ulaştık sanki. Bu soru, Fişekçi'nin giriştiği çok zor bir işi (lirik şiir yazmak) nasıl başardığını gösterdi bize.

Lirik şiir, bazen sanıldığının aksine, bir "ben şiiri" değildir. Bir şiiri lirik kılan şey, "ben" değil, "ben" ile okurun paylaştığı ortak zemindir (yukarıda buna siyaset biliminden ödünç aldığım bir terimi kullanarak "kamusal alan" demiştim). Öyle ilginç bir alandır ki bu, hem bütünüyle şairin "ben" diyen sesine aittir, hem de bütünüyle ortak alana. Bu yüzden, Fişekçi'nin şiirini bir iç dökme ve/veya kendi yaşamından söz etme gibi göremeyiz. İç dökme ve/veya "şair"in kişisel yaşamı okuru hiçbir biçimde ilgilendirmez; niye ilgilendirsin, eğer bir biçimde okurun da paylaşabileceği estetik bir nesneye dönüşemiyorsa, kişiselliği aşan bir nesnellik kazanamıyorsa? Bir şiirden bir hayat çıkarmak istemek, psikolojinin alanına girer, edebiyat eleştirisinin değil. Şimdi lirik şiir üzerine söylediklerimizi Fişekçi'nin "özyaşamöyküsel" izlenimini uyandıran şiirleri üzerinde sınayalım. Bu kez *Sevgi Bağları*'nın ilk şiiri "Yapı"ya bakacağız: "Üsküp'te doğmuş babam / Yahya Kemal'den yirmi sekiz yıl sonra / O da yüzünde taşırdı Balkan rüzgârlarının esmerliğini / Rakofça kırlarının havasını" (s. 9; 1-4). İlk dizenin ima ettiği "özyaşamöyküsellik" ikinci dizeyle ("Yahya Kemal'den yirmi sekiz yıl sonra") hemen silinir; doğrudan Yahya Kemal'in "Açık Deniz" şiirinden alınan dördüncü dize ("Rakofça kırlarının havasını") ise açık bir metinlerarası ilişki kurarak, özyaşamöyküsel izlenimin kurmaca yönünü vurgular. Fişekçi'nin Akdenizli mizah duygusunda hem bir beklentiyi yaratmanın, hem de bu beklentiyi boşa çıkarmanın zevki kolaylıkla hissedilebilir (Fişekçi'nin şiirinde Beckett'i

andıran yönler de var; özellikle *Godot'yu Beklerken*'i). İkinci dizeyle merceğe alınan şiirdir artık. Fişekçi, babasını değil, Yahya Kemal'i, şiiri düşünmeye yöneltir bizi. Niçin Ahmet Haşim'den yirmi yedi yıl sonra değil; ya da Edip Cansever'den on altı yıl önce? Fişekçi'nin, buradaki tercihinin de özyaşamöyküsel bir bilgiyi gösterdiğini söyleyebilirsiniz; bu itiraz yalnızca kamusal alanın çerçevesinin çizilmesi anlamında haklı görülebilir. Kaldı ki, bu çerçeveyi belirleyiş bile öznelci bir bakış açısının ürünü değildir; Haşim ve Cansever'i odağa alarak sorduğumuz sorular bunun niye böyle olduğunu gösterecektir: Yahya Kemal Türk şiirinde bir kırılma noktasıdır, ondan sonra demek, mutlak anlamda modern(ist) Türk şiiri demektir; oysa Haşim'i hem genel olarak Türk şairleri, hem de şiir okuru, modern şiir tarihimizin önemli bir halkası olarak okuma eğilimindedir (bir başka deyişle, onun tarihselliğini, belli bir tarihsel ânı göstermenin ötesinde düşünmek zorundayız; aynı şey, Nâzım Hikmet için de söylenebilir). Gönderme Cansever'e olsa, az önce sözünü ettiğimiz kırılma noktasını imlemek gene söz konusu olamayacaktı. Fişekçi Yahya Kemal'i anarak öznellikten, bireysel yaşama ilişkin bir ayrıntıdan, nesnel alana, kamusal alana girmiş olur; artık şiir okurları olarak ortak okumalarımız onu bir çıkış noktası gibi alıp öncesini ve sonrasını düşündürür bize. Üstelik, bu çok küçük, ama stratejik açıdan çok önemli hamle, neredeyse Fişekçi'nin poetikasının özlü bir anlatımını içerir. Fişekçi'de kişisel yaşam, hatta kişisel yaşantı ancak şiirin tarihine eklemlenebildiği, orada kendine bir yer bulabildiği ölçüde önem kazanır. Bu bir özyaşamöyküsü olarak görülebilirse, ancak Augustinus'un ve Rousseau'nun *İtiraflar*'ı, Dante'nin *Komedya*'sı, Petrarca'nın *Canzoniere*'si anlamında bir özyaşamöyküsüdür. Kaldı ki, yapıttan hayata (ya da tersi) dolayımsız bir yol olduğunu düşünmek, edebiyat eleştirisinde "naif gerçekçilik" adı verilen yanılgıya düşmek olur. Şiirden ikinci bir alıntı, bu yönü daha net olarak görmemizi sağlayabilir; askerliğinde DDR'nin bir sınır kasabasındaki on dört yaşında bir çocuğa kendini anlatan mektuplar yazdığını belirten Fişekçi şiiri şöyle sürdürür: "Yeryüzü diye bir şey var. / İnsana uygun bir yapı. / Geçip bütün sınırları / Üstüne boylu boyunca uzanmayı bekleyen" (15-18). Burada da, özyaşamöyküsel görünen askerlikte mektup yazma ayrıntısı hemen beşinci kıtanın ilk iki dizesindeki şaşırtıcı evrensel bakışla dengelenir. Fişekçi'nin büyük bir ustalıkla ve hiçbir biçimde yapaylığa düşmeden gerçekleştirdiği şey, yaşamöyküsünü evrensel bakış açısından değerlendirmektir; mektuplar

yazan askeri, yeryüzünün bakış açısıyla değerlendiririz, tersi değil. Bu son kıta, özlü bir şiir-yaşam bildirisi içerir (ama bir kez daha yinelemek gerekirse, bu bildiriye indirgenemez): Ne Türk şiirini "Balkan rüzgârları"ndan, Doğu, Batı ve aslında dünya şiirinden soyutlayarak okuyabiliriz; ne de kimi zaman harita üzerinde *cetvelle* çizilen ülkeler arası sınırları, özellikle insanlar arası iletişim söz konusu olduğunda, aşılmaz bir mutlaklık olarak görebiliriz.

Yukarıda söylenenlerle bağlantılı bir nokta, Fişekçi'nin şiirindeki metinlerarasılık özelliğidir. Bu yön son derece özgündür; o kadar ki, belki de "metinlerarasılık" sözü bile onun öteki şairlerle ilişki kurma tarzını göstermede yetersiz kalır. Bu kez *Dip Sevgi*'deki "Kara Kış" şiirinden yola çıkalım: "Asma bahçelerde hurma rakıları yok / Ne bir çiçek taraçalarda / Ne bir yudum su /– Uydu fotoğraflarında ağlayan insanlar görülür mü?" (s. 11; 1-4). Çağdaş Türk şiirine aşina olan her okurun mutlaka fark edeceği üzere; alıntıdaki son dize, Orhan Veli'nin ünlü "Ağlasam dokunabilir misiniz gözyaşlarıma mısralarımda?" dizesini çağrıştırır. Fişekçi'nin şiirinde, Orhan Veli'nin uğrunda büyük bir mücadele verdiği, ama yer yer kaçınamadığı "şairanelik" yoktur. Bunun da nedeni şudur: Şairanelik, sözü alt etmek, yenmek; dikkati duyguya çekmek ister. Oysa, elbette her zaman üstün gelecek olan sözdür. Üstelik, sözün karşısına duyguyu koyan şairi bekleyen bir tehlike vardır her zaman: Söz, felsefi bir dille söylemek gerekirse, bu tür bir özcülüğü ya da Ortaçağ'ın ünlü tümeller tartışmasını andıran bir kavram gerçekçiliğini her zaman tarihsel planda bozguna uğratır. Sözün yerine geçirilmek istenen duygu ya da "gösteren"in, "imleyen"in değişmez bir "gösterilen"e indirgenmesi, duygu olmak isteyen sözü eskitir, "antika" bir eşyaya dönüştürür. Dikkat edilmesi gereken bir nokta var burada. Kendi başına bir "duygu", daha doğrusu bir duyguyu gösteren dilsel bir öğe elbette "eski(tile)mez"; o her zaman yeni bağlamlarda yeni anlamlar yüklenebilecek bir gizilgüçtür; bir yapı taşıdır, bir *lego* parçasıdır. Fişekçi'nin şiirine dönmek gerekirse: "Yanık kokuları köreltmiş burunlarını / Dilleri kurumuş mart kedilerinin. / Şafakla gelen ölüm kuşları / Bırakıyor toprağa tohumlarını. /– Radarlar görür mü yanan badem ağaçlarını?" (5-9). Bir önceki soruda olduğu gibi, burada da "Radarlar görür mü...?" sorusu, şimdiden "eskimiş" bir çevreci duyarlığının, daha doğrusu duygusallığının göstergesi değildir; bir başka deyişle, siyasi-ideolojik söylemin şiir söylemi üzerinde egemenlik kurması söz konusu değildir. Tam tersine, iki soru da, duygu fetişizmi

riskini ustaca savuşturan, her zaman "yeni" kalacak olan şiirsel söylem öğeleridir. T. S. Eliot'ın "Çorak Ülke"sini andıran bir çoraklığın ortasında, koku alma duyularını yitirmiş, dilleri kurumuş kedilerin; onun yanı sıra bambaşka bir gerçeklik boyutunu imleyen "ölüm kuşları"nın ardından gelen soru, hep bu imge düzeni içindeki yeriyle ve her çağda yeniden yorumlanarak anlam kazanacaktır. Bir kez daha basmakalıp bir duyarlığın çok ötesinde, Fişekçi bize benzersiz bir gizilgüç sunar.

Fişekçi, birçok şiirinde şairlere seslenerek, onları anarak, onlara gönderme yaparak kendi "edebiyat tarihi"ni oluşturur. Bu şairlerin anıldığı şiirler, bağlamlar bir araya getirildiğinde, evet, bir edebiyat tarihi oluşur gözlerimizin önünde, ama bu aynı zamanda bir insanlar tarihidir ve bir şair asla eserine indirgenmez. Bu yüzden metinlerarasılık sözünün Fişekçi'nin şiirindeki tutumu açıklamaya yetmeyeceğini belirtmiştim; burada karmaşık, iki yönlü, diyalektik bir "hal"den söz edilebilir: metinler ve bireylerarası bir ilişkiler ağı, şiirsel söylem yoluyla, ancak ayrıntılı bir çözümlemeyle açığa çıkarılabilecek yepyeni bir tarihsel kavrayışa işaret eder. *Dip Sevgi*'de Can Yücel ("Kara Kış"), Edip Cansever'le Ümit Yaşar Oğuzcan ("Son Fotoğrafında"), Behçet Aysan ("Duman'ın D'si"), Bedri Rahmi ("Bağımlılık"), Nâzım Hikmet ("90. Yaşgününde Nâzım Hikmet'e"); *Sevgi Bağları*'nda Yahya Kemal ("Yapı"), Melih Cevdet ("Yeni Yıl"), Goethe ("Her Şey Yıkılırken..."), Nâzım Hikmet ve Behçet Necatigil ("Ev Ödevleri"), Sappho ve Homeros ("Ege Yolculuğu"), İlhan Berk ("Gün İçinde"), Ritsos ve Çapan ("Komşuluk"), Bach, Wagner, Goethe ve Schiller ("Thüringen Beşlisi"), hep birer birey olarak çıkar karşımıza. İlginç bir biçimde, hem yaşantının içinde yer alan, hem bize o yaşantıyı "yorumlama"yı öğretenler kişilerdir onlar. Bazen bu öğretme, yaşanmamış bir şeyin şiir yoluyla zihinde yer etmesi ve yaşandıktan sonra o şiirin ışığında anlam kazanmasına dönüşür; Nâzım'a yazılan şiir bunun en tipik örneklerinden biridir: "Hayatı senden öğrendim / Bir gelinciğin taç yapraklarının nasıl sevileceğini / Dünya'nın nasıl "müthiş" bir meyva olduğunu / İnsan bundan henüz habersizken / Senden öğrendim" (*Dip Sevgi*; "90. Yaşgününde Nâzım Hikmet'e"; s. 34; 1-5). Demek ki, ister şiirin-kültürün tarihiyle, ister siyasal-ideolojik söylemle ilişki açısından bakalım, Fişekçi'nin şiirinin bunları hep dönüştürerek, yeniden düşünerek şiirine kattığını görürüz.

Üzerinde durulması gereken bir nokta da, Fişekçi'nin şiirinde kimi zaman özellikle ağırlığını duyuran "ahlaki ton"dur. İlk bakışta bir ah-

lakçının sesini duyuyormuşuz izlenimini uyandıran pek çok şiire örnek olarak "Uygarlık"a bakalım; bu şiirin ilk dizeleri sanki okurdan ahlaki bir tutum takınmasını ister gibidir: "Temelinde toplugömütler / İnsan derisinden abajurların aydınlattığı odalar olan / Aç çocuk gözlerinin / Çan sesleri gibi rüzgârlarda dağılıp unutulduğu / Bir uygarlık bizimki" (*Dip Sevgi*; s. 10; 1-5). Oysa Fişekçi şiirinin "yanıltıcı yalınlığı" burada da bir an durup düşünmemizi gerektirir. Fişekçi'nin yaptığı, her şeyden önce tarihsel bir ânı saptamaktır; bir ahlakçıdan farkı, hem seçtiği ayrıntılarda, hem bu ayrıntıları yansıtırken kullandığı imge düzeninde, ama en son aşamada şiirsel söylemin bütününde kendini gösterir. "İnsan derisinden abajurların aydınlattığı odalar" somut tarihimize özgü bir gerçektir ve şiirde bir imge, söylemin bir öğesi niteliği edinir. Fişekçi, bir ahlakçının yapacağının aksine, genellemeye gitmez; hatta onda tam tersi bir tutum söz konusudur: Bir genellemenin, soyutlamanın ürünü olan uygarlık kavramı, bu "aklî" yönün ötesinde, tarihsel planda, somut yaşananlar temelinde sınanır. Sonuç, neredeyse mantıksal bir açmazın gösterilmesine dönüşür: "Uygarlık" soyutlaması, tarihte, somut planda karşılığını bulamadığımız bir nitelikler toplamını andırır; öyleyse ya tanımda bir değişikliğe gitmek, ya da içeriğini gene somut düzlemde, yani eylem planında farklı kılmak gerekir: "Uygarlık bize daha çok uzak / İlk insandan bu yana / Acı çektirdiğimiz kadar insanı / Mutlu kılmadıkça" (14-17).

Fişekçi'nin "ahlaki" tutumunu açıkça ortaya koyan en hüzünlü örnekler, Madımak Oteli "vakası"na ilişkin şiirleridir. Fişekçi, Asım Bezirci ve Behçet Aysan'ın korkunç ölüm yolculuğunu, onların bireyselliklerini öne çıkararak yansıtır. İlkinde, Asım Bezirci'nin elinde bir sopayla çekilmiş son fotoğrafından yola çıkarak, birkaç dizede bir Bezirci portresi çizer: "Asım, yüz yüze gelemedi canına göz dikenlerle / Yüz yüze gelse de kullanamazdı o sopayı / O eller, o bakışlar, o boyun büküş, kullanamazdı / Hayatın hep acemisi" (*Dip Sevgi*; "Son Fotoğrafında"; s. 16; 8-11). Fişekçi'nin başarısı (bu sözcüğü yazarken, arka plandaki ölümün ağırlığıyla, duraksıyorum), daha önce de belirttiğim gibi, hiçbir biçimde genellemeye gitmeksizin, bir insanın beklenmedik bir olay karşısındaki kişisel, bireysel tepkisini verebilmesinden kaynaklanır. Bezirci, onu tanıyanların (ya da benim gibi onu kitaplarından, yazılarından, fotoğraflarından bilenlerin) çok iyi sezdiği gibi, bir insana savunma amacıyla da olsa sopayla saldıramayacak birisidir. Fişekçi'nin şiiri bu

noktada neredeyse dayanılmaz bir insanlık dramını duyurur bize: Ne yazık ki, oyun sırasında rol gereği ölen oyuncuların oyunun bitiminde "dirilip" seyirciyi selamladığı bir oyundan farklı olarak, hiç provasını yapmadığı bir rolü oynamak zorunda kalmanın "beceriksizliği"ni yaşar Bezirci. Öte yandan, bu birkaç dizede çizilen "yakıcı" resim farklı bir anlamda genellik kazanır. Hiçbir görüntünün duyuramayacağı ağırlıkla ölüm ânını; elinde bir sopa, şaşırmış, çaresiz, ölüme giden, şiddeti bu çehresiyle belki de hiç düşünmemiş, hissetmemiş birisinin yalnızlığını hissettirir bize. Bu görüntü, artık şiirsel-insani düzlemde işlev gören bir imgeye dönüşür: Bize, o ölümden sorumlu olduğumuzu duyurur; Bezirci gibi şiddet kavramıyla bir arada düşünemeyeceğimiz bir kişinin "verim"inden (dostluğundan, bize öğrettiklerinden, yazılarından, sevgisinden) pay alanlar olarak onun ölümünden de payımızı almak zorunda olduğumuzu hatırlatır. Fişekçi dramatik kavramının çift anlamlılığından yararlanarak şöyle bitirir şiirini: "Çok kavgalar gördük, sahnede olsa / herkes çok gülerdi / Ölüm henüz yeryüzüne inmemişti / Düşmanlarımızı da severdik" (18-21).

Aynı gözlemler Fişekçi'nin Behçet Aysan için yazdığı şiir için de geçerlidir. Şaşırtıcı bir başlık: "Dumanın D'si, Boğulmanın B'si, Çarkıfelek'te Size Ölüm Çıktı". Fişekçi şiirinin çok önemli bir öğesi olan ve çok genel bir sözcükle söylemek gerekirse "sürpriz" ya da "beklenmedik" diye adlandırabileceğimiz öğe burada gene en "acı" yönüyle çarpar bizi: Adeta bir oyun oynama duygusuyla (şiir, insan zihninin yarattığı en zeki oyun değil midir?) bir araya gelen edebiyatçıların, beklenmedik bir "son" karşısında (beklenmedik bir anda tiyatro sahnesini aydınlatan ışıkların kesilmesi gibi), her tür kurgulanmış davranışı, tutumu bir yana bırakarak "doğaçlama" oynaması (bir kez daha duraksıyorum bu sözleri yazarken). Orada, o geri dönüşü olmayan anda, Behçet Aysan da tıpkı Bezirci gibi, bütün insani görkemiyle belirir karşımızda: Boğucu dumanların ortasında, çevresindeki insanlara yardım etmeye çalışan, Hipokrat yemini etmiş bir doktor... bir şair. Fişekçi'nin son dizeleri: "Dışardakiler de insandı / Zafer çığlıklarıyla / yanan insanları seyredenler. / İçerdekiler de insandı / boğulan birini bırakıp gidemeyecek, / onunla ölümü paylaşacak denli" (*Dip Sevgi*; "Dumanın D'si"; s. 17; 11-16). Sonsuza dek dondurulmuş bir film karesi sanki: Ölenler ile ölümü seyredenler. Fişekçi şiiriyle bu "zor" olaydan, travmayı her yönüyle bilinç düzeyine çıkarmamızı sağlayacak şekilde, bir başka deyişle sağaltıcı bir etkiyle arındırır bizi.

Ağır bir travmanın bilincine varış. Yakıcı alevler, boğucu bir duman ve tarihimiz, kültürümüz üzerinde kapkara bir gölge: 2 Temmuz 1993, Sivas, Madımak Oteli. Madımak-Ölüm: Oyun duygumuzda açılan kapanmaz yara; anlamsız "sevgi sözcükleri"ni bir şamar gibi, tarihsel yaşanmışlığın sevgisizliğiyle yüzümüze çarpan an; ölümün yeryüzüne (bilincimize) bütün yakıcılığıyla inişi...

Fişekçi'nin şiirindeki ahlak boyutu ve siyasal-ideolojik söylemin şiirsel söyleme dönüştürülmesiyle ilgili bir başka örnek de *Dip Sevgi*'deki "Son Dünya Savaşı" şiiridir. Çok ince bir denge üzerinde duran bu şiir de, söylemin içerdiği bütün bildiklik duygusuna karşın, okurun kemikleşmiş beklentisini kırar: "Sığınaklara indirelim kuşları ... balıkları ... ağaçları" sözleriyle başlayan şiir daha sonra "Arı bakışını çocukluğun / indirmeliyiz sığınağa ... / Ucu işlemeli mendili, kavun kokusunu / Yumuşaklığını bir dere yatağının ... / Zor günlerde alnımıza konan o eli" dizeleriyle sürer ve "Sığınağa indirelim Dünyayı" dizesiyle son bulur (*Dip Sevgi*; "Son Dünya Savaşı"; s. 13). Belki bir *kafesteki* kuşları, bir *akvaryumdaki* balıkları, *minyatür* ağaçları sığınağa indirebiliriz; ama istesek de, çocukluğun arı bakışını, kavun kokusunu, bir dere yatağının yumuşaklığını, hele hele "zor günlerde alnımıza konan *o* eli" sığınağa nasıl indirebiliriz? Son dizedeki imkânsızlık zaten apaçık: dünyayı sığınağa indirmek. Fişekçi, gerçek şiirin her zaman dile getirdiği bir şeyi dile getirir; gene felsefi bir dille söylemek gerekirse: "Dünya olduğu gibi olandır". Bu geri döndürülmesi olanaksız "dünyasallık", Fişekçi'nin şiirindeki imkânsızlığın neyi ima ettiği konusunda bir ipucu verir bize: Nesnel dünyayı, eşyayı, doğayı ancak bir anı olarak ("alnımıza konan o el") bir başka uzama taşıyabiliriz; ama bu yanımızda götürüşü de önceden yaşadıklarımız, özlemlerimiz, arzularımız belirlediğinden, bu sığınak ancak, alegorik bir yoldan, bir ötedünya ya da bir yok-ülke (ütopya) gibi tasarımlanabilir. Bu da aslında az önce söylediklerimizi yeni bir dille söylemek gibidir: Dünya olduğu gibi olandır ve şiir metafiziğin bir adım ötesine geçerek insanlığımızla, tarihselliğimizle ya da "dünyaya fırlatılmışlığımız"la başbaşa bırakır bizi.

Önemli bir nokta da, Fişekçi'nin şiirinde edebiyat-sanat, hatta genel olarak her tür kültür ürününün, o ürüne verilmiş emekle birlikte düşünülmesidir. Bunun güzel örneklerinden biri *Dip Sevgi*'deki "Yüzyılın Sonu" şiirinin ilk dizeleridir: "Bu bürümcük elbise / onu dokuyanın güzelliğini kattı / asma bir gül gibi / balkon demirine yaslanan bedenine".

Ya da yine *Dip Sevgi*'deki "Andre Teis İmzalı Aynalara Bakarak" şiiri: "Belki bir Rum'dun / Belki bir Levanten / Aynalara döktüğün sırlarınla / Sır olup gittin / Ardında parlayan çocuk gözleri. / Aynalardan bakıyorsun şimdi geride kalan dünyaya / İşlediğin geyiklerinle, gelinlerinle, elma ağaçlarınla" (s. 29; 1-7). Fişekçi'deki bu güçlü diyalektik ilişki, tarihten sanata, sanattan tarihe uzanan güçlü organik bağ, şiirinin en çekici yönlerinden birini oluşturur. Kültür insanlarının, genel olarak da insanların hep emekleriyle ve günlük yaşamlarıyla birlikte düşünülmesi, günlük yaşamda da, sanatta da farkına varmadan yaşayabileceğimiz yabancılaşma duygusunu kırmanın yollarından biridir. *Sevgi Bağları*'ndaki "Beyaz Kiraz Likörü" bunun en çarpıcı örneklerinden birini oluşturur. İlk bakışta, ardındaki emekten çok kolay soyutlanabilecek beyaz kiraz likörü, İtalyan Lokantası'ndaki yaşlı garsonun sözleriyle ardındaki tarih ve emeği bütün çarpıcılığıyla okura duyurur: "'Beyaz kiraz likörü,' dedi, 'yalnızca Yugoslavya'da yapılırdı, serin dağlı kirazlar ülkesinde. Savaş başladığından beri artık gelmiyor'" (8-10). Bireylerarası ilişkide bu emek o kadar önemlidir ki, Fişekçi en yakın aile üyelerini bile hep onu temel alarak düşünür, sözgelimi annesini: "Annemi çok sevdim, emeği çok sevdiğimden / Diktiği gömlekleri, pantolonları giydim / Sevinç duydum kesip biçtiğini düşündükçe kumaşlarını / Gömlek yakalarıın tersyüzlüdür hep / Sevgiden atılamazlar" (*Sevgi Bağları*, "Hayat Sevgisi", s. 14, 2-6). Benzeri biçimde, dayısını anlattığı şiirinde, ondan kalan duyguyu da, emek verdiği ürünlerde bıraktığı iz çerçevesinde düşünür: "Hâlâ üzerinde otururum yazı yazarken / Dayımın yaptığı sandalyenin / Annemin çamaşırları onun şifonyerinde durur / Bir divanı var ağabeyimde" (*Sevgi Bağları*, "Sevgi Bağları", s. 16, 29-32). Bunun yanında, daha yapay, dolaylı bir izin kalmamış olması o kadar da önemli değildir: "Bir de fotoğrafı olacak kim bilir nerde!" (33). Fişekçi, Goethe gibi yapıtıyla öne çıkan bir sanatçıyı bile somut üretimiyle düşünür; Weimar'da Goethe'nin elinden çıkmış parkı andıktan sonra şöyle sürdürür şiirini: "Uzun kışlarında Kuzey'in / O sonsuz yeşil yağmurların içinde / Beyaz bir fulya olan Roma Evi / Şairden bir armağan" (*Sevgi Bağları*; "Her Şey Yıkılırken"; s. 20; 16-24).

Fişekçi'nin şiirlerinde coğrafya ve yolculuk izleğine gelince... Fişekçi için dış dünya "nesnel", "ortak" bilginin sınanabileceği bir alandır. Onun şiirinde yabancı ülkeler hemen her zaman yola çıkılan anayurda göndermelerle anılır. Sözgelimi, "1855 Yılının Açık Bir Bahar Günü..."

şiirinde bir Paris görünümü şöyle anlatılır: "Ya henüz hiç yapı yok / Ya da ağaçların altında kalmışlar / Ada vapurundan Kadıköy'e bakıldığında / hiç ev görünmeyen günler gibi" (*Dip Sevgi*; s. 45; 5-8). "Napoléon Yolu" şiirinde Fransa'nın Gap şehri için "Gap, Amasya'nın Fransızcası" denir. Zürih'te Lenin'in oturduğu evin anlatıldığı "Lenin'in Evi", şu dizelerle biter: "Böyle şeyler belki bizim İstanbul'da da var / Ama kim bilir nerede gömülü?" "Alsace" şiirinde Altkirche'deki evler de "Altkirche'de karşıma çıktı / Tahta kirişli Karadeniz evleri" dizeleriyle betimlenir. Bu şiirlerde, yabancı ülkelere gidiş, hem hep yola çıkılan ülkenin yeni bir gözle görülmesi, bir analojinin nesnesi kılınması, oradaki yaşantının yeni bir gözle değerlendirilmesi anlamına gelir; hem de yabancı ülkeyi anlamanın, tanımanın, hatta oradaki fiziksel çevreyi betimlemenin bir çerçevesi işlevini görür. Fişekçi'nin şiirinde hep olduğu gibi, burada da diyalektik bir ilişki söz konusudur; yola çıkılan ülke de, gidilen ülke de kişinin bakış açısını değiştirir, zenginleştirir. Fişekçi'nin *Dip Sevgi*'deki "Napoléon Yolu" şiiri bu diyalektik yönü çok güzel sergiler. Şiir şöyle başlar: "Napoléon'a hiç benzemediğimi anladım / Geçtiği yerlere bakarken / 1815'de sürgünden dönerken Elba adasından. / Cannes, Grasse, Digne, Sisteron, Gap..." (1-4). Sonra Fişekçi tek tek bu şehirlerin her birinin insanı sonsuza dek orada tutacak güzellikte olduğunu söyler. Sonra şiirini şu dizelerle bitirir: "Napoléon'un geçtiği her yer bana yurt olabilirdi / Şiirler yazdığım yeryüzünün pek çok başka yeri gibi. / Anasından uzakta / Umutsuz, yalnız bir kuzucuk gibi Anadolu / Ardımdan bakmasa" (21-25). Bu şiir de, Fişekçi'nin sevdiği paradokslardan birini içerir: Bir yandan şiirin vesilesi Napoléon'un geçtiği şehirlerdir; bir yandan da Fişekçi kendi "hayali yolculuğu"nda Napoléon'un deneyimini yinelemesinin kendisi için olanaksız olduğunu belirtir. Kaldı ki, "umutsuz, yalnız bir kuzucuk"u andıran Anadolu zaten baştan olanaksız bu yolculuğa izin vermez. Onun çağrısı, bir yandan Anadolu'yu, öte yandan Fransa'yı kendi tarihi ve yolculuklarıyla başbaşa bırakmak anlamına gelir. Ama bu arada, bu hayali yolculuk, aslında hiçbir şeyin artık eskisi gibi kalmayacağını da gösterir: Fransa'da tarihsel bir yolculuğu somut bir plana aktararak düşünmek bile hem kendi yurdumuza, hem Fransa'ya bakışımızı değiştirmiştir (bu şiiri okuyan bir Fransız da aynı perspektif değişikliğini yaşayacaktır, bir başka ülkeden bir okur da). Bu şiirlerde yolculuk, biraz da din yolculuklarını andırır: Hem fiziksel olarak mekân değiştirmeyi, hem de ruhsal düzlemde yaşanan değişimi imler.

Fişekçi'nin şiirlerinde doğa başlı başına bir inceleme konusu. Bu yazıda bu konuya yalnızca genel olarak, *Sevgi Bağları*'ndan "Yeni Yıl" şiirinin çözümlenmesi çerçevesinde değinebileceğim; bu çözümleme, yazının başında yorum sorunu sözüyle ne kastedildiğini de göstermiş olacak. Önce şiiri aktaralım:

Zamanlardan uzak
Bir elma ağacıyım bu dünyada
Her yıl bir neden bulur çiçeklenirim
Kimi yıl kar sularıyla beslenir köklerim
Kimi erkenden dökülür içimdekiler

Başka ağaçlar olmayı da özlerim
Ilık iklimlerin nemli topraklarında yaşamayı
Melih Cevdet'in yazlık evinde
Masasının üzerinde unuttuğu saatim
Sabahattin Eyuboğlu'nun duvarında bir kilim

İçimde büyüyen hücre
Ülkemin üzüntüsüdür

Göğsümde şiirden bir uykusun
Gözlerin açıldığında başlar yeni bir hayat
Gerinir dünya, oturur kahvaltısına
Dersimiz Güzellik der
Homeros'tan başlayalım hayata
Geçmişe gittikçe yaklaşılır yarına
Göğsümde şiirden bir uyku
Kollarım, çiçekli dallar

Şiirin söylem düzeyinde çözümlemesine girişmeden de, "Zamanlardan uzak bir elma ağacıyım", "Göğsümde şiirden bir uykusun" ya da "Geçmişe gittikçe yaklaşılır yarına" gibi dizeler, Fişekçi'nin şiirini yorumlamanın hiç de kolay olmadığını gösterir. Sözgelimi birinci dize, hem bir insan gibi konuşan bir elma ağacı olarak, hem ağacın sesine bürünerek konuşan "şair" olarak, hem şairin ağacın konuşması gibi apaçık bir mantıksızlığı okura göstermesi (yani, metinsel bir stratejiye dikkat çekmesi) olarak

okunabilir; bu okumalar da, neredeyse sonsuz olasılıklar zincirinin yalnızca birkaç halkasıdır (sözgelimi, bir gün, belki benim bu yazıda söylediklerim de Fişekçi'nin bu dizesinin yorumlanmasında bir öğe işlevini görebilir). Üstelik, söylemsel çözümleme hiçbir biçimde bu dizeyi "düz" bir anlatıma indirgeyemez. Bugün artık bir edebiyat metnindeki bazı yazınsal öğeleri o kadar kanıksamış durumdayız ki, bazı soruları soramaz hale geldik. Oysa, sözgelimi Dante *Yeni Hayat*'ta Aşk'ı kişileştirdiğinde, bir kişi gibi konuşturduğunda, buna açıklama getirme zorunluluğunu duyuyordu; öyle ya, Aşk gibi soyut bir kavram nasıl olur da konuşabilir? Fişekçi'nin bazı şiirlerinde takındığı çocuksu şaşırmışlık, naiflik tutumunu takınarak bu soruları sorduğumuzda, onun şiiri açısından da bir yorum sorununun söz konusu olduğunu göreceğiz.

Fişekçi, şiirin ilk iki dizesiyle, birkaç düzlemli bir anlam yapısı kurar: "Bu dünyada" uzamsal bir gösterge iken; "zamanlardan uzak", yeri belirlenmiş kendiliği zamansal boyutuyla tanımlar, ama belirli bir âna değil, genel olarak bütün anlardan uzak oluşa dikkati çeker. Fişekçi, neredeyse mantıksal bir önermenin titizliğiyle, buradaki özdeşliğin – "elma ağacıyım" – yanıltıcı olduğunu (zaman boyutundan soyutlanmış bir nesneyi düşünmek olanaksız olduğu için), bir başka deyişle yalnızca dilsel düzeyde geçerli olabileceğini gösterir. Ne var ki, dil demek anlam demektir. Öyleyse, Fişekçi'nin dizelerini "anlamlandırmaya" çalışalım: Elma ağacıyla kurulan özdeşliği yalnızca ağacın uzamsal yönüyle, buradalığı, üstelik geniş zaman anlamında buradalığıyla özdeşlik açısından düşünün. Zaman boyutunun aradan çıkarılması, kusursuz bir özdeşlik yapısı kurma yükümlülüğünden de kurtarıyor beni. Demek ki, uzamsal sabitliğiyle bir ağaç gibiyim; kendimi devinen, bir yerden bir yere hareket eden bir beden gibi değil, toprağa kök salmış, yerinden kıpırdayamayan bir durağanlık gibi düşünüyorum. Ama dinamik bir durağanlık bu aynı zamanda. Bedenin devingenliği bir yandan bir nedensellik ve rastlantı zincirini, öte yandan bu zincire bir anlam yüklemeyi zorunlu kılarken, ben salt doğa edimlerinin yön verdiği bir edilgenliğim. O devinen, bu yüzden de kendini özgür, bağımsız sanan beden ne büyük bir yanılsama içinde! Aslında bütün benliğiyle dışa bağımlı. Oysa bütünüyle doğanın yön verdiği benim ağaç-bedenim böyle bir kısır döngünün dışında. O zaman, bir başka özgürlük alanı belirir önümde: Hayal kurmak. Bir noktayı unutmamalıyız: Burada tıpkı Kafka'nın Gregor Samsa'sı gibi alegorik bir özdeşlik söz konusudur; yani nasıl Samsa'yı bir böcek-insan

olarak düşünmek zorundaysak, burada da gözümüzün önüne hem ağaç, hem beden olan bir ağaç-beden gelmeli.

Bu alegorik ikili kendilik, hayalle birlikte bedensel duyuşa geçebilir: Artık bir özlemin öznesi ve nesnesidir o: Buradalığın, toprağa bağlılığın çaresizliği, değişimi ya bir özlem olarak ("başka ağaçlar olmayı da özlerim"), ya da düzdeğişmece yoluyla kendini bir başka "nesne" gibi düşleyerek gerçekleştirir ("Melih Cevdet'in ... / ... saatim / ... Eyuboğlu'nun duvarında bir kilim"). Neden eğretileme değil de düzdeğişmece? Çünkü burada, eğretilemede olduğu gibi, bir şeyi bir başka şeye benzetme ya da kendisiyle özdeş bir kendiliğin benzetme yoluyla şu ya da bu niteliğini vurgulama söz konusu değildir; Fişekçi bizden dil dışında bir olanaksızlık olan (ve bu yönü, yoğunluğu dolayısıyla şiir dilinde daha da belirgin hale gelen) bir özdeşliği düşünmemizi ister: Ağaç *gibi* değil, ağaç; saat *gibi* değil, saat; kilim *gibi* değil, kilim. Bu dizeler, Fişekçi'nin kurduğu ikili kendiliğin ne kadar gerekli olduğunu gösterir: Elbette, özlem de, hayal de, insan bedenine özgüdür, ama beden Melih Cevdet'in saatini ancak bir anı, bir anektot, bir ayrıntı olarak taşıyabilecekken, ağaç dolayımıyla sağlanan düzdeğişmece onun ontolojik bir plana kaydırılmasını sağlar. "Evinde saatim" bir oluş halidir artık, bir anektot olmaktan da çıkmıştır, edebiyat tarihi dediğimiz "antikacı dükkânı"ndaki bir ilginçlik olmaktan da. Aynı şey kilim için de geçerlidir. İkili kendilik "ağaç" yönüyle saate dönüşürken, "beden" yönüyle Melih Cevdet'le, onun unutma edimiyle, yaşadığı mekânlarla, tarihsel ve yazınsal kimliğiyle ilişki kurar. Bu saat-beden titiz mekanik tasarımıyla hem "zamanlardan uzak"tır, hem de bir "zaman-ölçer" (buradaki zaman, edebiyatın zamanıdır); öte yandan kilim, titiz "sanatsal örgüsü"yle gene bir ilişkiler ağı "dokur". Bu şiir stratejisi öylesine ilginçtir ki, aslında Melih Cevdet'le Eyuboğlu'nu da nesneleştirir: Onlar artık saati unutan ve duvara kilimi asan birer özne olmaktan çıkarlar; daha doğrusu, bu özneliklerini korusalar bile, aynı zamanda ağaç-beden iken saat-beden ya da kilim-beden olanın ontolojik varlığını belirleyen referans noktaları olma anlamında nesneleşirler.

Şiirin üçüncü kıtası ("İçimde büyüyen hücre / Ülkemin üzüntüsüdür"), bir nirengi noktasıdır. Ağaç-bedenin içinde büyüyen, bu yönüyle de neredeyse bedenin bütünselliği dışına (içine?) taşmış, alegorik bir nitelik edinen (kanserli?) hücre, gene uzamsal bir gösterge olan, ama burada yukarıdakinden farklı olarak zamansal bir tasarım değil, psikolojik bir tasarım şeklindeki "ülke"yle özdeşleştirilir. Son kıtada, son dizeye kadar,

bir süre ağaç arka plana itilerek bedensellik öne çıkarılır ve doğrudan seslenilen ikinci bir "kişi" devreye sokulur. Bahar, şiir olanın uyanışı, onun gözlerinin açılmasıyla başlayan yeni hayat, dünyanın yeni bir güne, yeni bir başlangıca en "eski" olanla, Homeros'la başlaması; elbette, burada "eski" ilk olan (*arkhe*), ilkörnek (*arketip*) anlamındadır. Fişekçi, eleştiride ne yazık ki her zaman göremediğimiz bir bilinçlilikle, edebiyatın tarihinin değişik bir zamansal düzen gereğince işlediğini, bu farklı tarih açısından kaba bir neden-sonuç ya da öncelik-sonralık ilişkisinin geçerli olamayacağını gösterir bize; bu yüzden de, edebiyatın tarihinde "geçmişe gittikçe yaklaşılır yarına." Son dizeyle, her iyi edebiyat yapıtında olduğu gibi, başa döneriz. Ama gene her iyi edebiyat yapıtında olduğu gibi, bu başa dönüş bir değişimin, diyalektik bir sürecin de göstergesidir. O "güzel" ağaç-beden, ağaç yönüyle zamanlardan uzak, toprağa kök salmış, baharın (umudun, neşenin) izlerini ("çiçekli dallar") taşıyan bir oluş haliyken; beden yönüyle, Fişekçi'nin şiirlerinde her zaman olduğu gibi, yazınsal bir üst-tarih kuran, gözlemci konumunu edinebilmek için sabit ama dinamik bir noktadan bakandır. Bu "okuma"nın çok daha kapsamlı bir okumaya bir ilk adım gibi görülmesi gerekir; çünkü bu şiirdeki uzam ve zaman düzenlemesi de, tarih anlayışı da, edebiyat-sanat kavrayışı da başlı başına bir yazı konusu olabilecek karmaşıklıktadır.

Sanırım, bu şiire ilişkin çözümleme biraz da bu ana kadar söylediklerimizin bir sentezi işlevini gördü. Fişekçi'nin şiiri sonsuzcasına akan duru bir ırmak; orada biz de sonsuzcasına kalabiliriz, ama ne yazık ki olanaksız bu. O yüzden, bir dostumuza, gördüğümüz ve onunla paylaşmak istediğimiz bir güzelliği anlatırken olduğu gibi ve ne şeftalinin tadını, ne de duru bir ırmağın içimizde uyandırdığı coşkuyu dil yoluyla aktaramayacağımızın bilincinde olarak, Fişekçi'nin şiiri üzerine kısa bir yol göstergesiyle bitirelim yazımızı. Bana "Fişekçi'nin şiirini tanımlar mısın?" diye soran bir dostu zihnimde canlandırıp, şöyle diyorum ona: "Homeros şiirinin duruluğu ve bilgeliğinden, Dante şiirinin etik ciddiliğinden, Shakespeare şiirinin evrensel ilgisinden beslenmiş bir şiir."

(Varlık, Sayı: 1051, Mayıs 2001)

Şiir adları dizini

1855 Yılının açık bir bahar günü ... 170
21 Aralık 2005 19
90. Yaşgününde Nâzım Hikmet'e 162

Ağır Yük 153
Ağıt 59
Alnın 82
Alsace 185
Andrè Téis imzalı aynalara... 159
Anjou Rıhtımı 177
Anneannem 105
Ansızın bir umut 182
Asım 148
Âsi çocuk 239
Asmaların dansı 252
Aşk saçmalaması 91
Ayakların 88
Ayakların 90
Ayçiçeği tarlasında 41
Ayrılık 21
Ayrılık sonu 189
Ayrılınca 234

Babamın çamları 15
Bağımlılık 152
Bağışıklık 136
Bahar gelince anımsananlar 228
Bahar koşması 249
Balerinlerle 256
Beden eğitimi 117
Berlin - Wroclaw 259
Beyaz kiraz likörü 123
Bir akşam ölmek 294
Bir annenin sesi 67
Bir aşkı açıklamak 214
Bir dönüş türküsü 217
Bir sabah şarkısı 297
Bir solukluk şiir 292
Bir yaşgünü için içdökümü 221
Bitmeyen yaz 26
Boynun 84
Brecht'in zorunlu yolculukları 131
Bursa'da bir ev 128

Çadırlar 144
Çamaşırcı Emine Teyze 284
Çıkıp gelsen 244
Çorum 98

Dayanılmayan 277
Değişim insanı 272
Dilin 85
Dip sevgi 156
Dokumacı kölenin türküsü 281
Dokunmak 64
Dumanın d'si Boğulmanın b'si ... 150
Dut 250
Duvar 212
Düş 66
Düşünceler içinde 39

Ege yolculuğu 115
Ellerin 79
Ellerinde gündoğumu 81
Ellerinin ağırlığı 80
Emeğe övgü 184
En çok 245
Ev ödevleri 113
Evden işe 265
Evrim 94
Ezik manolya 209

Fantom duyular 198

Gelecek tarih 146
Gerçek 76
Gökçeada 119
Göklerde gözlerin 97
Görüşmeciler 192
Gözlerin 77
Grand Augustin Sokağı 180
Grevci çocuğu 288
Gün düşü 215
Gün içinde 121
Günler 290
Güz bahçesi 207
Güz balosu 193
Güzel Sanatlar Sokağı No: 13 179

Hayat 20
Hayat sevgisi 106
Hayatın tadı 63
Hep yalnızlığıma rastladı 243
Her şey yıkılırken şiiri ayakta ... 111
Hüseyin Erdem 160
Hüzün adlı kızçocuğuna 195

İhtiyar oduncu 282
İki görüntü 57
İki işçi türküsü 210
İlk günün ardından 295
İncir 251
İnsan üstüne sorular - yanıtlar 298
"İnsanlık" 183
İstanbul'un uzaklıkları 124
İsteğim 241
İşte yine gidiyorum 242
İzmir - Kuşadası 261
İznik 120

Kalan 276
Kangal köpekleri 98
Kapı 25
Kara kış 143
Kara kışın ardından 62
Karda ışıltılar 274
Karpuz 118
Karşı yaşam 275
Kedim ve ben 30
Kırık dallar 22
Kırık paşakılıçları 129
Kıyılar 231
Kız Kulesi 164
Komşuluk 134
Kuşkuluyum yaşadığımdan 235
Kuşsuzluk 165
Kuvöz 141
Küçük kız 232

Lenin'in evi 181
Leylaklar yanarken 208

Mahalleler 230
Marmottan Müzesi 176
Masal gibi 75
Mekânların anısı 177
Mektup 293
Mektuplar 51
Memet Abi'nin bahçesinde 60
Mevlit 34
Mutfakta 30
Mutlu gün 24

Napoléon Yolu 172
Nar ağacı 218
Nişanlı kızın ağıdı 289
Notlar 202

Odamda 50
Olgunluk 130
Omuzların 64
On yıl önce 199

Onu göremediğim günlerin şiiri 92
Otoyollar
Oyun 257

Özlem 65

Paris'in bayraklı çiçekli köşe ... 168
Pay 154
Pencere 23
Pervane 219
Picasso Müzesi'ne giderken 174

Sacramento - San Francisco 258
Saltak cad. 110
Sana 91
Sana yaraşan 248
Savoi Sokağı No: 18 178
Seçimler için 168
Seçimleri düşünerek 169
Seni 48
Seni beklerim 17
Seninle 31
Sensizlik oyunları 99
Sesin 87
Sevgi bağları 108
Sevmem otoyolları 263
Son dünya savaşı 145
Son fotoğrafında da küçük bir ... 149
Son istek 246
Son perde 135
Sorma bana 269
Su ısıt sevgilim 236

Tarih 132
Telefon 126
Terkettiğim kadın 28
Thüringen beşlisi 137
Tokatlamayın 191
Truffaut için 197
Turgut'un kırıkları 36
Tutku 237
Tutsak 227

Umut çiçekleri 151
Umut türküsü 211
Umutlu öykü 127
Uygarlık 142
Uzaklık 166
Uzakta 216
Uzun yol 122

Üç burunlu biberler 29

Yakınlık 296
Yalnız bir güzellik 286
Yanında yalnızlık 27
Yanıt 155
Yapı 103
Yarına bakarak 270
Yaşadığımız çağ 291
Yaz kokuları 95
Yazıt 133
Yeni türkü 206
Yeni yıl 104
Yeni yıl dileği 33
Yitik bahar 201
Yitik güvercin 223
Yol notları 68
Yorgun gül 96
Yönetim planı 114
Yüzün 220
Yüzün boyunca 93
Yüzyılın sonu 157

Zeytin ağacı 240

"Turgay'ın şiirleriyle 1970'lerde dergilerde tanışmış, onu 1981' de yayımladığı ilk kitabıyla, Karda Işıltılar'la şair olarak kabullenmiştim. Gürültülü, karmaşık bir şiir dilinin egemenliğinde sürüp giden bir ortamda duru sesiyle dikkatimi çekmişti. Genç şairlerin büyük çoğunluğu 'aynı şiir'i yazarken, Turgay kendi özgün kişiliğiyle belirmeye başlayan birkaç sanatçıdan biriydi. O duru sesini hep korudu, yalınlık uğruna yavanlaşmadı, şiirine yeni incelikler kazandırdı."

Ülkü Tamer

*

Bu kitapta Turgay Fişekçi'nin ilk kez eski ve yeni şiirlerini bir arada bulacaksınız.

Turgay Fişekçi, duyarlı iç dünyasıyla dış dünyanın sorunlarını ustalıkla birleştirmesi ve bu dünyanın kapılarını okurlara açabilmesiyle tanınıyor. Aziz Nesin, onun daha ilk kitabı yayımlandığında, kendisini Türk şiirinde uzun yıllardır rastlanmayan "hikmet söyleyen bilge şair" olarak tanımlamıştı.

2006 YAYINEVİ

ISBN 978-9944-324-03-8